

ΤΑΚΗ ΧΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΟΥΛΗ

βιβλιοθήκη
Κόνιτσα

Η ΚΟΝΙΤΣΑ

ΠΟΥ ΕΣΒΗΣΕ

Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΑΘΗΝΑΙ 1972

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΟΝΙΤΣΗΣ	
ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. Δ. 10860/1972	
949.53 ΠΑΠ	κωδ. εγγ 7036

Η ΚΟΝΙΤΣΑ ΤΟΥ ΕΣΒΗΣΕ

Τὸ κάθε τι ποὺ πέρασε γιὰ πάντα μ' ἔχει σκλάβο
κι' ὅσο γυρεύεις σήμερα τὸ χτές νὰ μ' ἀφανίσεις
τόσο σ' ἐκείνο θὰ γυρνῶ καὶ τόσο δὲν θὰ παύω
νὰ ζῶ στὶς ἀναμνήσεις...

Ναπολ. Λαπαθιώτης

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σὰν πέρνεις ἀπὸ τὰ Γιάννινα τὸν ἀσφαλτοστρωμένο δρόμο ποὺ ὀδηγεῖ στὴν Κόνιτσα, τὴ θρυλικὴ αὐτὴ πρωτεύουσα τῆς ὁμώνυμης αἵματοθαμένης ἐπαρχίας καὶ φθάνεις στὸ πειὸ ψηλὸ σημεῖο τῆς διαδρομῆς, στὴ Βίγλα, γιὰ νὰ κατηφορίσης τὶς συνεχεῖς κορδέλλες ποὺ τελειώνουν στὸν Βοῖδομάτη, ξανοίγεται, μπροστά σου ἓνα ἐξαίσιον θέαμα.

Δεξιὰ ὀρθώνεται ὁ μεγαλοπρεπὴς ὄγκος τοῦ κατάφυτου βουνοῦ, τοῦ Λάζαρου, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Γκαμήλα τὴν πειὸ ψηλὴν τοῦ ἀδενδρῆ κορυφὴν καὶ καταλήγει στὰ ἀπότομα φαράγγια τοῦ Βίκου.

Μπροστά σου εἶναι ὁ κάμπος τῆς Κόνιτσας καταπράσινος χειμῶνα καλοκαίρι ἀπὸ τὰ ἄφθονα νερὰ τοῦ Ἄωου ποὺ ζωογονοῦν τὰ τριφύλια, τὰ καλομπόκια καὶ τὰ μπουστάνια. Στὸ βάθος, στοὺς πρόποδες τοῦ μαγευτικοῦ βουνοῦ — τῆς Τύμφης — νωχελικὰ ξαπλωμένη παρουσιάζεται ἡ Κόνιτσα πνιγμένη κι' αὐτὴ, ὅπως ὅλη τῆς ἡ γύρω φύσις, στὸ πράσινο, προστατευμένη ἀπὸ τὸ βορρὰ ἀπὸ τὸ βουνὸ τοῦ Προφήτη Ἡλία.

Ἀριστερά σου ὅλο βουνὰ δασωμένα. Εἶναι τὰ βουνὰ τῶν χωριῶν ποὺ συνορεύουν μὲ τὴν Ἀλβανία.

Ἀπὸ τὴ χαράδρα ποὺ σχηματίζουν ἡ Τύμφη καὶ ὁ Λάζαρος κυλάει ὁ ὀρμητικὸς Ἄωος, ποὺ δυναμωμένος μὲ τὰ κατακάθαρα νερὰ τοῦ Βοῖδομάτη προχωρεῖ ἀπὸ τὰ δυτικὰ τοῦ κάμπου στὴν Ἀλβανία φέρνοντας τὸν χαιρετισμὸ τῶν λεύτερων στὰ σκλαβωμένα ἀδέλφια μας τῆς Βορείου Ἡπείρου, καὶ τὴν ἐλπίδα πὼς κάποτε καὶ ἐκεῖ θὰ κυματίσῃ τὸ σύμβολο τῆς λευτεριᾶς, ἡ κυανόλευκη.

Μόνο πίνακας δυναμικοῦ καλλιτέχνη θὰ μπορέση ν' ἀπεικονίση τὴν ὁμορφιά τοῦ τοπίου.

Συνεχίζοντας τὸ δρόμο μετὰ τὸν Βοϊδομάτη μέσα σ' ἓνα ὄργιο θλαστήσεως δεξιά κι' ἀριστερά σου, νοιώθεις ἔντονο καὶ διαπεραστικὸ τὸ ἄρωμα ποῦ ἔρχεται ἀπὸ τὸν κατάφυτο Λάζαρο κι' ἀπὸ τὰ κάθε λογιῆς ἀγριο-λούλουδα τοῦ βουνοῦ καὶ τοῦ κάμπου ποῦ τὰ σκορπᾶει τὸ ἔλαφρὸ ἀεράκι τῆς ποταμιᾶς. Μὰ ἂν γιὰ τὸν κάθε ξένο ἐπισκέπτη τῆς ἐξωτικῆς αὐτῆς γωνιᾶς, αὐτὴ ἢ εἰκόνα παρουσιάζεται μπροστά του, στὸν Κονιτσιώτη ποῦ ζῆ μακρῶς της, ἢ νοσταλγία τὰ ντύνει ὅλα μὲ τὸν ἀχνὸ τοῦ ὄνειρου. Συνεπαρμένος ὁ νοσταλγὸς βλέπει τριγύρω του Νύμφες καὶ Δρυάδες νὰ ξεσηκώνωνται μὲ τὰ ἀραχνοῦφанта πέπλα τους, νὰ στήνουν χορὸ στὴν καταπράσινη ἔκταση καὶ νὰ τὸν προσκαλοῦν στὸ θεϊκό τους γλέντι.

Ὁ νοσταλγὸς αὐτὸς ζῆ τότε στὸν κόσμο τὸ δικό του τὸν παλιό.

Αὐτὸν τὸν κόσμο τοῦ ὄνειρου ἔχει σκοπὸν νὰ ζωντανέψη ἢ πραγματεῖα μου αὐτὴ καὶ νὰ κάνη τοὺς νοσταλγοὺς τῆς γενέθλιας γῆς, νὰ στρέψουν τὴ σκέψη των στὰ περασμένα.

Στὴ Μάνα, στὸν Πατέρα μου καὶ στὸν ἀδελφό, τὸν μικρὸ Φωτάκη, ποῦ τοὺς κρατᾶει στὰ σπλάχνα της ἢ γενέθλια γῆ, στέλνω ὅλη τὴ σκέψη μου γράφοντας τὶς γραμμὲς αὐτές.

Μάρτιος 1969

Η ΚΟΝΙΤΣΑ ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΡΩΤΑ 30 ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΑΙΩΝΟΣ

Ἡ Κόνιτσα, μολονότι μικρὴ πολίχνη μὲ πληθυσμὸ γύρω στὶς 2.500 κατοίκους, διατηροῦσε στὰ περισσότερα σπίτια τῆς ἀστικῆ παράδοση, πὺ στὴν Ἡπειρο μόνον στὰ Γιάννινα, στὴν Ἄρτα καὶ στὴν Πρέβεζα ὑπῆρχε.

Τὰ περισσότερα σπίτια ἔδειχναν πραγματικὴ ἀρχοντιά. Ἡ Κόνιτσα δὲν παρουσίαζε ἀγροτικὸ χωριό, ὅπως εἶναι ὅλα τὰ χωριά τῆς Ἡπείρου στὰ ὁποῖα ὅλοι οἱ κάτοικοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργία καὶ τὴν κτηνοτροφία καὶ γενικῶς μὲ τὶς ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι χειρονακτικὲς ἐργασίες.

Τὸ μεγαλύτερο ποσοστὸ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀστικῆς τάξεως κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἠαχολεῖτο μὲ τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ μὲ τὴν καλλιέργειαν τῶν χωραφιῶν, τὴν ὁποίαν εἶχαν ἀναθέσει στοὺς πτωχοὺς ὁμοεθνεῖς των καὶ στὴν παροικία τῶν Τούρκων.

Δὲν ἦσαν ὅμως καὶ λίγοι ἐκεῖνοι πὺ ἔπερναν τὸ δρόμο τῆς ξενιτειᾶς (Βαλκάνια, Αἴγυπτο, Ἀμερική, Παλαιὰ Ἑλλάδα).

Ἡ Κονιτσιώτισσα ἦταν ἡ κυβερνήτρα τοῦ σπιτιοῦ τῆς γι' αὐτὸ καὶ τὰ σπίτια ἔλαμπαν ἀπὸ καθαριότητα. Καλοντυμένες ὅπως οἱ Γιαννιώτισσες καὶ ὄχι μὲ χωριάτικες ἐνδυμασίες, καθαρὲς καὶ εὐπροσήγορες, εἶχαν τὰ σπίτια τους ἀνοιχτά, στολισμένα καὶ πεντακάθαρα καὶ ἔτοιμα ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν γιὰ νὰ δεχθοῦν καὶ νὰ φιλοξενήσουν.

Πραγματικὲς πυργοδέσποινες. Καμμιά ἀπολύτως διαφορὰ μὲ τὶς νοικοκυρὲς τῶν Γιαννίνων καὶ τεραστία ἢ διαφορὰ μὲ τὶς γυναῖκες τῶν χωριῶν.

Περίφημα τὰ γλυκά των, παράδοσίς των δὲ ἦταν νὰ διατηροῦν ὅλων τῶν εἰδῶν λουλούδια στιῖς αὐλές των.

Τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ὑπῆρχε στὴν Κόνιτσα καὶ ἐπιστημονικὸς κύκλος ὄχι εὐκαταφρόνητος, πού δημιουργοῦσε ἀξιόλογη πνευματικὴ κίνηση. Αἱ συζητήσεις καὶ αἱ γνῶμαι τῶν μορφωμένων Κοιτσιωτῶν ἦσαν σχολεῖο γιὰ τοὺς ἄλλους, οἱ ὅποιοι ἐγένοντο κοινωνοὶ διαφόρων ἐπιστημονικῶν, κοινωνικῶν κλπ. θεμάτων.

Μ' αὐτὴ τὴν πραγματεία κατέβαλα προσπάθεια γιὰ νὰ παρουσιάσω τὴν εἰκόνα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Κονίτισης κατὰ τὰ πρῶτα τριάντα χρόνια τοῦ παρόντος αἰῶνος, μιᾶς ἐποχῆς πού τὴν ἔζησα περισσότερο ἀλλὰ καὶ πού τὴν θεωρῶ ὡς τὴν χρυσοῦ ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Κόνιτσα παρουσίαζεν κατ' ἐξοχὴν ἀστικὴν ἐμφάνισιν.

Θὰ πρέπει νὰ μοῦ συγχωρεθοῦν παραλήψεις, γιὰτι ὅ,τι ἔγραψα βασίζεται στὴν ἴδια μου ἀντίληψη καὶ μόνον. Ἐξ ἄλλου διὰ τὸν μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως χρόνον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχω σαφεῖς, λόγω τότε ἡλικίας, παραστάσεις.

Κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ συνετελέσθη τὸ μεγαλύτερο χαροποῦ γεγονός. Ἡ ἀπελευθέρωσις μας ἀπὸ τὴν Τούρκικη σκλαβιά. Ἡμεῖς οἱ παλαιότεροι πού ζήσαμε στὰ μικρά μας χρόνια τὴ σκλαβιά καὶ φορέσαμε τὸ κόκκινο φέσι μὲ τὴ μαύρη φούντα, εἴμεθα περισσότερο παντὸς ἄλλου εἰς θέσιν νὰ νοιώσουμε τι θὰ πῆ ἐλευθερία.

Οἱ πρόγονοί μας εἶχαν βαθειὰ ριζωμένη τὴν πίστη ὅτι θαρχόταν ἡ ἁγία ἐκείνη ἡμέρα πού θὰ ἀποτίναζαν τὸν βραχνὰ τῆς σκλαβιάς.

Τὸ ὄνειρο αὐτὸ θέριεψε στὰ τελευταῖα χρόνια καὶ ὁ μέγας αὐτὸς ἀγῶνας ξέσπασε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1912.

Τὴν 21 Φεβρουαρίου 1913 ἔπεσαν τὰ Γιάννινα καὶ εἰσήρχετο σ' αὐτὰ ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν θρυλικὸ του ἀρχιστράτηγον τὸν τότε διάδοχον Κωνσταντῖνον.

Στις 23 τοῦ ἰδίου μηνὸς ὁ στρατὸς τοῦ στρατηγοῦ Τζαβῆτ πασαῦ πού εἶχε κατασταλάξει στὴν Κόνιτσα σακατεμένος ἀπὸ τὴν ταλαιπωρία καὶ τὴν πεῖνα, ἔπερνε τὸ δρόμον γιὰ τὴν Ἀλβανία. Τὴν ἴδια μέρα πρῶτοι μπῆκαν στὴν Κόνιτσα οἱ ἀντάρτες μας. Χαρούμενες καμπάνες μάζεψαν ὅλον τὸν πληθυσμὸν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλη-

σία τοῦ ἁγίου Νικολάου ὅπου ἀντηχοῦσαν αἱ ζητωκραυγές καὶ αἰ ντουφεκιές τῶν ἀνταρτῶν. Ὁ Δεσπότης μας, ὁ Σπυρίδων Βλάχος, ὀργάνωσε ἀμέσως πολιτοφυλακὴ ἀπὸ κατοίκους τῆς Κόνιτσης γιὰ νὰ τηρήσουν τὴν τάξι καὶ νὰ προστατεύσουν τὴ ζωὴ καὶ τὴν παρουσία τῶν Τούρκων.

Εἶναι πρὸς τιμὴν τῶν Κονιτσιωτῶν ὅτι οὔτε τὸ παραμικρὸ ἔκτροπο δὲν ἐσημειώθηκε μέχρις ὅτου τὴν εὐθύνην τῆς τάξεως ἀνέλαβεν ἡ Ἑλληνικὴ Χωροφυλακὴ.

Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι καὶ ἡ συμπεριφορὰ τῶν Τούρκων, (ἀξιωματῶν, στρατοῦ καὶ λαοῦ), πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον ὑπῆρξεν ἄψογος. Οἱ Τούρκοι στρατιῶται μολονότι ἐμαστιζόντο ἀπὸ τὴν πείνα, σὲ κανένα ἀπολύτως ἔκτροπο δὲν προέβησαν. Ἐκλιπαροῦσαν γιὰ λίγο «ἐκμέκ» καὶ σοῦ προσέφεραν καὶ τὸ ὄπλο των ἀκόμη.

Σημειοῦμεν ὅτι ὁ Σπυρίδων κατὰ τὶς τελευταῖες ἡμέρας τῆς Τουρκοκρατίας συνελήφθη καὶ ἐφυλακίσθη στὸ οἶκημα ποὺ πρὸ ἐτῶν ἐχρησίμευε ὡς Δημόσιον Ταμεῖον, ὡς ὀργανωτῆς τῶν ἀνταρτικῶν Σωμάτων, ὑπῆρχε δὲ κίνδυνος νὰ καταδικασθῇ εἰς θάνατον καὶ νὰ ἐκτελεσθῇ ἂν δὲν ἐπενέβαινε ὁ Γιαννιώτης Στρατηγὸς καὶ ὑπερασπιστῆς τοῦ Μπιζανίου Ἐσσὰτ Πασσᾶς, καταστάς ὑπεύθυνος ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοσ Ἀρχιστρατηγοῦ, τοῦ τότε διαδόχου τοῦ Θρόνου Κωνσταντίνου.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔμπαινε εἰς τὴν Κόνιτσα ὁ τακτικὸς Ἑλληνικὸς στρατὸς ἀπὸ τῆ Μεγάλῃ Ράχῃ. Τὸ τι ἀκριβῶς ἔγινε εἰς τὴν βρῦση τοῦ Ἀγιάννη ὅπου συγκεντρώθηκε ὅλος ὁ πληθυσμὸς μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Δεσπότη εἶναι δύσκολο νὰ περιγραφῇ. Ὅλοι ἔκλαιγαν ἀπὸ χαρᾶ, ἀγκάλιαζαν καὶ φιλοῦσαν τοὺς Ἑλληνας στρατιώτας ποὺ τοὺς ἔβλεπαν σὰν ἡμιθέους.

Ἄλλο σημαντικὸ γεγονός γιὰ τὴν Κόνιτσα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶναι ἡ ἰδρυση καὶ ἡ ἀπὸ τὸ ἔτος 1925 λειτουργία τοῦ Ἀναγνωστοπουλείου Γεωργικοῦ σχολείου διὰ κληροδοτήματος τοῦ ἐκ Παπίγκου καταγομένου διαπρεποῦς ἐπιστήμονος καὶ φιλανθρώπου Μιχαὴλ Ἀναγνωστοπούλου.

Διὰ τὴν ἱστορίαν σημειοῦται ὅτι, σύμφωνα ἄλλως τε καὶ μὲ τὴν διαθήκην τοῦ Ἀναγνωστοπούλου, εἶχεν ἀποφασισθῇ νὰ λειτουργήσῃ κλασσικὸν Γυμνάσιον εἰς τὴν Κόνιτσα πρὸ τῆς ἀπελευθε-

ρώσεως. Εἶχεν μάλιστα ἐπιλεγεῖ ὡς τόπος κατασκευῆς τοῦ οἰκήματος ὁ ἄνω τῆς τοποθεσίας «Πλατάνια» χῶρος. Τότε μάλιστα κατασκευάσθη καὶ ὁ καρρόδρομος πὺν ἔφθανε μέχρι τὴν τοποθεσία «ἀλατσία» καὶ εἶχε ἀρχίσει ἢ ἐξόρυξις καὶ μεταφορὰ τῆς πέτρας παρὰ τοῦ ἀναλαβόντος τὴν ἐργασίαν ταύτην ἐργολάβου Δημ. Γκόρτσου. Ὁ δρόμος αὐτὸς ἔμεινε ἔκτοτε ὡς «δρόμος τοῦ Γκόρτσου».

Προορισμὸν τὸ σχολεῖον αὐτὸ εἶχε ὄχι νὰ ξεφουρνίζη γεωπόνους, ἀλλὰ νὰ καταστήσῃ τοὺς γεωργοκτηματίας ἱκανοὺς διὰ τὴν καλλιτέραν ἐκμετάλλευσιν τῶν κτημάτων των.

Τὸ σχολεῖον αὐτὸ ηὐτύχησε τὴν ἐποχὴν ἐκείνην νὰ ἔχῃ ἀφοσιωμένο εἰς τὴν ἀποστολὴν του διδακτικὸ προσωπικόν.

Πρῶτος διευθυντὴς του ἐχρημάτισε ὁ ἐξ Ἄνδρου γεωπὸνος Δημήτριος Παντελιᾶς. Καθηγηταὶ δὲ οἱ κ.κ. Κ. Γεωργιάδης — Δημήτριος Παντελιᾶς. Καθηγηταὶ δὲ Κ. Γεωργιάδης — διαδεχθεῖς βραδύτερον τὸν Δ. Παντελιᾶν εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Σχολείου — καὶ Μάνθος Μέντζος ἀπὸ τὴν Βήσανη, γεωπὸνοι ἀμφοτέρω.

Ἐμψυχωμένο τὸ σχολεῖον ἀπὸ τὸ ἐκλεκτὸ διδακτικὸ προσωπικὸν ἔφθασε ταχέως εἰς τὸ ζενίθ τῆς ἀποδόσεώς του, ἐκπληρῶν πλήρως τὸν προορισμὸν του. Ἀπὸ ὅλους τοὺς νομοὺς τῆς Ἑλλάδος προσέτρεχαν παιδιὰ προορισμένα νὰ γίνουιν τέλειοι γεωργοκτηματῖαι.

Ἐξεταζομένης ὁμως τῆς ἐπιρροῆς του εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κονίτιος, ἡ ἀπάντησις δυστυχῶς δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὴ.

Ἐλάχιστα παιδιὰ ἐκ τῆς ἐπαρχίας μας ἐφοίτησαν καὶ οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἔχει ἀσχοληθῆ με τὴν ἐφαρμογὴν τῶν διδαχθέντων.

Ἡ διστακτικότης δὲ τοῦ ἀγροτικοῦ κόσμου τὸν ἠμπόδιζε νὰ πλησιάσῃ τὸ σχολεῖον καὶ οὕτω δὲν κατωρθώθη οὕτος νὰ μνηθῆ καὶ νὰ ἐνημερωθῆ εἰς τὰς συγχρόνους ἐπιστημονικὰς μεθόδους τῆς γεωργοκτηνοτροφικῆς ἐκμεταλλεύσεως.

Τὸ Σχολεῖον τοῦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν λόγῳ τελείας καταστροφῆς τῶν ἐγκαταστάσεών του — πλὴν τοῦ κυρίου κτιρίου — κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καὶ ἀφ' ἑτέρου τῆς ἐλαττώσεως τῶν πόρων του, ἤρξατο μὲν καὶ πάλιν ὑποτυπωδῶς λειτουργοῦν, δὲν κατώρθωσεν ὁμως νὰ ἐπανεύρῃ τὴν παλαιάν του

αἶγλην, δι' ὃ καὶ ἡ προσέλευσις μαθητῶν κατέστη προβληματική. Ἐπακόλουθον ἦτο νὰ παύσῃ νὰ λειτουργῇ ἀπὸ τὸ 1968.

Στὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας ὑπῆρχε σημαντικὴ κίνησις μέσοις τὴν Κόνιτσα. Τὰ χάνια τῆς ἦσαν πάντοτε γεμάτα. Τοῦτο ὀφείλεται στὸ ὅτι αὕτη ἀπετέλει τὸ κέντρον τῆς Ἐπαρχίας καὶ πολλῶν χωριῶν πέραν ταύτης. Τὰ χωριὰ αὐτὰ τότε εὐρίσκοντο εἰς ἀκμὴν, λόγῳ τοῦ ταξιδεμοῦ τῶν ἀρρένων καὶ τῆς ἐκ τούτου εἰσροῆς χρήματος, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ ἐκπατρισμός ἦτο σπανία περίπτωσις.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρμοδιότης τῆς Μητροπόλεως (Βελλᾶς καὶ Κονίτσης) ἐξικνεῖτο πολὺ πέραν τῶν στενῶν ὁρίων τῆς Ἐπαρχίας τῆς.

Μπέηδων σπίτια καὶ ἀρχοντικὰ Ἑλλήνων ὄχι λίγα προσέδιδαν ἀρχοντικὴ ἐμφάνιση.

Ζεϊνέλ - μπέη, Γιαγιά - μπέη, Σιαῖμ - μπέη, Μουχτάρ - μπέη, Γεωργίου Μπεκιάρη, Χαραλ. Φλώρου, Ἰωάννου Φλώρου, Παναγιώτου Ρούβαλη, Κ. Παπαδιαμάντη, Παγγ. Δόβα, Γ. Ἰμβρου, Γ. Γούναρη. Ἐνδεικτικὴ τῆς τότε εὐημερίας τῆς Κονίτσης εἶναι καὶ ἡ φράσις ποὺ διεσώθηκε «Κόνιτσα κασαμπᾶς Γιάννινα χωριό».

Ἄξιον ἰδιαιτέρας μείας εἶναι τὸ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἰδρυθὲν Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον μερίμνη τοῦ τότε ἀρμοδίου Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργείου Προνοίας Θεοδ. Θεοδωρίδη. Τὸ ἴδρυμα τοῦτο προσέφερε μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τὴν Κόνιτσαν καὶ τὴν Ἐπαρχίαν, ἐξακολουθεῖ δὲ διαρκῶς βελτιούμενον νὰ ἀποτελῇ τὸ πλέον σημαντικὸν ἔργον ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ μας.

Π Ν Ε Υ Μ Α Τ Ι Κ Η Η Γ Ε Σ Ι Α

Εἶναι ὄντως καταπληκτικὸ τὸ ὅτι ἡ Κόνιτσα, ἡ μικρὴ αὐτὴ πολίχνη, τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, παρουσίαζε ἀξιόλογη πνευματικὴ παρουσία.

Εἰς τὴν κορυφὴν τῆς πυραμίδος τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας ἦσαν οἱ ἐκάστοτε Μητροπολίται καὶ ἰδίᾳ ὁ Κωνσταντῖνος Ἀραπογλοῦ ἀπὸ τοῦ 1899 ἕως τὸ 1905 καὶ ὁ Σπυρίδων Βλάχος.

Ὁ Κωνσταντῖνος Ἀράπογλου ἦτο μεγάλης μορφώσεως καὶ ἐξαιρετοῦ ἤθους, δι' ὃ καὶ βραδύτερον κατέλαβε τὸν Θρόνον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Κωνσταντῖνος Ἀράπογλου
Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κ. Α. ἀνεκαινίσθη τὸ Μητροπολιτικὸν μέγαρον.

Ὁ Σπυρίδων Βλάχος ἔζησε στὴν Κόνιτσα ἀπὸ τοῦ ἔτους 1906 ἕως τὸ 1916, ὅποτε μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων.

Σπυρίδων Βλάχος
Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

Ἡ Μητρόπολις κατὰ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας ἦτο τὸ πνευματικὸν κέντρον τῆς Κονίτσης. Ἐκεῖ συνεδρίαζον ὑπὸ τὸν

Μητροπολίτην οἱ πρόκριτοι καὶ ἐλαμβάνοντο ἀποφάσεις γιὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων τῆς περιφερείας τῆς Μητροπόλεως, γιὰ τὰ ζητήματα τῶν ναῶν καὶ ἱερέων καὶ τὰ γενικώτερα θέματα ποῦ ἀφοροῦσαν τὸν Ἑλληνικὸ πληθυσμὸν. Ἐκεῖ ἐρρυθμίζοντο καὶ ἐδικάζοντο θέματα τῆς οἰκογενειακῆς καταστάσεως τῶν ὑποδούλων.

Μέσα στὴ Μητρόπολι ὁργανώθηκε καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διευθύνετο τὸ Μοναστήρι τῆς Βελλᾶς, ποῦ ἦταν φυτώριο ἱερέων καὶ διδασκάλων, ποῦ καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ θὰ συντελοῦσαν στὴν κραταίωση τοῦ ἔθνικοῦ φρονήματος τοῦ ἀκραιφνοῦς Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ὄχι μόνον τῆς Ἐπαρχίας μας ἀλλὰ καὶ τῆς Βορείου Ἡπείρου.

Ἡ Μητρόπολις μας στὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας εἶχε ἐκτεταμένην περιφέρειαν περιλαμβάνουσαν ἐκτὸς τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης καὶ τὰς τοιαύτας Πωγωνίου, τμημα Ζαγορίου καὶ Κουρέντων, ἔφθανε δὲ μέχρι τῆ Ζίτσα καὶ τὸ Λεσκοθίκι.

Ὁ Σπυρίδων ἦτο θαρραλέος καὶ ἐπιθλητικός, δι' ὃ καὶ προκαλοῦσε τὸν σεβασμὸν καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν Τούρκων. Εἶχε ὡς σωματοφύλακα φουστανελλοφόρον, τὸν περίφημον Σουλιώτην Πέτρον, ὁ ὁποῖος ἐγκρίσει τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν ὀπλοφοροῦσε γιὰ τὴν προστασία τοῦ Δεσπότη.

Εἶναι πολυσχιδῆς ἡ δράσις τοῦ ἐξαιρετοῦ τούτου ἱερωμένου — ὅστις διαδοχικῶς ἐλάμπρυνε τὸν θρόνον τῶν Ἰωαννίνων καὶ τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν τῶν Ἀθηνῶν — ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ παρουσιασθῇ ὀλοκληρωμένη ἡ προσωπικότης του εἰς τὸν περιορισμένον χῶρον τῆς παρουσίας πραγματείας. Ἄλλοι, ἰκανότεροι ἡμῶν, ἔχουν σκιαγραφῆσῃ τὴν μεγάλην ταύτην Ἡπειρωτικὴν φυσιογνωμίαν καὶ παρουσίασαν τὸ πολυσχιδὲς ἔθνικόν, κοινωνικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν αὐτοῦ ἔργον.

Ἡμεῖς θὰ τονίσωμεν ὅλως ἰδιαίτερος ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν οὗτος ἐποίμανε τὴν Ἐπαρχίαν μας, καὶ ἰδίως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας κύρια αὐτοῦ ἔργα ἦσαν ἡ μέριμνα διὰ τὴν λειτουργίαν ἑλληνικῶν σχολείων εἰς ὅλας τὰς κοινότητας, ἡ ἀποστολὴ διδασκάλων ἐκ τοῦ ἱεροδιδασκαλείου Βελλᾶς εἰς τὴν Βόρειον Ἡπειρον καὶ ἡ πάταξις τῆς Ρουμανικῆς προπαγάνδας ἡ ὁποία εἶχεν εἰσχωρήσῃ τῇ ἀνοχῇ τῶν Τούρκων, εἰς τὰ Βλαχό-

φωνα χωριά, χωρίς εὐτυχῶς νὰ κατορθώσῃ νὰ ἀλλοιώσῃ τὸ ἐθνικὸ φρόνημα τῶν κατοίκων των.

Θὰ ἦτο παράλειψις δι' ἐμὲ ἐὰν δὲν ἔφερνα εἰς φῶς μία πτυχή τῆς ἐθνικῆς δράσεως αὐτοῦ, ἡ ὁποία ἄλλως θὰ παρέμεινε ἄγνωστη. Πρὸ ἐτῶν ὁ ἀξέχαστος καὶ ἐκλεκτὸς Κονιτσιώτης Νίκος Τσάκας μοῦ διηγήθηκε τὰ κατωτέρω τὰ ὁποῖα καὶ μεταφέρω ἀκριβῶς ὅπως μοῦ τὰ εἶπε:

«Βρισκόμουν στὰ Γιάννινα τὸ 1918 σὰν βοηθὸς τοῦ μακαρίτη Γεωργίου Χατζῆ πὺ ἐβγάζε τὴν καθημερινὴ ἐφημερίδα «ΗΠΕΙΡΟΣ».

Ἦρθε τότε στὴν Ἑπειρο μιὰ ἐπιτροπὴ ἀπὸ ἀντιπροσώπους τῶν Μεγάλων Δυνάμεων (Ἀγγλίας, Γαλλίας, Αὐστρίας καὶ Ἰταλίας) γιὰ νὰ ἐξετάσουν τὴν ἐθνικότητα τῶν κατοίκων τῶν χωριῶν τῆς Βορείου Ἑπείρου. Ἡ ἐπιτροπὴ συνοδεύεταν ἀπὸ δημοσιογράφους διαφόρων κρατῶν. Ἐπρεπε νὰ πάῃ μαζί των καὶ Ἕλληνα δημοσιογράφος. Ἀπὸ μέρους τῆς Ἑλλάδος ἐκπρόσωπος ἦταν ὁ Στρατηγὸς Δημήτριος Νότη Μπότσαρης.

Ἐπειδὴ ὁ μακαρίτης Γ. Χατζῆς βρισκόταν στὴ φυλακὴ γιὰ πολιτικοὺς λόγους, σὰν φανατικὸς βασιλόφρων πὺ ἦτο, ἐκλήθη ἐγὼ ὡς διευθύνων τὴν «ΗΠΕΙΡΟΝ» νὰ συνοδεύσω τὴν Ἐπιτροπὴν.

Ὁ Σπυρίδων — Μητροπολίτης τότε Ἰωαννίνων — εἶχε προετοιμάσει τὸ ἔδαφος ὥστε ὄχι μόνον νὰ ἀποδειχθῇ ἡ Ἑλληνικὴ συνείδησις τῶν κατοίκων τῶν χωριῶν πὺ μιλοῦσαν τὴν Ἑλληνικὴν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τὰ χωριά πὺ εἶχαν ἀνάμικτο πληθυσμὸν (Ἕλληνας καὶ Ἀλβανούς) νὰ δώσουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι κατοικοῦνται ἀπὸ ἀκραιφνεῖς Ἕλληνας κατὰ τὸ μέγιστο ποσοστὸν, ὥστε νὰ μὴ παραπλανηθῇ ἡ Ἐπιτροπὴ καὶ βγάλῃ συμπερσματα ἀντίθετα πρὸς τὸ πραγματικὸ ἐθνικὸ αἶσθημα τῶν κατοίκων.

Ἐδωσε καταλλήλως ἐντολὴν ὁ Δεσπότης στοὺς δασκάλους, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς προκρίτους τῶν χωριῶν τῆς Βορείου Ἑπείρου νὰ φρεσκοβάψουν τὰ σπίτια τους ἄσπρα, τὰ δὲ παράθυρα, τὶς πόρτες καὶ τὰ χαγιάτια μὲ ἀνοιχτὸ μπλε χροῶμα, δηλαδὴ μὲ τὰ χρώματα τῆς Ἑλληνικῆς σημαίας καὶ νὰ ἀναρτήσουν μεγάλες ταινίες μὲ τὴ φράση «ΕΝΩΣΙΣ ἢ ΘΑΝΑΤΟΣ». Νὰ παρουσιασθοῦν δὲ στὴν ἐπιτροπὴ παρὰ μονάχα ἐκεῖνοι πὺ μιλοῦσαν ἑλληνικά, ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ οἱ ὁμιλοῦντες τὴν Ἀλβανικὴν, ἔστω καὶ ἂν εἶχαν συνείδησιν ἀκραιφνῆ Ἑλληνικὴν.

Δὲν θὰ εἰσέλθωμεν στὸ τί ἐπετεύχθη ἀπὸ τὴν ἐπιτροπὴ ἐκείνη τῆς ὁποίας ὁ Ἴταλὸς ἀντιπρόσωπος ἦτο τελείως ἀντίθετος πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς ἀπόψεις. Φέρομεν μόνον εἰς φῶς τὴν ἐνέργειαν ταύτην τοῦ Σπυρίδωνος πού εἶναι καὶ αὐτὴ μία ἀπὸ τῆς ἐκδηλώσεις τῆς ἐθνικῆς του δράσεως».

Μετὰ τὴν μετάθεσιν τοῦ Σπυρίδωνος, Μητροπολίται Βελλᾶς καὶ Κονίτσης ἐχρημάτισαν διὰ μικρὰ χρονικὰ διαστήματα ὁ Νύσσης Παΐσιος (1919) καὶ ὁ Πανάρετος, ἀμφότεροι ἐξαίρετοι εἰς ἀρετὴν, οὐχὶ ὁμως μὲ δρᾶσιν. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1926 ὁ Ἰωάννης Βασιλικός.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Σπυρίδωνος ἡ Μητρόπολις Βελλᾶς καὶ Κονίτσης περιωρίσθη εἰς τὰ στενὰ πλαίσια τῆς Ἐπαρχίας Κονίτσης. Οὕτω δὲ καὶ τὸ Μοναστήριον τῆς Βελλᾶς ὑπὸ χθὴ εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἰωαννίνων. Τελικῶς ἡ Μητρόπολις συνεχωνεύθη (1936) μετὰ τῆς τοιαύτης Δρυϊνουπόλεως, ὠρισθείσης μάλιστα ὡς ἔδρας αὐτῆς τὸ Δελβινάκιον.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ

Εἶναι ἡ μεγαλυτέρα πνευματικὴ μορφή τῶν Κονιτσιωτῶν. Διὰ τὸν Παπακώσταν, ὁ ὁποῖος ἐγαλούχησε μὲ τὰ νάματα τῆς παιδείας γενεὰς Κονιτσιωτῶν, δὲν ἀρκοῦν λίγα λόγια. Ἐγράψαμεν καὶ ἄλλοτε εἰς τὸ περιοδικὸν «ΚΟΝΙΤΣΑ» ὅτι οὗτος πρέπει νὰ καταταχθῆ εἰς τὴν χορείαν τῶν ἀγωνιστῶν διδασκάλων τοῦ ἔθνους μας γιὰ τὴν ὅλη του διδακτικὴ καὶ ἐθνικὴ συνάμα ἐργασία κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς δουλείας καὶ ὑποχρέωσις ὑπάρχει νὰ στηθῆ ἡ προκομὴ του ἢ ἔστω μία ἀναμνηστικὴ πλάξ εἰς τὸ σχολεῖο τὸ ὁποῖον ἐπὶ πολλὰς δεκαετηρίδας ἐτίμησεν ὡς διευθυντῆς του.

Τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον του διὰ τὴν ἐκπαίδυσειν καὶ τὴν ἠθικὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς νεολαίας ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ παρ' αὐτοῦ συνταχθέντος κατὰ τὸ 1910 ἐσωτερικοῦ κανονισμοῦ τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Κονίτσης, τὸν ὁποῖον καὶ παραθέτομεν κατωτέρω εἰς τὸ κεφάλαιον ΣΧΟΛΕΙΑ.

Ἐδῶ θὰ ἐπαναλάβωμεν τὰ ὅσα περὶ αὐτοῦ ἔγραψε ὁ ἱστοριοδίφης καὶ ἀγαπητός μου ἐκπαιδευτικὸς κ. Σταῦρος Γκατσόπουλος στὴν πραγματεία του περὶ τῆς Ἱστορίας τῆς Κονίτσης, τὴν ὁποία ἐφιλοξένησεν ἡ «Κόνιτσα» στὰ ὑπ' ἀριθμ. 15—20 τεύχη της.

«Ὁ αἰμίμηστος Νικ Παπακώστας εἶναι ὁ ἐπὶ ὀλόκληρον πεντηκονταετίαν Σχολάρχης ἐν Κονίτῃ, ὁ σοφὸς παιδαγωγὸς καὶ μύστης, ὁ μέγας ἔθναπόστολος, ὁ μορφώσας δύο γενεὰς ἐν Κονίτῃ, ὁ φωτεινὸς φάρος, ὁ παρασχὼν τὰ πνευματικά του φῶτα εἰς χιλιάδας Ἑλληνόπουλα. Εἶναι ὁ πρᾶος, ὁ μειλίχιος ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις σοβαρὸς διδάσκαλος, ὁ ἀρτιώτατα κατηρτισμένος διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὁ βαθύτατα ἐμπνευσμένος καθοδηγητής, εἰς τὸν ὁποῖον πολλὰ ὀφείλει ἡ Κόνιτσα καὶ ἡ Ἐπαρχία, ἀλλὰ καὶ τὸ Ἔθνος ὀλόκληρον. Ὅλοι οἱ πέραν τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους πνευματικοὶ ἄνθρωποι σήμερον ἐν Κονίτῃ, ὀφείλουν τὴν μόρφωσίν των, τὸ «εὖ ζῆν», εἰς τὸν αἰμίμηστον διδάσκαλον Νικόλαον Παπακώστα.

Αἱ σοφαὶ παρακαταθῆκαι καὶ συμβουλαὶ του εἰς τοὺς νεωτέρους τότε ἡμᾶς διδασκάλους, εὗρισκον βαθυτάτην ἀπήχησιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν μας κόσμον καὶ δὲν ἀπέχει οὐδόλως τῆς ἀληθείας ἐὰν εἴπομεν, ὅτι ὅλων ἡμῶν ὑπῆρξεν ὁ περιπατητικὸς διδάσκαλος, ὁ νέος Σωκράτης.

Πάντες ἠκούομεν αὐτὸν μετὰ μεγίστης προσοχῆς, ὡς τὸν ἀπὸ ἁμβωνος ἱεροκῆρυκα τοῦ Θείου Λόγου, ὁ δὲ σεβασμὸς πάντων ἡμῶν, ἦτο ἀπεριόριστος. Γέρον πλέον, συνταξιούχος ἐτίμα πάντοτε διὰ τῆς παρουσίας του τὰ ἐν Κονίτῃ διδασκαλικά μας συνέδρια, λαμβάνων μέρος εἰς τὰς συζητήσεις καὶ δίδων προσηκούσας κατευθύνσεις. Ἦτο ὄντως μία πηγὴ γνώσεων ἀκένωτος».

Ὁ γράφων τὸ παρὸν πόνημα, φέρνει εἰς τὴν μνήμην του τὸν σοφὸν του διδάσκαλον, τὸν μέγαστον αὐτὸν ἐθνεγέρτην, μὲ ἀπειρον σεβασμὸν καὶ τονίζει ὅτι σκοπὸς τῆς ζωῆς του ἦσαν ἡ ἀγωγή τῶν νέων καὶ ἡ ἐμφύσησις εἰς αὐτοὺς τῶν ἐθνικῶν ἰδανικῶν.

Αὐστηρὰ καὶ ἐπιβλητικὴ φυσιογνωμία μὲ λαμπερὰ μάτια τὰ ὁποῖα ἐφανεύωναν τὸν εὐφυέστατον ἄνθρωπον καὶ πού καθήλωναν τὸν συνομιλητὴν του.

Ὁ Παπακώστας ἄφισε πράγματι κενὸν διὰ τὴν Κόνιτσαν, τὸ ὁποῖον δὲν κατωρθώθη νὰ συμπληρωθῇ μέχρι σήμερον. Εἶχε τὸ μέγαστον προσόν, εἰς οἵανδήποτε στιγμὴν καὶ χωρὶς προπαρασκευῆς, νὰ ἐκφωνῇ λόγον σχετικὸν μὲ τὴν ἐορτὴν ἢ τὰς συνθηκὰς εἰς ἃς εὗρίσκετο. Ὁ λόγος του ἦτο πάντοτε μεστὸς περιεχομένου, μεταχειρίζετο δὲ τοιαύτας ἐκφράσεις ὥστε νὰ προκαλῆ

τὸν θαυμασμὸν τοῦ ἀκροατηρίου, νὰ τὸ συναρπάζῃ καὶ νὰ τὸ συγκινῇ μέχρι δακρύων, ἰδίᾳ ὅταν οἱ λόγοι του ἐστρέφοντο εἰς πατριωτικὰ θέματα.

Γυμνασιακὴν μόνον μόρφωσιν εἶχε, ἀλλὰ τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Εἶχεν ὅμως ἐντρύφηση εἰς μελέτας ἀνωτέρας, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ ὑστερῇ τὸ παράπαν τῶν σημερινῶν Καθηγητῶν ἀποφοίτων τῶν Πανεπιστημίων.

Ὁ Νικόλαος Παπακώστας ἦτο τὸ δεξιὸ χέρι τοῦ Σπυρίδωνος εἰς πάσας τὰς ἐθνικὰς ἐνεργείας αὐτοῦ.

Ἐπέστη πλήγματα βαρέα εἰς τὴν ζωὴν του λόγῳ τοῦ θανάτου ἐντὸς βραχείου χρονικοῦ διαστήματος τριῶν θυγατέρων του, τῆς Ἐρασμίας μαθητρίας τοῦ Ἀρσακείου Ἀθηνῶν, τῆς Ἀριάνδης συζύγου τοῦ Δημοδιδασκάλου Ἰωάννου Χασάνη (Δημητριάδου) καὶ τῆς Ἄννας. Ἡ φιλοσοφημένη ὅμως διάνοιά του καὶ ἡ ἀφοσίωσίς του εἰς τὰ ἰδανικὰ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ τὸν ἐκράτησαν εἰς τὴν ζωὴν καὶ δὲν ἐμείωσαν τὴν ἀποδοτικότητά του.

Ἀπεβίωσεν τὸ ἔτος 1938.

Διακριθέντα τέκνα του εἶναι ὁ Κώστας Παπακώστας ἀνώτερος οἰκονομικὸς ὑπάλληλος (Ἐφοριακὸς) ἀποβιώσας ἐν Ἰωαννίνοις καὶ ἡ Ἀγγελικὴ Παπακώστα — Φλώρου, ἡ ὁποία ἅμα τῇ ἀποφοιτήσῃ τῆς ἐκ τοῦ Ζαπτείου Ἐκπαιδευτηρίου Κωνσταντινουπόλεως ἀνέλαβεν ὑπηρεσίαν ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὡς διευθύντρια τοῦ Παρθεναγωγείου Κονίτσης καὶ ἐδίδαξεν ἐν συνεχείᾳ καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἐπὶ δεκαετηρίδας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΗΣΗΣ Ἡ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΙΑΤΡΟΣ

Κατὰ τὴν νεότητά του ἤσκησε τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα ἐν Φιλιπιάδι, εἰς προχωρημένην δὲ ἡλικίαν ἐγκατεστάθη ἐν Κονίτῃ ὅπου καὶ ἀπεβίωσε τὸ 1922.

Στὸ σπίτι του ποῦ ἦταν στὴ θέσι «περιβόλι» ἀπέναντι ἀπὸ τὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Χαραλ. Φλώρου εἶχε ἀξιόλογον βιβλιοθήκην καὶ ἦτο ἀφοσωμένος εἰς ἱστορικὰς καὶ φιλοσοφικὰς μελέτας, θεωρούμενος ὁ σοφὸς τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας τῆς Κονίτσης. Ἐψηλός, εὐθυτενής, μὲ μουσι καὶ σκληρὸ καπέλλο τὸ ὁποῖον ἐσυνηθίζετο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην παρὰ τῶν μορφωμένων, ἦτο ἐπιβλητικὸς, τὴν ἐμφάνισιν καὶ προκαλοῦσε τὸν σεβασμὸν.

Εἶχε τρεῖς υἱούς. Τὸν Σόλωνα ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας μεταναστεύσαντα ὀριστικῶς εἰς Ρουμανίαν, τὸν Ποσειδῶνα, ὡσαύτως ὁ-

ριστικῶς μεταναστεύσαντα εἰς Ἀμερικὴν καὶ τὸν Θουκυδίδη δι-
κηγόρον καὶ δημοσιογράφον εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας του θα-
νόντα.

Θυγάτηρ τοῦ Κ.Ζ. ἦτο ἡ Ὀλυμπιάς σύζυγος τοῦ Σπύρου
Δόβα, ἡ ὁποία ἦτο τότε ἡ περισσότερον καλλιεργημένη γυναίκα
τῆς Κονίτσης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ Ἡ ΑΔΑΜΑΝΤΙΔΗΣ

Ἰατρὸς καὶ οὗτος. Ἐτρεφε μεγάλην γενειάδα ἡ ὁποία τοῦ
προσέδιδε βιβλικὴν φυσιογνωμίαν. Τὸν χειμῶνα ἔρριχνε στὴν
πλάτη του ὠραῖο εὐρωπαϊκὸ μακρὸν σάλι, τὸ σπαλέτο ὅπως τὸ λέ-
γανε, πὺ ἐσυνηθίζετο ἀπὸ τοὺς γιατροὺς τὴν ἐποχὴ ἐκείνη.

Ἐσπούδασε ἰατρικὴν εἰς Ἰταλίαν. Ἄγνός καὶ πολιτισμένος
ἄνθρωπος, ἠκολούθησε καὶ οὗτος τὸ παράδειγμα τοῦ Κ. Ζήση καὶ
τῶν ἄλλων ἰατρῶν τῆς Κονίτσης, τοῦτέστιν τῆς μετ' ἀφιλοκέρ-
δειας παροχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν του, δι' ὃ καὶ δὲν κατόρθωσε νὰ
ἀποκτήσῃ περιουσιακὰ στοιχεῖα. Κατόρθωσε μόνον νὰ μορφώσῃ
τοὺς δύο υἱοὺς του. Τὸν Ἀρίστιππον ὡς ἰατρὸν καὶ τὸν Ξενο-
φῶντα ὡς νομικόν, ὁ ὁποῖος ἠκολούθησε τὸν Δικαστικὸν Κλάδον
(Εἰσαγγελεύς). Τέκνα ἐπιστήμονες τοῦ Ξενοφῶντος Ἀδαμαντί-
δου εἶναι ὁ Φωκίων Ἀδαμαντίδης προσφῶς καὶ εἰς τὴν ἀκμὴν
τῆς δράσεώς του ἀποβιώσας, ὅστις ἀρχικῶς μὲν ἠκολούθησε τὸν
δικαστικὸν κλάδον, βραδύτερον δὲ καὶ μέχρι τοῦ θανάτου του
λίαν ἐπιτυχῶς τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, ὁ Ἰωάννης καὶ οὗτος
νομικὸς καὶ ἡ Μερούση ὀδοντίατρος. Ὁ Ἰωάννης Ἀδαμαντίου
ἀπεβίωσεν τὸ ἔτος 1925 ἐν Κρήτη.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΦΩΤΟΣ

Ἰατρὸς καὶ οὗτος. Κατήγετο ἐκ Δολιανῶν, πλὴν ὅμως ἅμα
τῇ ἀποφοιτήσει του ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἤσκησε τὸ ἐ-
πάγγελμά του ἐν Κονίτση μέχρι τοῦ θανάτου του ἐπισυμβάντος
εἰς μεγάλην ἡλικίαν. Διὰ τὸν ἰατρὸν Φῶτον τὸ ἐπάγγελμα του ἦτο
— ὅπως καὶ πρέπει νὰ εἶναι — πραγματικὸν λειτούργημα. Τὸ
ἤσκησεν ὄντως ἀλτροῦιστικά, γι' αὐτὸ καὶ ἦτο ἀξιαγάπητος εἰς
ὄλην τὴν κοινωνίαν τῆς Κονίτσης καὶ γενικῶς τῆς Ἐπαρχίας μας.
Ἦτο εὐχαρις, ἔχει δὲ μείνει παροιμιώδης ἡ συμπεριφορὰ του
πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς μὲ τὸ θάρρος πὺ τοὺς ἔδιδε. Μὲ τὰ λόγια ἐ-
τόνωνε τὸ ἠθικὸ τοῦ ἀσθενοῦς πὺ τόσο συντελεῖ στὴν ἀντίδραση
κατὰ τῆς ἀσθενείας. Ἀπεβίωσε πτωχὸς κατὰ τὸ ἔτος 1926.

Κ. ΗΓΟΥΜΕΝΙΔΗΣ

Ἐπίλεκτον μέλος τῆς κοινωνίας τῆς Κονίτσης, γυμνασιακῆς μορφώσεως, ἀποβιώσας κατὰ τὸ 1911.

Ἐχρημάτισεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη γραμματεὺς παρὰ τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει, εἰς αὐτὸν δὲ ἦτο ἀνατεθειμένη ἡ ἔκδοσις τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων τοῦ Μητροπολιτικοῦ Δικαστηρίου καὶ εἰς αὐτὸν προσέτρεχον οἱ Ἕλληνες διὰ τὴν σύνταξιν τῶν διαφόρων συμφωνητικῶν, διότι ἦτο κάτοχος τῶν νόμων τῆς Τουρκικῆς Διοικήσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν διατάξεων τῶν διεπουσῶν τὸ οἰκογενειακὸν δίκαιον, τὸ ὁποῖον ἦτο τῆς δικαιοδοσίας τῶν Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων. Υἱὸς τοῦ Κ. Ἡγουμενίδη ἦτο ὁ Παναγιώτης (Τάκης) Ἡγουμενίδης ὁ ὁποῖος ἐσπούδασεν εἰς Ἑλβετίαν οἰκονομικὰς ἐπιστήμας. Οὗτος μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐγκατέλειψε τὴν Κόνιτσαν μεταβάς εἰς Βόλον ἔνθα καὶ ἐξελίχθη εἰς Διευθυντὴν τοῦ ἐκεῖ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου.

Οὗτος ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις πρὸ τοιετίας περίπου.

ΤΑΚΗΣ Γ. ΜΠΕΚΙΑΡΗΣ

Υἱὸς τοῦ ἐκ τῶν προυχόντων τῆς Κονίτσης Γεωργίου Μπεκιάρη καὶ πρεσβύτερος ἀδελφὸς τοῦ ἱατροῦ Νικολάου Μπεκιάρη. Ἐσπούδασε νομικὰ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ ἤσκησε δικηγορίαν κατὰ τὰ πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ ἔτη καὶ ἐπὶ τινα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐν Κονίτση. Ἀκολούθως μετώκησεν εἰς Ἰωάννινα ἔνθα καὶ διεκρίθη ὡς ἐπιστήμων καὶ ἄνθρωπος ἐκλεγείς μάλιστα ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν Πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συλλόγου Ἰωαννίνων.

Ὁ πρόωρος θάνατος τοῦ ἀγαπητοῦ του ἀδελφοῦ ἔσχεν μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὑγείας του, βαρεία δὲ ἀσθένεια τὸν ἠνάγκασεν ν' ἀποσυρθῆ ἐκ τῆς ἐνεργοῦ δράσεως καὶ τὸν ἔφερε μετὰ τινα ἔτη (1932) εἰς τὸν τάφον.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΜΠΕΚΙΑΡΗΣ

Ἀποφοιτήσας τῆς ἱατρικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν μετέβη εἰς Παρισίους ἔνθα καὶ παρέμεινε ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη πρὸς μετεκπαίδευσιν καὶ πρακτικὴν ἄσκησιν ἐν νοσοκομείῳ.

Ἦτο ἄριστος ἐπιστήμων καὶ ἐξαιρέτος χαρακτήρ. Εἶχε πραγματικὴ ἀνθρωπιά. Ἀπεβίωσε τὸ 1923 δυστυχῶς εἰς ἡλικίαν μικροτέραν τῶν 45 ἐτῶν. Ὁ θάνατός του συνετάραξε κυριολεκτικῶς τὴν τότε κοινωνίαν τῆς Κονίτσης παρὰ τῆς ὁποίας ἐξετιμᾶτο ὅλως ἰδιαιτέρως. Εἰς τὸν τάφον τὸν συνώδευσαν μὲ πραγματικὸν σπαραγμὸν ἅπαντες οἱ κάτοικοι τῆς Κονίτσης καὶ τῶν πλησιεστέρων χωρίων θεωρήσαντες τὴν ἀπώλειαν ὡς καταστροφὴν διὰ τὴν Κόνιτσαν.

Μὲ τὸν θάνατον τῶν δύο υἱῶν τοῦ Γεωργίου Μπεκιάρη καὶ τὴν ἐκ Κονίτσης ἀναχώρησιν τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων τοῦ Νικολάου, ἐρημώθηκε τὸ ἀρχοντικὸ Μπεκιαρεῖκο σπίτι—κάστρο—ποῦ εἶναι κοντὰ στὴν ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Νικολάου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐστεγάσθη ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη, ἅμα τῇ συστάσει του, τὸ Γυμνάσιον Κονίτσης.

ΣΠΥΡΟΣ ΔΟΒΑΣ

Μιὰ ἐξαιρετικὴ φυσιογνωμία τῆς Κονίτσης μὲ γυμνασιακὴν μόρφωσιν. Ἐχρημάτισε μετὰ τὸν Κ. Ήγουμενίδην, γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Βελλᾶς καὶ Κονίτσης καὶ σύμβουλος τῶν ἐκάστοτε Μητροπολιτῶν. Μετεῖχε τοῦ κύκλου τῶν μορφωμένων Κονιτσιωτῶν καὶ ἦτο περίφημος συζητητής.

Ἐχρημάτισε ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη συντάκτης τῆς ὑπὸ τοῦ Λάμπρου Λαμπρίδη ἐκδοθείσης ἐφημερίδος «ΑΩΟΣ». Εἶχε τὸ θεῖον χάρισμα τῆς ἡρεμίας, τῆς ἀνεξικακίας καὶ τῆς γαλήνης, γι' αὐτὸ καὶ ἦτο ἀξιαγάπητος εἰς ὅλην τὴν κοινωνίαν τῆς Κονίτσης καὶ ἀκόμη καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Τούρκους προύχοντας καὶ ἀξιωματικούς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας.

Ἀπεβίωσεν τὸ ἔτος 1941.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Κ. ΡΟΥΣΗΣ

Ὁ πρῶτος ἐπιστήμων Κονιτσιώτης φαρμακοποιὸς διαδεχθεὶς τὸν Θεόφιλον Τόκον. Ὑπηρέτησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς ἔφεδρος ἀξιωματικὸς (φαρμακοποιός). Υἱὸς αὐτοῦ εἶναι ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν ἐκλεκτὸς συμπατριώτης καὶ πρόην Δήμαρχος Κονίτσης Κώστας Ρούσης, ὅστις δυστυχῶς ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας του ἀ-

πεβίωσεν ἕξ αὐτοκινητιστικοῦ ἀτυχήματος ἐν ἔτει 1968. Οὗτος ἐτιμήθη παρὰ τοῦ Κράτους διὰ τοῦ ἀργυροῦ Σταυροῦ τοῦ Φοίνικος. Ὁ Κώστας Ρούσης μετὰ τῆς μητρὸς του εἶναι ὁ δωρητὴς μεγάλου οἰκοπέδου εἰς τὸ ὁποῖον ἀνηγέρθη τὸ Γυμνάσιον Κονίτισης.

ΛΑΜΠΡΟΣ ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Κατήγετο ἐκ Πυρσογιάννης ἐγκατεστάθη δὲ ἐν Κονίτιση μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν δικηγορήσας ἐν αὐτῇ. Ἔθεσε κατ' ἐπανάληψιν ὑποψηφιότητα Βουλευτοῦ μετέχων τῶν Συνδυασμῶν τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, μὴ κατορθώσας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Βουλὴν. Μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς Ἀντιβενιζελικῆς παρατάξεως κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1920 διωρίσθη ὑποδιοικητὴς Κονίτισης (καθήκοντα ἐπάρχου περίπου) ἀπεμακρύνθη δὲ τῆς θέσεως ταύτης μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν. Μετὰ τινα ἔτη, πάσχων ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος, ἀπεβίωσεν ἐν Κονίτιση.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΘΩΜΑΣ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΔΟΒΑ

Ἀμφότεροι ἀπὸ νεαρῆς ἡλικίας ἠσχολήθησαν μὲ τὸ ἐμπόριον ἐν Βορείῳ Ἠπείρῳ, ἐνθα ὁ πατὴρ αὐτῶν Παναγιώτης ἤσκει ἐμπορίαν καὶ μὲ τὴν ἀντιπροσωπείαν τῆς Κρατικῆς Τουρκικῆς ἐπιχειρήσεως καπνῶν. Βραδύτερον ὁ πρεσβύτερος ἕξ αὐτῶν, ὁ Θωμᾶς ἐγκατεστάθη μονίμως ἐν Ἰωαννίνοις.

Τέκνον τοῦ Θωμᾶ Δόβα εἶναι ὁ Στρατηγὸς Κωνσταντῖνος Δόβας ὅστις ἐχρημάτισε καὶ πρωθυπουργὸς ἐπὶ ὑπηρεσιακῆς Κυβερνήσεως. Οὗτος ὡς ἀξιωματικὸς διέπρεψε τοποθετηθεὶς ἐν τέλει ὡς ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ἣν θέσιν διετήρησεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἀκολούθως δὲ ὡς Ἀρχηγὸς τοῦ Στρατιωτικοῦ Οἴκου τοῦ θανόντος Βασιλέως Παύλου καὶ τῆς Α.Μ. τοῦ νῦν Βασιλέως Κωνσταντίνου.

Κατὰ τὸν Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον τοῦ 1940 φέρων τὸν βαθμὸν τοῦ ἀντισυντ)χου ὑπηρέτησεν εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον τῆς Στρατιᾶς, ὡς εἷς ἐκ τῶν κυρίων ἐπιτελικῶν Ἀξιωματικῶν τοῦ Ἀρχιστρατήγου Παπάγου.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συμ-

μοριτοπολέμου, ὡς Διοικητῆς ταξιαρχίας ὠργάνωσε τὴν ἄμυναν τῆς Κονίτσης καὶ χάρις εἰς τὴν ὀργάνωσιν αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν συνεχείᾳ μετὰ τὸν σοβαρὸν τραυματισμὸν του, καλὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου, κατορθώθη νὰ συγκρατηθοῦν αἱ κατὰ πολὺ ἀνώτεροι εἰς ἄνδρας καὶ πολεμικὸν ὑλικὸν δυνάμεις τοῦ ΕΑΜ, μέχρις ἀφίξεως ἐνισχύσεων ὅποτε κατορθώθη ἡ ἀπώθησις των εἰς Ἀλβανίαν.

Ὁ Στρατηγὸς Κ. Δόβας χαίρει γενικῆς ἐκτιμῆσεως οὐ μόνον διὰ τὴν στρατιωτικὴν του ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἐξαίρετον ἦθος του.

Ἀδελφὸς τοῦ Στρατηγοῦ εἶναι ὁ Πέτρος Δόβας γεωπόνος ἐκ τῶν ἐπιτελικῶν στελεχῶν τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ εἰς τὸν τομέα τῆς γεωργικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας.

Ὁ Ἰωάννης Δόβας ἀπὸ τὸ 1917 καὶ ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του διέμεινεν εἰς Κόνιτσαν ἐργασθεὶς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ὡς Διοικητικὸς εἰς τὸ Ἀναγνωστοπούλειον Γεωργικὸν Σχολεῖον καὶ τὸ Ἐθνικὸν Ὀρφανοτροφεῖον Κονίτσης. Ἀριστοκράτης τὴν ἐμφάνισιν καὶ τοὺς τρόπους παρουσίαζε πολιτισμένον Εὐρωπαῖον.

Μὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωάννου Δόβα καὶ τὴν μόνιμον ἐγκατάστασιν ἐν Ἀθήναις τοῦ κ. Γεωργίου Σπ. Δόβα οὐδεὶς πλέον ἀπόγονος τῆς ὄντως πολιτισμένης οἰκογενείας Δόβα παραμένει, ἐν Κονίτση. Ὅπως δὲν ὑπάρχουν ἐν Κονίτση ἀπόγονοι τόσων καὶ τόσων ἀστικῶν οἰκογενειῶν, ἐξέλιπε διὰ τὴν Κόνιτσαν καὶ ἡ οἰκογένεια Δόβα.

ΛΑΜΠΡΟΣ Κ. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Ὑπῆρξε ὁ περισσότερον ἐξελιγμένος ἔμπορος τῆς Κονίτσης. Εἶχε κληρονομήσει τὸ ἐμπορικὸν δαιμόνιον τοῦ πατρός του Κωνσταντίνου Λαμπρίδη. Ἐὰν οὗτος δὲν εὕρισκετο εἰς τὰ στενὰ πλαίσια τῆς μικρῆς κωμοπόλεως θὰ εἶχε ἐξελιχθῆ εἰς μέγαν ἐπιχειρηματίαν.

Προκισμένος μὲ μόρφωσιν γυμνασιακὴν ἐδημιούργησε πρωτοφανὲς κατάστημα διὰ τὴν ἐποχὴν του. Ἐμπορικὸν ὑφασμάτων καὶ τινων εἰδῶν παντοπωλείου, βιβλιοπωλεῖον, βιβλιοδετεῖον, ὀπτικῶν εἰδῶν, φωτογραφεῖον καὶ τυπογραφεῖον.

Ἄμα τῇ ἀπελευθερώσει ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ ἐξέδωκε

τὴν ἐβδομαδιαίαν ἑφημερίδα «ΑΩΟΣ», ἡ ὁποία διέκοψε μὲν ἐπὶ τίνα κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον, ἐπανεξεδόθη ὁμως καὶ πάλιν κατὰ τὸ ἔτος 1925 διατηρηθεῖσα καὶ πάλιν μέχρι περίπου τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου ὑπὸ τῶν κληρονόμων του.

Ἐφίση ἐκλεκτὰ τέκνα μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸν Κωνσταντῖνον ἱατρὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ τέως Διευθυντὴν τῆς Σχολιατρικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἑπισημοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας, τὸν Βασίλειον γεωπόνον - ἀνώτερον ὑπάλληλον τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς καὶ τὴν Χρυσάνθην συζ. Γεωργοπούλου, ἱατρὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Λάμπρου Λαμπρίδη, ὁ Κωνσταντῖνος Λαμπρίδης, θανὼν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἦτο φαινόμενον δραστηρίου ἐμπορίου, μὲ τεραστίαν ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωσιν. Ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν ὅτι οὗτος μετέβαινε τακτικὰ εἰς Τεργέστην καὶ ἐπρομηθεύετο διάφορα εἶδη ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀγορᾶς. Ἡ ἐπιχειρήσις του εἶχεν ἐξελιχθῆ καὶ εἰς τραπεζικὴν τοιαύτην μὲ εὐρὺν κύκλον ἀνταποκριτῶν εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικόν. Ὅλα τὰ ἐμβάσματα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἅπασαι αἱ τραπεζικαὶ ἐργασίαι διεξήγοντο μέσῳ τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ γραφείου του. Οὗτος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του εἶχε προσλάβει ὡς συνεταῖρον τὸν ἀνεψιὸν του καὶ πατέρα τοῦ γράφοντος Χριστόδουλον Ἰ. Παπαδημούλην.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

Υἱὸς ἐκλεκτοῦ διδασκάλου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐν Μολίστῃ ἐγκατεστάθη νεώτατος ἐν Κονίτῃ συζευχθεὶς τὴν Ἀριστέαν Στεφάνου. Κατ' ἀρχὰς ἠσχολήθη μὲ τὸ ἐμπόριον, βραδύτερον ὁμως καὶ μέχρι τοῦ θανάτου του ἐχρημάτισε γραμματεὺς τοῦ Δήμου Κονίτσης. Χωρὶς νὰ ἔχη φοιτήσῃ εἰς τὸ Γυμνάσιον εἶχε ἐξαιρετικὴν μόρφωσιν καὶ ἐγκυκλοπαιδικὰς γνώσεις. Ἦτο ἐκ τῶν πλέον προδευτικῶν στοιχείων τῆς Κονίτσης καὶ ἐπίλεκτον μέλος τῆς τότε πνευματικῆς ἡγεσίας αὐτῆς.

Υἱὸς αὐτοῦ εἶναι ὁ Φώτιος Οἰκονομίδης ἀνώτερος Ἀξιωματικὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ δράσας κατὰ τὴν Κατοχὴν ὡς Ἀξιωματικὸς τοῦ ΕΔΕΣ (Ζέρβα).

Ὁ Ἀλ. Οἰκονομίδης ἀπεβίωσε τὸ ἔτος 1941.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΤΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

Καταγωγή του ἢ περιφέρεια Πατρῶν. Εἶναι ὁ πρῶτος Ἑλλην Συμβολαιογράφος Κονίτσης ἔλθων ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει. Ἐλαβεν σύζυγον ἐκ τῆς ἐγκρίτου οἰκογενείας Νικολάκη Μπεκιάρη καὶ παρέμεινε ἐν Κονίτση καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον ἀφομοιωθεὶς καθ' ὀλοκληρίαν μὲ τοὺς Κονιτσιώτας. Τέκνα του διακριθέντα ὡς ἐπιστήμονες εἶναι ὁ Νικήτας Συμβολαιογράφος ἀρχικῶς ἐν Κονίτση καὶ νῦν ἐν Κερκύρα καὶ ὁ Ἰωάννης δικηγόρος ἐν Ἀθήναις σπουδάσας τὴν Νομικὴν ἐν Ἀθήναις καὶ Παρισίους. Ὁ τελευταῖος εἶναι ὁ κύριος συντελεστής τῆς ἀναβιώσεως τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν Ἀθήναις Κονιτσιωτῶν ὁ «Ἀῶος» τοῦ ὁποίου ἔργον εἶναι ἡ ἀπὸ τοῦ 1963 τακτικὴ ἔκδοσις τοῦ μηνιαίου περιοδικοῦ «ΚΟΝΙΤΣΑ». Εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο ἔχει δημοσιεύσει πλῆθὺν ἄρθρων καὶ πραγματειῶν, ἀναφερομένων εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Κονίτσης ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνδεικνυομένην ἐξέλιξιν αὐτῆς.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΤΟΓΓΑΣ

Εἶχε παρακολουθήσει γυμνασιακὰ μαθήματα. Ἦτο ἐκ τῶν σπανίων μελετητῶν τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων. Ἡδύνατο νὰ ἀπαγγεῖλη ἀπὸ μνήμης πλεῖστα ὅσα ἀποσπάσματα ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν. Μυαλὸ ἐξαιρετικὰ προοδευτικὸ, μὴ δυνηθεὶς ὅμως νὰ ἀξιοποιήσῃ τὰς γνώσεις του καὶ τὰς ἐν γένει ἰκανότητάς του εἰς τὰ στενὰ πλαίσια τῆς μικρῆς κωμοπόλεως. Ἀσχοληθεὶς καὶ μετὰ τὴν γεωργίαν παρουσίασε πρότυπον διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κτῆμα ἐπιστημονικῶς καλλιεργούμενον.

ΜΙΧΑΗΛ ΖΗΣΗΣ

Βιβλικὴ φυσιογνωμία. Διεκρίθη ὡς ἔμπορος διὰ τὴν ἀπόλυτον ἐντιμότητά του καὶ τὸ ἐν γένει ἦθος του. Τὸ κατάστημά του ἦτο γνωστὸν ὡς κατάστημα τοῦ «Μιχαλάκη». Ὑπῆρχεν ἀπόλυτος ἐμπιστοσύνη, τῶν ἀγοραστῶν διὰ τὴν ποιότητα καὶ τὴν τιμὴν τῶν πωλουμένων ὑφασμάτων.

Οὗτος ἦτο προικισμένος μὲ διαύγειαν πνεύματος εἶχε δὲ μόρφωσιν, κρίσιν καὶ σοβαρότητα σπανίαν, δι' ὃ καὶ μόνον μετὰ τοῦ κύκλου τῶν μορφωμένων Κονιτσιωτῶν εἶχε συνάφειαν.

Ὁ Μητροπολίτης Σπυρίδων ὁσάκις μετέβαινε εἰς τὴν ἀγορὰν παρέμενε εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Μ. Ζήση συνδιαλεγόμενος μετ' αὐτοῦ.

Ἀπεβίωσεν τὸ ἔτος 1931.

Ἐδῶ κλείομεν τὸν κύκλον τῶν μορφωμένων Κονιτσιωτῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Δὲν παραλείπομεν νὰ σημειώσωμεν ὅτι, πλὴν τῶν ἀνωτέρω ὑπῆρξαν καὶ ἄλλοι μορφωμένοι ἰδία νέοι, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, οἱ ὅποιοι ὅμως ἐπ' ὀλίγον παρέμειναν ἐν Κονίτῃ, ἐγκατασταθέντες εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Περὶ αὐτῶν ὡς καὶ δι' ἄλλους Κονιτσιώτας οἱ ὅποιοι δὲν δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὅτι ἀνήκουν εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἡγεσίαν, οἱ ὅποιοι ὅμως διεκρίθησαν ἐν τῇ τότε κοινωνίᾳ τῆς Κονίτῃς, θὰ γίνῃ εἰδικὴ μνεῖα ἐν συνεχείᾳ. Διὰ τινὰς ἐξ αὐτῶν ἐγένετο ἤδη μνεῖα ἀνωτέρω, ὡς τέκνων τῆς χορείας τῶν εἰς τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν ἀνηκόντων Κονιτσιωτῶν, ὅπως εἶναι διὰ τὸν Κ. Παπακώστα, τὴν Ἀγγελικὴν Παπακώστα—Φλώρου, τοὺς Ἀρίστιππον καὶ Ξενοφῶντα Ἀδαμαντίδη, τὸν Τάκην Ἡγουμενίδη, τὸν Στρατηγὸν Κ. Δόβαν, τὸν Πέτρον Δόβαν.

ΑΣΤΙΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΙ ἈΝΩ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Ἀφοῦ ἀνεφερομένον τὴν πνευματικὴν ἡγεσίαν τῆς Κονίτῃς κατὰ τὴν προῖτην ἔθελον τοῦ παρόντος αἰῶνος, θὰ σημειώσωμεν τὰς οἰκογενεῖας τῆς ἄνω Κονίτῃς αἱ ὅποια εἶχαν ἀστικὴν παράδοσιν καὶ αἱ ὅποια προσέδιδον μίαν αἴγλην πολιτισμοῦ καὶ ἀρχοντιᾶς εἰς τὴν τότε κοινωνίαν τῆς Κονίτῃς.

Σημειοῦμεν, πρὸς ἄρσιν πάσης περεξηγήσεως, ὅτι ἡ σειρά τῆς ἀναγραφῆς τῶν οἰκογενειῶν τούτων εἶναι ὅλως τυχαία καὶ οὐδὲν ἔχει τὴν ἐννοίαν τῆς ἱεραρχήσεως ἐν τῇ κατατάξει. Διὰ τινὰς ἐκ τῶν οἰκογενειῶν τούτων αἱ ὅποια διεκρίθησαν θὰ κάμωμεν εἰδικὴν μνεῖαν.

Κ. Ζήση ἢ Νικολαΐδη, Μιχ. Ζήση, Ἰ. Ἀδαμαντίδη, Γ. Μπεκιάρη, Ν. Φώτου, Ν. Παπακώστα, Κ. Ἡγουμενίδη, Σπύρου Δόβα, Ἀθ. Ρούση, Λάμπρου Λαμπρίδη, Β. Τόγγα, Ἀλεξ. Οἰκονομίδη, Γ. Λυμπεροπούλου. (Διὰ τὰς ἀνωτέρω οἰκογενεῖας ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω).

Ὁ Παναγιώτης Ρούβαλης ὑπῆρξεν ἀξιοσέβαστον μέλος τῆς κοινωνίας τῆς Κονίτσης ἀσχοληθεὶς ἐπὶ πολλὰ ἔτη μὲ τὸ ἐμπόριον. Οὗτος εἶναι ὁ μοναδικὸς Κονιτσιώτης ὁ ὁποῖος εἶχε πιστεύσει ὡς προσοδοφόρον ἐκμετάλλευσιν τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμυγδαλιάς, δημιουργήσας πρότυπον ἀμυγδαλεῶνα εἰς ἀρκετῶν στρεμμάτων κτῆμα του ἐγγυὲς τῆς ἀγορᾶς.

Οὗτος ἦτο καὶ χρήσιμος κοινωνικὸς παράγων, πρωτοστατῶν εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἄνω Κονίτσης καὶ τῆς ἐφορείας τῆς ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀστικῆς Σχολῆς Κονίτσης.

Διακριθεὶς υἱὸς τοῦ Π. Ρούβαλη ἦτο ὁ Γεώργιος Ρούβαλης, ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας διορισθεὶς εἰς τὴν Τράπεζαν Ἀθηνῶν. Οὗτος ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετέλεσε διευθυντὴς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑποκαταστήματος καὶ κατὰ τὸ τέρμα τοῦ σταδίου τοῦ Γενικὸς Ἐπιθεωρητῆς αὐτῆς.

Ἦτο ἀπόφοιτος τῆς Ζωσιμαίας Σχολῆς καὶ γνώστης ξένων γλωσσῶν.

Ἰωάννου Φλώρου

Οὗτος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Χαραλάμπους εἰργάσθη ἐν Ρουμανίᾳ. Ἐκ τῆς ἐργασίας των οἱ ἀδελφοὶ οὗτοι ἀπέκτησαν σημαντικὴν πρσιουσίαν. Ἐπανελθόντες κατὰ τὸ τέλος τοῦ π. αἰῶνος καὶ παραμείναντες ἔκτοτε ὀριστικῶς ἐν Κονίτση, ἀνήγειραν ἐν τῇ ἀγορᾷ δύο κτίρια τὰ ὁποῖα ἐκόσμησαν αὐτήν. Τὸ ἐν τούτων εἶναι τὸ σήμερον τὰ γραφεῖα τῆς Ἐπαρχίας, νῦν ἰδιοκτησίας κληρονόμων Ἡλία Μπούσμπουλα, τὸ δὲ ἕτερον παραπλεύρως τοῦ καταστήματος Γεωργίου Φλώρου, ὅπερ κατεστράφη ἐκ πυρκαϊᾶς κατὰ τὸν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον. Τὸ κτίριον τοῦτο ἐχρησιμοποιήθη ἐπὶ τινα ἔτη ὡς ξενοδοχεῖον σχετικῶς εὐπρόσωπον παρὰ τῶν ἐνοικιαστῶν ἀδελφῶν Παπαχρηστίδη.

Οἱ ἀδελφοὶ Φλώρου, μολονότι δὲν εἶχαν παρὰ στοιχειώδη σχολικὴν μόρφωσιν, λόγῳ τῶν ταξιδίων των καὶ τῆς ἐπικοινωνίας ὡς ἐκ τῶν ἐμπορικῶν των ἐργασιῶν, εἶχον σημαντικὴν ἐξέλιξιν καὶ γνώσεις, εἰς τρόπον ὥστε νὰ θεωροῦνται ἐκ τῶν ἐπιφανῶν

μελῶν τῆς κοινωνίας τῆς Κονίτισης οὐ μόνον διὰ τὸν κτηθέντα πλοῦτον καὶ τὴν περισσότερον παντὸς ἄλλου πλουσίου Κονιτσιώτου καλὴν διὰ τὴν κοινωνία χρησιμοποίησιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς κτηθείσας γνώσεις καὶ τὴν ἐν γένει πολιτισμένην ἐξέλιξίν των.

Ἐχαιρον ἐκτιμήσεως διότι ἤρχοντο ἀρωγοὶ εἰς τοὺς πάσχοντας, τὰ δὲ σπίτια των ἦσαν πάντοτε ἀνοικτὰ γιὰ νὰ προσφέρουν βοήθειαν εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην. Ἠθικὴν καὶ οἰκονομικὴν βοήθειαν παρεῖχον τακτικὰ καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰ σχολεῖα.

Οἱ Τοῦρκοι ἀξιωματοῦχοι ἀναγνωρίζοντες τὴν προσωπικότητά των τοὺς ἐφέροντο πάντοτε μὲ σεβασμόν. Ὁ Ἰωάννης Π. Φλώρος ἀπεβίωσε τὸ 1911 μὲ τὸ παράπονον ποὺ δὲν εἶδε τὴν ποθητὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν σκλαβωμένην του πατρίδα.

Τὴν παράδοσιν τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Ἰωάννου Φλώρου διέτηρησε καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του ἡ ἐξαίρετος σύζυγός του Εἰρήνη, διὰ τὴν ὁποίαν σεβαστὴ δέσποινα ἐξ Ἀθηνῶν, γνωρίσασα αὐτὴν κατὰ τὰ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἔτη, ἔλεγε, ὅτι τὸ παρουσιαστικόν της, αἱ σκέψεις της, αἱ γνώμαι της ἀλλὰ καὶ αἱ ἀγαθοεργοὶ πράξεις της τὴν ἀνεδείκνυαν ὡς μίαν πραγματικὴν πυργοδέσποιναν ἀξίαν σεβασμοῦ.

Ἀπόγονοι τοῦ Ἰωάννου Φλώρου ἐκ τῆς μοναχοκόρης του, συζευχθείσης τὸν Χριστόδουλον Παπαδημούλην, εἶναι ὁ Κωνσταντῖνος Παπαδημούλης, χρηματίσας Διευθυντῆς τῆς μεγάλης Βιομηχανίας «Ἑλληνικὴ Ἐριουργία». Ὑπῆρξεν καὶ ἔφεδρος ἀξιωματικὸς προαχθεὶς εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Λοχαγοῦ τιμηθεὶς διὰ τὰς ὑπηρεσίας του μὲ τὸν ἀργυροῦν σταυρὸν τοῦ Φοίνικος.

Ἄλλος ἀπόγονος εἶναι ὁ γράφων τὸ παρόν, ἐπίτιμος νῦν Διευθυντῆς τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν.

Διὰ τὴν μακρὰν καὶ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν του ἐτιμήθη διὰ τῶν παρασῆμων Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Φοίνικος, Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Τάγματος Γεωργίου Α' καὶ Ταξίαρχου τοῦ Τάγματος τοῦ Φοίνικος.

Ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ἰδρυτῶν κατὰ τὸ ἔτος 1925 τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν Ἀθήναις Κονιτσιωτῶν καὶ μετὰ τὴν ἀναβίωσίν του κατὰ τὸ 1962 καὶ ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη Πρόεδρος αὐτοῦ, καταβαλὼν ἀρκετὰς προσπάθειάς μετὰ τοῦ Ἰωάννου Λυμπεροπούλου διὰ τὴν ἐκδοσιν καὶ διατήρησιν τοῦ μηνιαίου περιοδικοῦ «ΚΟΝΙΤΣΑ». Ἐπίσης

οὗτος ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη ὑπῆρξε μέλος τῆς Διοικήσεως τῆς Πανηπειρωτικῆς Ἀδελφότητος Ἀθηνῶν.

Χ α ρ α λ ἄ μ π ο υ ς Φ λ ῶ ρ ο υ

Ἐπιπροσθέτως τῶν ὄσων ἀναγράφομεν ἀνωτέρω σημειοῦμεν ὅτι οὗτος ἐχρημάτισε μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν κατ' ἐπανάληψιν Δήμαρχος Κονίτσης ὡς τυγχάνων τῆς ἐκτιμῆσεως καὶ ἐμπιστοσύνης τῶν συμπατριωτῶν του. Ἀπεβίωσε τὸ 1923.

Τὸ σπίτι τοῦ Χαρ. Φλώρου στὴ θέσι «περιβόλι» ἦτο τὸ μεγαλοπρεπέστερο σπίτι τῆς Κονίτσης κατὰ τὴν ἐποχὴν ποὺ ἀναφέρεται ἢ παροῦσα πραγματεία. Εἶχε κτισθῆ ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν πολιτικὸν ἐξόριστον Ἰ. Ματσίνι ἰατρόν, ἠγοράσθη δὲ πρὸ τοῦ 1900 ἀντὶ 400 χρυσῶν εἰκοσαφράγκων.

Ἐπὶ Δημαρχίας Χ. Φλώρου κατεσκευάσθη ὁ πρῶτος δρόμος ποὺ ὁδηγεῖ ἀπὸ τὴν ἀγορὰ στὸ «περιβόλι».

Τέκνον διακριθὲν αὐτοῦ εἶναι ὁ Παναγιώτης Φλώρος δικηγόρος. Οὗτος ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει τῆς Ἠπείρου διετέλεσε Διοικητικὸς Ἐπίτροπος Παραμυθίας ὅπου καὶ ἀφίσε ἀρίστας ἐντυπώσεις διὰ τὴν δραστηριότητά του καὶ τὸ ἀμερόληπτον τῶν ἐνεργειῶν του. Πολιτευθεὶς εὐθεὶς ἀμέσως ἐξελέγη κατ' ἐπανάληψιν Βουλευτὴς τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων τῆς Βενιζελικῆς παρατάξεως. Οὗτος ἐπὶ διετίαν περίπου ἐξέδωκε ἐν Κονίτση τὴν ἐβδομαδιαίαν ἐφημερίδα «ΚΟΝΙΤΣΑ» ἱκανοποιητικῆς ἐμφανίσεως καὶ ἐν Ἰωαννίνοις βραδύτερον ἐπὶ βραχὺ χρονικὸν διάστημα τὴν «Φωνὴ τῆς Ἠπείρου». Ἀπεβίωσεν ἐν Ἀθήναις ὅπου εἶχε τὴν μόνιμον ἐγκατάστασίν του τὸ 1952.

Κ ω ν σ τ α ν τ ῖ ν ο υ Π α π α δ ι α μ ἄ ν τ η

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰργάσθη ἐν Ρουμανίᾳ ἀποκτήσας λίαν σημαντικὴν περιουσίαν. Μολονότι καὶ οὗτος, ὅπως καὶ οἱ ἀδελφοὶ Φλώρου, εἶχεν στοιχειώδη σχολικὴν μόρφωσιν, κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ, ἐν τῇ ἐπαφῇ ἣν εἶχεν ἐμπορευόμενος, ἀρκετὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν τοιαύτην, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύναται νὰ συζητῇ μετὰ τῶν μορφωμένων Κονιτσιωτῶν.

Υἱὸς αὐτοῦ διακριθεὶς εἶναι ὁ Ναύαρχος Πύρρος, σπουδά-

σας ἐν Ἰταλίᾳ. Οὗτος εἶναι ἐκ τῶν πλέον ἱκανῶν ἀνωτάτων ἀξιωματικῶν τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ, τιμηθεὶς διὰ πολλῶν παρασῆμων καὶ μεταλλίων.

Ὁ Κ. Παπαδιαμάντης κατεσκεύασεν ἐν Κονίτῃ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὠραιοτάτην οἰκίαν, ἣ ὁποία καὶ σήμερον ἀκόμη θεωρεῖται ὡς μία ἐκ τῶν ὠραιοτέρων τῆς Κονίτῃς.

Κωνσταντῖνου Π. Φλώρου υἱοί, ἦτοι Δημήτριος, Ἀλέξιος, Μιχαὴλ καὶ Νικόλαος.

Οὗτοι ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας μετέβησαν εἰς Ἀθήνας ἔνθα καὶ ἠργάσθησαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὡς ζαχαροπλάσται - κουλουροποιοὶ με πελατεῖαν ὅλα τὰ ἀρχοντικὰ σπίτια τοῦ Κολωνακίου καὶ τῆς Κηφισίας.

Ὁ ἐκ τούτων Νικόλαος Φλώρος ἐθελοντῆς κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1912—13 ἀπεβίωσεν ἐν Ἀργυροκάστρῳ.

Υἱοὶ τοῦ Ἀλεξίου Φλώρου εἶναι ὁ Παναγιώτης (Ἀξιωματικὸς τῆς Χωροφυλακῆς) θανὼν πρὸ τετραετίας, ὁ Κωνσταντῖνος ὀδοντίατρος καὶ ὁ Νίκος πτυχιούχος τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν. Υἱὸς δὲ ἐπιζῶν τοῦ Μιχ. Φλώρου ὁ Χρῆστος Μηχανολόγος πτυχιούχος τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου.

Δημ. Κοσμοῦ

Οὗτος ἐκ Μακεδονίας καταγόμενος συζευχθεὶς Κονιτσιώτισσῃ ἐγκατεστάθη ἐν Κονίτῃ. Προηγουμένως ἠργάσθη ὡς χρυσοχόος ἐν Ρώμῃ τῆς Ἰταλίας. Τέκνα αὐτοῦ ὁ Μιχαὴλ ἐν Γερμανίᾳ ἐργασθεὶς, Πέτρος ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐγκατασταθεὶς ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ ἀποκτήσας τὴν ὑψηλοότητα τῆς Χώρας ταύτης, Ἰωάννης ἐργασθεὶς ἐν Γερμανίᾳ — ἐθελοντῆς κατὰ τοὺς πολέμους 1912—13 — ὁ Παῦλος ἐπὶ μακρὸν χρηματίσας χρυσοχόος ἐν Ρώμῃ, ἐπανακάμψας πρὸ τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου, ὁ Βίκτωρ ἀξιωματικὸς ἀνώτερος τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐν Ἰταλίᾳ καὶ οὗτος ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἀπεβίωσας. Θυγατέρες δὲ αὐτοῦ αἱ Σοφία Μιχ. Φλώρου, Μάρθα Β. Νάτση καὶ Κατίνα Μουτσοπούλου.

ΦΙΛ. ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΥ ἐπὶ μακρὸν ἐν Αἰγύπτῳ ἐργασθέντος καὶ τοῦ ὁποίου οἱ ἀπόγονοι ἀπωλέσθησαν διὰ τὴν Κόνιτσαν.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΗΜΟΥΛΗ

Οὗτος ὑπῆρξεν συνεταῖρος εἰς τὸ ἐμπορικὸν Κατάστημα τοῦ Κωνστ. Λαμπρίδη. Ἠργάσθη ἐπὶ 10ετίαν ἐν Καίρῳ. Διὰ τὰ τένα του ἐγένετο μνεία ἀνωτέρω ἐν τῇ οἰκογενεῖα Ἰωάννου Φλώρου.

ΘΩΜΑ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑ

Ἠργάσθη ἐπὶ τινὰ ἔτη ἐν Παλ. Ἑλλάδι ὅπου καὶ ἐξέμαθε τὴν βυρσοδεψίαν, δι, ὃ καὶ ἠσχολήθη μὲ ταύτην ἐν Κονίτση ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη.

ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΠΑ

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΠΑΠΠΑ

Ἄπαντα τὰ τέκνα αὐτοῦ διεκρίθησαν. Ὁ μὲν Δημήτριος ὡς Διευθυντὴς τῆς Ἑλληνικῆς Λέσχης Περιηγήσεως Ἀθηνῶν, οἱ Θωμᾶς καὶ Χαρίλαος ὡς ἀνώτεροι ὑπάλληλοι τοῦ ὑπουργείου Γεωργίας, ὁ δὲ Ἀρίστιππος ὡς ἰατρὸς ἐν Κονίτση καὶ Ἰωαννίνοις.

ΜΙΧ. ΖΔΟΥΚΟΥ

ΚΩΝΣΤ. ΖΩΗ. Υἱὸς τούτου εἶναι ὁ τέως Ταμιακὸς ὑπάλληλος καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων ἐναπομεινόντων εἰς τὴν Κόνιτσαν παλαιῶν οἰκογενειῶν Ἰωάννης Ζώης.

ΖΩΗ ΖΩΗ. Υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἐξαίρετος ἐκπαιδευτικὸς Θωμᾶς Ζώης ἐπὶ μακρὸν διευθύνων ἐπιτυχῶς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον Ἄνω Κονίτσης.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ καὶ Β. ΖΔΡΑΒΟΥ

ΠΕΡ. ΜΗΛΙΓΚΟΥ

Ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δημήτριος ἠργάσθη ἐμπορευόμενος ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν Κογκῶ, εἶναι δὲ σήμερον οὗτος ἐκ τῶν πλουσιωτέρων Κονιτσιωτῶν.

ΒΑΣ. ΜΑΛΙΑΚΑ

Ὁ υἱὸς αὐτοῦ Δημ. Μαλιάκας ἠργάσθη καὶ οὗτος μετὰ τὸ 1930 ἐν Κογκῶ ἀποκτήσας σημαντικὴν περιουσίαν.

Γ. Ἰβρου, Ἀναστ. Στεφάνου, Βασιλ. Δούκα, Δ. Παπαϊωαννίδη, Β. Παπαϊωαννίδη, Ἀθαν. Γουσγούνη, Πέτρου Γουσγούνη, Ν. Σέττα, Δημ. Γιοβαννίδη, Ἀποστ. Γενεράλη, Ν. Τζημινάδη, Π. Καχτίση, Β. Πατέρα, Χρ. Πατέρα, Σπύρου Παέτρα.

ΜΙΧ. ΠΑΤΕΡΑ

Τέκνα αὐτοῦ εἶναι ὁ Κλεάνθης ὑπάλληλος τῆς Ἑλληνικῆς ἑταιρείας Μεταφορῶν καὶ ὁ Χαρίλαος συνταξιούχος νῦν ἀνώτερος ὑπάλληλος τοῦ τελωνειακοῦ κλάδου.

Στεφ. Τσιατσιά, Ἰ. Ἀναστασίου, Κ. Λούδα, Χρ. Παπανίκου, Ν. Μπάκα, Γεωργ. Παπακώστα.

ΧΑΡΑΛ. ΚΟΛΕΤΣΗ

Υἱὸς αὐτοῦ εἶναι ὁ Κωνσταντῖνος Κολέτσης ἀνώτερος ἀξιωματικὸς Πεζικοῦ ἀγωνισθεὶς κατὰ τὴν κατοχὴν εἰς τὰς ἔθνικὰς ομάδας ἀντιστάσεως τοῦ Στρατηγοῦ Ν. Ζέρβα.

Γούσια Νάτση, Λαζάρου Τσίλη, Νικολ. Πηγαδά, Χρ. Λώλου, ἀδελφῶν Μητσιάνη, ἀδελφῶν Κουσιου, Δ. Πορφυρίου, Πέτρου Ζαφείρη.

Μ . Μ ο κ ό ρ ο υ

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μάνθου Μοκόρου Ἑλένη ἦτο μήτηρ τοῦ σημερινοῦ Μεγάλου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Ἀθηναγόρου. Τὸ κοσμικὸν ὄνομα τοῦ Παναγιωτάτου εἶναι Ἀριστοκλῆς Σπύρου. Ἐγεννήθη εἰς τὸ χωρίον Βασιλικὸν (Τσαραπλανᾶ) τὸ ἔτος 1886. Διῆλθεν ὁμως τὰ μικρὰ του χρόνια στὴν Κόνιτσα, στὸ πατρικὸ σπίτι τῆς μητέρας του. Εἶναι παγκοσμίως ἀνεγνωρισμένη ἡ μεγάλη αὐτὴ μορφή τῆς Ὁρθοδοξίας ὥστε νὰ περιττεύῃ ἡ ἀνάπτυξις της παρ' ὑμῶν. Ἐχομεν ὑπ' ὄψιν μας διατριβὴν κατὰ τὴν ὁποίαν οὗτος κατέχει περισσότερες τῶν δέκα γλωσσῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τὰς περισσότερας χειρίζεται μὲ μεγάλην εὐχέρειαν.

Οὗτος ὑπῆρξεν ὁ θεμελιωτὴς τῆς προσεγγίσεως Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, Φαναρίου καὶ Ρώμης. Αἱ ἐνέργειαι του καὶ οἱ διάλογοί του μετὰ τοῦ Πάπα Παύλου ΣΤ' τὸν ἔφεραν εἰς τὸ παγκόσμιον προσκύνιον ὡς ἓνα τῶν μεγίστων ἀνδρῶν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀπεφοίτησε τὸ 1910 ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς Χάλ-

κης καὶ ἐχειροτονήθη Διάκονος. Ἀπὸ τὸ 1922 ἕως τὸ 1930 ἐποίμανε τὴν νῆσον τῆς Κερκύρας ὡς Μητροπολίτης.

Κατὰ τὸ 1930 ἐκλέγεται Ἀρχιεπίσκοπος Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἐπέδειξε ἀσυνήθη δραστηριότητα, ὀργανώσας τὰς ἑλληνικὰς Ὀρθοδόξους Κοινότητες καὶ ἰδρύσας διάφορα Ἰδρύματα ἐκκλησιαστικά, ἐκπαιδευτικά καὶ φιλανθρωπικά. Ἔργα του εἶναι ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ ἡ Ἀκαδημία τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. Γενικώτερον δὲ κατώρθωσε τὴν ἔνωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωσε τὸν ὀρθὸν προσανατολισμόν.

Τὴν 1 Νοεμβρίου 1948 ἐκλέγεται Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.

Τὴν 22 Ἰουλίου 1963 ἐπεσκέφθη τὴν Κόνιτσαν ὅπου καὶ ἔτυχε πρωτοφανοῦς θερμοτάτης ὑποδοχῆς, χοροστατήσας εἰς τὸν Καθεδρικὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς Δοξολογίαν. Τὰ ἅγια βήματά του τὸν ἔφεραν καὶ πάλιν γιὰ λίγο στὸ σπίτι τῆς μητέρας του, τὸ ὁποῖον εἶχε νὰ ἐπισκεφθῆ ἀπὸ τὸ ἔτος 1912. Ἐκεῖ συνήνητησεν καὶ τὴν ὑπέργηρον δασκάλα του, τὴν Οὐρανίαν Τσιγαρίδα. Ἰ. Μπίλη, Γ. Τζάλλα, Π. Στολίδης, Ἐλ. Τζέτη, Κ. Μοίρα.

Φωτίου Μήλιου

Τέκνα αὐτοῦ ὁ Γεώργιος ἀνώτερος Ἀξιωματικὸς τοῦ Μηχανικοῦ, θανὼν μετὰ τὸν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον, Κλέαρχος τέως ἀνώτερος ὑπάλληλος Ἀγροτικῆς Ἀσφαλείας καὶ Ἀπόλλων Δηξίταρχος. Γ. Παπαχρηστίδης, Ἀριστ. Λαμπρίδης, Γ. Κήττα, Κ. Τσίππη, Ἀδελφῶν Κότσικου, Ἀδελφῶν Δημ. καὶ Λεωνίδα Νικολαΐδης. Εὐγενίου Χούσιου, ὅστις ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη ἐχρημάτισε Δήμαρχος Κονίτσης. Β. Γιούσιου, Ἀγγέλου Πανταζῆ, Γ. Δασκαλοπούλου, Πασχάλης, Β. Τσιγαρίδα, Β. Κωνσταντινίδης, Ἰωάν. Ἀλεξίου, Δημ. Δόβα, Μιχ. Δαλαμάγκα, Ἰ. Πάσιου ἐκ Παπίγγου, Πάνου Μπάσιου, Ἀθ. Ζέρβα ἱατροῦ, γαμβροῦ ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Κων. Παπαδιαμάντη, Θωμᾶ Παπαγεωργίου, Θεοδ. Μπεκιάρης.

ΑΣΤΙΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΙ ΚΑΤΩ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Πέτρου Μπάκα, Παύλου Καμάνα, Γ. Ρούση, Ἀντωνίου Τσι-

νιβάλου. Υἱὸς τούτου εἶναι ὁ Νῖκος Τσινάβαλος, ἐπίτιμος νῦν Διευθυντῆς τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, διαπρέψας ὡς Κρατικὸς λειτουργός. Σπύρου Γκότζιου, Θωμᾶ Γκότζου, Κ. Μοίρα, Νικολάου Ρούμπου, Σπύρου Ρούμπου, Ἐμμ. Μπούνα, Βασιλείου Νέκου, Χρήστου Νέκου, Ἀποστόλου Μάλιακα, Νικολάου Τοδού-

Ἀναγνωστοπούλειον Γεωργικὸν Σχολεῖον

λου, Ἰωάννου Γούναρη, Γεωργίου Γούναρη, Πέτρου Καρατζήμου. Τέκνα αὐτοῦ εἶναι ὁ Γεώργιος, ἀπόστρατος ἀξιωματικὸς τῆς Χωροφυλακῆς καὶ Θωμᾶς νῦν Δήμαρχος Κονίτσης. Ν. Πύρρου. Υἱὸς αὐτοῦ εἶναι ὁ Ἀριστοκλῆς, ἀσκῶν εὐδοκίμως τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα ἐν Ἰωαννίνοις. Β. Πραβατζῆ, Παπαλάμπρου ἱερέως, Παπαγιώργη ἱερέως, Ἰωάννου Τσάκα, Ἀδελφῶν Νικολοπούλου, Κωνστ. Λύττα, Πάνου Χουλιαρᾶ, Ἀνδρέα Τσάνου, Θ. Λαχανᾶ. Ἄπαντα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ταύτης μετώκησαν εἰς Καστοριανὴν εἰδικευθέντα εἰς τὴν γουνοποιίαν. Ν. Τσάκα, Σ. Γκαβίνου, Σπ. Ζήδρου, Γεωργ. Λιάππα, Δερδέκη—Παπασταυρίδη, Γ. Κοτίλια, Γ. Παπᾶ.

Ἐκ τῶν περισσοτέρων ὡς ἄνω ἀστικῶν οἰκογενειῶν τῆς Ἄνω καὶ Κάτω Κονίτσης δὲν ὑπάρχουν πλέον ἀπόγονοι ἐν Κονίτση. Πολλῶν δὲ τὰ περισσότερα μέλη ἔχουν ἐγκατασταθῆ πέραν τῆς Κονίτσης.

Τοιαύτη εἶναι ἡ μεταβολὴ τῆς συνθέσεως τῆς κοινωνίας τῆς Κονίτσης, ὥστε οἱ ἔξ ἡμῶν ζήσαντες τὴν προπολεμικὴν ἐποχὴν εἰς Κόνιτσαν, ἐπισκεπτόμενοι σήμερον αὐτήν, νὰ αἰσθανόμεθα ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τελείως ξένον περιβάλλον καὶ μόνον τὰ ἄψυχα, αἱ ἐκκλησίαι, τὰ σχολεῖα, τὰ διάφορα τοπεῖα εἶναι ἐκεῖνα πού παραμένουν ἀσάλευτα γιὰ νὰ μᾶς θυμίζουν τὴν παλῆν αἴγλη τῆς πατρίδος μας.

Εἶναι μεγάλος ὁ πόνος μας ὅταν, περιερχόμενοι τὰ γραφικὰ ἀνηφορικὰ σοκκάκια, δὲν συναντοῦμε τοὺς παλῆνους γνωστούς μας, τὰ δὲ περισσότερα ἀρχοντικὰ σπίτια ἢ τὰ βλέπουμε κατὰ κλειστα, βουβά καὶ μὲ τὴν φθοροποιὸν ἐπίδρασιν τοῦ χρόνου ἢ κατοικούμενα ἀπὸ νέους ἐνοίκους πού μετώκησαν ἀπὸ τὰ χωριά, μὲ σβυσμένη τὴν λαμπρότητα — τὴν πάστρα καὶ τὴν ἀρχοντιά — πού εἶχαν στὸν καιρὸ τους.

Μὰ κάτι πού τραβάει τὴ σκέψη καὶ τὰ βήματά μας στὴ γῆ πού μεγαλώσαμε εἶναι αὐτὸ πού ἀναφέρεται στοὺς παρακάτω στίχους τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητῆ, τοῦ Παλαμᾶ.

- «Τὸ σπίτι πού γεννήθηκα κι' ἄς τὸ πατοῦν οἱ ξένοι
Στοιχειὸ εἶναι καὶ μᾶς προσκαλεῖ, ψυχὴ καὶ μᾶς προσμένει».

Αὐτὸς ὁ καῦμός μ' ἔκανε πρὸ ἐτῶν νὰ γράψω ἓνα πεζὸ πού παρουσιάζει τὸν πόνο πού ἐννοιῶσα ὅταν, σ' ἓνα ταξίδι μου στὴν Κόνιτσα, μπῆκα στὸ πατρικὸ σπίτι — τὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Γιαννάκη Φλώρου — καὶ τὸ βρῆκα βουβὸ κι' ἀραχνιασμένο. Τὸ παραθέτω καὶ ἐδῶ.

Πέρνω καὶ πάλι τὸ δρόμο γιὰ προσκύνημα στὸ πατρικὸ τὸ σπίτι. Στὸν τόπο πού πρωτοαντίκρισα τὸν ἥλιο καὶ τὸ φῶς, τὶς ὁμορφιές τοῦ κόσμου. Στὸ σπίτι πού πέρασα τὰ πιὸ χαρούμενά μου χρόνια κοντὰ στὴ Μάννα, στὸν Πατέρα καὶ στ' ἀδέλφια μου. Νὰ φθάσω ἐκεῖ πού φτερουγίζουν οἱ ψυχές τῶν πιὸ ἀγαπημένων μου. Ἐκεῖ πού τριγυρίζει ἡ ψυχὴ τοῦ ἀδελφοῦ πού πέταξε μικρὸς στοὺς οὐρανοὺς.

Κι' ἀγωνιῶ στὸ δρόμο τὸ μακρὸ κι' ἀνυπομονῶ ν' ἀνηφορήσω τὰ στενὰ σοκκάκια τῆς Κόνιτσης, ν' ἀνοίξω τὴ βα-

ρειά πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μου καὶ νὰ μπῶ στὴ λουλουδιασμένη του αὐλή.

Τὸ βρίσκω ἔρημο τὸ σπίτι μας ἀφοῦ λείπετε σεῖς ἀγαπημένοι μου. Κι' ἕνας κόμπος μὲ πνίγει στὸ λαιμό. Γιατὶ δὲν ἀντικρῶζω ἐσένα Μητέρα νὰ μὲ δεχθῆς μὲ ἀνοιχτὴ τὴν ἀγκαλιά. Τὸ σπίτι μας εἶναι σκυθρωπό. Εἶναι θλιμένο ἀπὸ τότε πὺν ἔλειψες ἐσύ. Εἶναι ἀσυγῦριστο κι' ἀστόλιστο. Κρούο, γυμνὸ κι' ἀραχνιασμένο σήμερα.

Ἐσὺ ἦσουν πὺν τοῦδινες ζωὴ καὶ χάρι κι' ὁμορφιά. Ἐσὺ τὸ στόλιζες, ἐσὺ τὸ γιόμιζες τ' ἀρχοντικό μας.

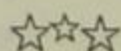

Μὰ ἐγὼ ζῶ σὲ ὄνειρατα. Θέλω νὰ ζῶ στα παραμύθια. Καὶ ξεχνιέμαι καὶ φτερουγίζω καὶ πετῶ στὶς μέρες τὶς παληές καὶ στὶς καλές μου ἀναμνήσεις.

Μπαίνω στὴν κάμαρά σου Μητέρα, σ' αὐτὴ πὺν ζήσαμε τὶς τελευταῖες σου στιγμές. Ἐκεῖ πὺν μοῦδωσες τὸ τελευταῖο σου φιλὶ καὶ τὴν εὐχή σου.

Φέρνω τὴ θύμησή μου πίσω χρόνια πολλὰ καὶ θυμᾶμαι τὸ μικρό μας ἀδελφὸ στὸ παραθύρι νὰ ξεφυλλίζουμε ἕνα παλὸ βιβλίο, στὸ ἴδιο μέρος πὺν ἀργότερα, σὲ μιὰ μαύρη χειμωνιάτικη βραδυὰ πὺν ἔξω φεγγοβολούσανε τ' ἀστροπελέκια, ἐκκλεισε τὰ ματάκια του γιὰ πάντα... Κι' αἰσθάνομαι ἕνα ριγὸς στὸ κορμὶ καὶ μιὰ ἀνατριχίλα.

Νοιώθω σ' ἕνα χᾶδι ἀόρατων χειρῶν. Εἶναι τ' ἀνεμοχάϊδεμα τὸ δικό σου Μητέρα. Εἶναι τὸ χᾶδι τοῦ Πατέρα. Εἶναι τοῦ μικροῦ μας τοῦ Φωτάκη ἢ πνοή.

Μὰ ὁ στοχασμὸς μου ἦταν ὄνειρο ἀπατηλὸ καὶ τ' ὄνειρό μου ἔσβυσε γρήγορα.

Οὔτε τὰ βήματά σου ἀκούγονται, οὔτε ἡ φωνή σου Μητέρα, οὔτε τὴ γλυκειὰ μορφὴ σου ἀντικρῶζω. Εἶναι ἔρημο, εἶναι βουβὸ τὸ σπίτι μας. Σ' ἕρημίτης τριγυρίζω ἐδῶ κι' ἐκεῖ καὶ στέκομαι σὲ κάθε του γωνιά, πὺν κάποια ἱστορία μοῦ ξυπνᾶ καὶ μιλάω μόνος μου, μιλάω μὲ τ' ἄψυχα,

μιλάω μὲ τὶς ψυχές σας πὺ τὶς νοιώθω τόσο μου κοντά. Κι' αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτό μου πονεμένο, τόσο πονεμένο!

Ι Ε Ρ Ε Ι Σ

Ἰερεὺς στὴν Ἄνω Κόνιτσα καθ' ὅλην τὴν τριακονταετίαν ἦτο ὁ Ἀρχιμανδρίτης Εὐθύμιος Τόλιας ἀπὸ τὸ Ἐλεύθερο, ὁ γνωστός ὡς Παπαθύμιος. Στοιχειώδη μόρφωσιν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου εἶχεν, πλὴν ὅμως ἦτο καλλιφώνος καὶ ἐγνώριζεν καλῶς τὴν Βυζαντινὴν μουσικὴν.

Ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1911 καὶ γιὰ λίγα χρόνια ὑπῆρχε καὶ δεύτερος ἱερεὺς στὴν Ἄνω Κόνιτσαν, ὁ Παπαηλίας Ζήκας ἀπὸ τὸ Πωγώνι. Κατὰ τὸ ἔτος 1928 καὶ ἐπὶ 12μηνον χρονικὸν διάστημα ἀντικατέστησεν τὸν Παπᾶ - Εὐθύμιον ὁ ἱερομόναχος Παρθένιος. Ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου 1930 διωρίσθη ὁ Παῦλος Παπαθεμιστοκλέους ἐκ Γοργοποτάμου.

Στὴν κάτω Κόνιτσα ἦσαν δύο ἱερεῖς. Ὁ Παπαλάμπρος κι' ὁ Παπαγιώργης. Γιὰ τὸν τελευταῖο ἔγραψε τὸ διήγημά του ὁ Χρ. Χρηστοβασίλης «Τὸ ἁμάρτημα τοῦ Παπαγιώργη» πὺ δημοσιεύθηκε καὶ στὸ περιοδικὸ «Κόνιτσα». Τὸ ἁμάρτημα τοῦ Παπαγιώργη ἦταν ὅτι πήγαινε καλούμενος σὲ Τούρκικα σπίτια καὶ ἔκανε παρακλήσεις καὶ ἁγιασμούς.

ΤΟΥΡΚΟΙ — ΑΛΒΑΝΟΙ ΠΡΟΚΡΙΤΟΙ

Ν τ α λ ῆ π Β έ η ς

Δραστήριος ἀλλὰ καὶ ἀγαθὸς πρόκριτος Τοῦρκος Κονιτσιώτης, ὁ ὁποῖος ἄφισε ἀρίστας ἐντυπώσεις διὰ τὸ ἀκέραιον τοῦ χαρακτῆρος του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρίστην συμπεριφορὰν του πρὸς Χριστιανούς - Ἑλληνας κατοίκους τῆς Κονίτσης.

Οὗτος ἐχρημάτισεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη Δήμαρχος Κονίτσης, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του δὲ ἔχουν φυτευθῆ τὰ πλατάνια τῆς σημερινῆς Πλατείας Φρειδερίκης.

Ὅπως ἦτο γνωστόν, εἰς τὸ ἀρχοντικὸ του ἠργάζοντο ὡς ὑπηρέτριαι κορίτσια πτωχῶν χριστιανικῶν οἰκογενειῶν. Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀνεξιθρησκεία αὐτοῦ, ὅσον καὶ τῆς συζύγου του, ὥστε νὰ ἐ-

πιμελοῦνται διὰ τὸν τακτικὸν κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς ἐκκλησιασμὸν τῶν κοριτσιῶν αὐτῶν. Ἡ γυναῖκα του ἐφρόντιζε νὰ λούζωνται κατὰ τὸ Σάββατον τὰ κορίτσια καὶ νὰ ζυμώνουν τὶς «προσφορές» καὶ νὰ ἐφοδιάζωνται μὲ τὸ «ἀνάμα» ποὺ θὰ προσεκόμιζαν στὴν ἐκκλησία.

Ἡ γλῶσσα τὴν ὁποίαν μετεχειρίζοντο τόσον στὸ σπίτι του, ὅσαν καὶ εἰς τὰς ἐπισήμους καὶ ἀνεπισήμους συνομιλίας του ἦτο ἡ Ἑλληνική. Ἐχει μείνει ἱστορικὴ ἢ ἀπάντησις τὴν ὁποίαν οὗτος ἔδωσε στὸν Πρόξενον τῆς Γαλλίας ὅταν οὗτος ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐπισκέφθηκε τὴν Κόνιτσα καὶ τὸν ρώτησε ἂν ὁμιλεῖ τὴν Γαλλικὴν.

«Ἡμεῖς οἱ Τοῦρκοι τῆς Κόνιτσας δὲν ξεύρουμε Τούρκικα καὶ θέλετε νὰ ξεύρουμε Φράγκικα;».

Ἐχομεν ἰδίαν ἀντίληψιν τοῦ ὅτι οἱ Τοῦρκοι τῆς Κόνιτσης, πλὴν τῶν κατεχόντων θέσεις εἰς Κρατικὰς ὑπηρεσίας, δὲν ἐγνώριζαν τὴν Τουρκικὴν, μολονότι ὑπῆρχε συμπαγῆς Τουρκικὸς πληθυσμὸς ποὺ ἔφθανε τὸ 25 τοῖς ἑκατὸν τῶν κατοίκων καὶ λειτουργοῦσε καὶ στοιχειῶδες τουρκικὸν σχολεῖον κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως. Αὐτὸ ἀποδεικνύει τὴν δυναμικότητα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἢ ὁποία ὄχι μόνον διετήρησε τὴν θρησκείαν της καὶ τὴν γλῶσσαν της τὴν ὁποίαν καὶ ἐπέβαλε εἰς τοὺς κατακτητάς, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον κυριαρχοῦσε ἀπὸ πάσης πλευρᾶς κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς δουλείας καὶ ὑποδοῦλων αὐτοῦς.

Ὁ Νταλήπ Βέης ἦτο ἀνοιχτόκαρδος καὶ περίφημος γλεντζές. Ὡς Δήμαρχος φοροῦσε χρυσοποικίλον στολὴν καὶ ἔφερε καὶ σπάθην.

Τακτικὰ γλεντοῦσε με ἄφθονη κρασοκατάνυξιν μὲ τὸν ἐπίσης γλεντζέν ἄρχοντα πρόκριτον Χαράλαμπον Φλῶρον. Σ' ἓνα μάλιστα γλέντι των ὁ μὲν Χαράλαμπος Φλῶρος ἐφόρεσε τὴν στολὴν τοῦ Νταλήπ Βέη, οὗτος δὲ τὰ ροῦχα τοῦ πρώτου.

Τὸ σπίτι τοῦ Νταλήπ - Βέη κοντὰ στὸ σπίτι τοῦ Σιαίμ - Βέη ἠγοράσθη παρὰ τοῦ Χριστοδοῦλου Κούσιου, διατηρούμενον μέχρι σήμερον εἰς καλὴν κατάστασιν. Ἡ ἐξωτερικὴ μεγάλη αὐλόπορτα εἶναι ἡ μόνη ἐκ τῶν σπιτιῶν τῶν μπέηδων ποὺ διατηρεῖται εἰς ἀρίστην κατάστασιν.

Υἱὸς τοῦ Νταλήπ - Βέη ἦτο ὁ Ρουστέμ - Βέης. Καὶ οὗτος, ὁ

πως ὁ πατήρ του, ἔζη ἐν συμποίᾳ μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ γράφων τὴν παροῦσαν πραγματείαν, τὸν εἶδεν νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Νικολάου, νὰ ἀνάβῃ μεγάλην λαμπάδα καὶ νὰ ἀσπάζεται τὴν εἰκόνα αὐτοῦ.

Μὴ δυνάμενος νὰ ζήσει ἐν Κονίτῃ ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἀλευθέρωσιν ἀνεχώρησε ἐγκατασταθεὶς εἰς Ἀλβανίαν ὅπου καὶ ὑπηρέτησεν ὡς ἀξιωματικὸς τῆς Χωροφυλακῆς.

Ὅταν πρὸ τοῦ τελευταίου Παγκοσμίου πολέμου συμπατριώτης μας ἐπεσκέφθη τὰ Τίρανα καὶ συνηντήθη μετ' αὐτοῦ, μᾶς ἐγνώρισεν ἦτο τοιαύτη ἡ συγκίνησις του πὺρ ἔβλεπε Κονιτσιώτην ὥστε νὰ μὴ μπορεῖ νὰ συγκρατήσῃ τὰ δάκρυά του.

Χ ο υ σ ἔ ν Β ἑ ἡ ς

Υἱὸς τοῦ Σιαῖμ - βέη ἑνὸς ἐκ τῶν πλουσιωτέρων Μπέηδων τῆς Κονίτῃς, Ἀλβανικῆς ἐθνικότητος.

Ὁ ἕτερος υἱὸς τοῦ Σιαῖμ - βέη, ὁ Μεχμέτ βέης ἐχρημάτισε ἐπὶ Τουρκοκρατίας Πρεσβευτῆς, μετὰ δὲ τὴν ἀνακήρυξιν ὡς ἀνεξαρτήτου κράτους τῆς Ἀλβανίας καὶ ἐπὶ τινὰ χρόνον Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν αὐτῆς ἐπὶ Κυβερνήσεως Ζώγου, μὲ τὸ ἐπώνυμον Κονιτσά, τὸ ὁποῖον πῆρε ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς καταγωγῆς του.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ Χουσεῖν - βέη παρέμεινε ἐπὶ τινὰ ἔτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐν Κονίτῃ. Βραδύτερον μετώκησεν ἐν Κερκύρα καὶ τέλος ὀριστικῶς ἐν Ἀλβανίᾳ ὅπου καὶ παρέμεινεν ὀριστικῶς.

Ἡ οἰκία τοῦ Χουσεῖν - βέη σώζεται εἰς σχετικῶς καλὴν κατάστασιν στεγάζουσα μέχρι σήμερον τὸ Γυμνάσιον Κονίτῃς. Εὐχῆς ἔργον εἶναι ὁ Δῆμος Κονίτῃς, ἅμα τῇ μεταστεγάσει τοῦ Γυμνασίου νὰ ἐπιμεληθῇ τῆς διατηρήσεώς του ὡς ἀρχιτεκτονικοῦ μνημείου τῆς ἐποχῆς τῶν Μπέηδων καὶ τῆς χρησιμοποίησεώς του ὡς μουσείου εἰς τὸ ὁποῖον θὰ πρέπει νὰ συγκεντρωθοῦν ἔπιπλα, σκεύη κλπ. τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας.

Μεταξὺ τῆς οἰκίας τοῦ Σιαῖμ - βέη καὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ σαραγιοῦ τοῦ Ζεϊνέλ - βέη ἦσαν οἱ τάφοι τῶν προγόνων τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν. Πανύψηλα δένδρα ἐσκίαζον τοὺς τάφους καὶ πυκνὸς κισσὸς περιέκλειε τοὺς τοίχους.

Ἡ οἰκογένειά του ἦτο ἡ μόνη ἴσως φανατικὴ Τούρκικη οἰκογένεια, μὲ μῖσος πρὸς τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον.

Τὸ σπίτι του ἦταν κοντὰ στὸ τζαμί, ἀκριβῶς ἐκεῖ πού σήμερα εἶναι τὸ σπίτι τοῦ Μενελάου Λαμπρίδη.

Τὰ παιδιά του ἦσαν ἀρχηγοὶ τῶν Τυορκόπαιδων στοὺς πετροπολέμους πού ἐγίνοντο μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ἑλληνοπαίδων.

Ἡ οἰκογένεια αὐτὴ ἐξηφανίσθη ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, μεταβᾶσα εἰς Τουρκίαν, ἡ δὲ οἰκία κατεστράφη ἐκ πυρκαϊᾶς.

Παληὰ ἀρχοντικὴ Τούρκικη ἢ μᾶλλον Ἀλβανικὴ οἰκογένεια ἦταν τοῦ Ζεϊνέλ - βέη. Ἡ πατρικὴ οἰκογένεια τῆς Χάμκας, τῆς μητέρας τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ.

Ἡ οἰκογένεια αὕτη δὲν ὑπῆρχε κατὰ τὴν περίοδον εἰς ἣν ἀναφέρεται ἡ παροῦσα πραγματεία. Τὰ σωζόμενα ἐρεῖπια τοῦ Σαραγιοῦ αὐτῆς, πού κεῖνται ἄνω τῆς οἰκίας τοῦ Χουσεῖν - βέη, εἶναι ἀψευδεῖς μάρτυρες τοῦ πλοῦτος καὶ τῆς ἐν γένει εὐημερίας τῆς.

Ἄλλη οἰκογένεια, πού κι' αὐτὴ εἶχε χαθῆ γιὰ τὴν Κόνιτσα ἦταν τοῦ Γιαγιά - μπέη πού εἶχε τὸ μέγαρό της στὴ θέσι ἀκριβῶς πού σήμερα εὐρίσκεται τὸ νοσοκομεῖον. Κατὰ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας τὸ οἶκημα αὐτὸ ἐχρησιμοποιήθη ὡς διοικητήριον. Τὸ δὲ παράρτημα αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον σήμερα στεγάζει τὸ Δημαρχεῖον, ἐπὶ δὲ Τουρκοκρατίας τὸ Ἀστυνομικὸν Τμῆμα, στὸν καιρὸ τοῦ ἦταν τὸ οἶκημα τῶν σωματοφυλάκων τῆς Μπέϊκης οἰκογενείας.

Τὸ κύριον οἶκημα ἅμα τῇ ἀπελευθερώσει καὶ ἐπὶ ἀρκετὰ χρόνια ἐστέγασε δημόσιες ὑπηρεσίες. (Ὑποδιοίκησιν, Εἰρηνοδικεῖον κλπ.).

Ἐκ τῶν πλουσίων Τουρκικῶν οἰκογενειῶν ἦτο καὶ ἡ τοῦ Ἐλμάζ (Λιμάζ) μπέη. Τὸ ἀρχοντικὸ τῆς οἰκογενείας ταύτης ἔναντι τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Νικολάου κεῖται σήμερα εἰς ἐρεῖπια.

Οἱ παλαιότεροι ἡμῶν διηγοῦντο ὅτι ὅταν κατεσκευάζετο ἡ

ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου (1842) κάποιος ἀπὸ τοὺς Ἄλβανούς σωματοφύλακας τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἐλμάζ - μπέη, ἐπυροβόλησε καὶ ἄφισε νεκρὸν τὸν πρωτομάστορα. Κατόπιν τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ἠναγκάσθησαν οἱ ἐπιμελούμενοι τῆς κατασκευῆς, νὰ ἐπιταχύνουν τὸ ἔργον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν ἐγένετο ἡ ὁλοκλήρωσις τοῦ ἐξωτερικοῦ τοίχου διὰ πελεκιτῆς πέτρας.

Ἄλλες τούρκικες οἰκογένειες προκρίτων ἦσαν τοῦ Περτέφ - πασᾶ πὺ μετώκησε στὴν Κωνσταντινούπολι, τοῦ Ἁλῆ - μπέη, τοῦ Χασάν - μπέη, τοῦ Τεκῆ - μπέη τοῦ Σερίφ - μπέη, τοῦ Ἀντίλ - μπέη, τοῦ Μουχτάρ - μπέη.

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ — ΕΠΙΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΙ

Ἡ Κόνιτσα ἀπὸ παλῆὰ χρόνια εἶχε ἐπαγγελματικὴ πληρότητα ὥστε τίποτα σχεδὸν νὰ μὴ λείπη ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς. Τὰ καταστήματά τῆς ἐξυπηρετοῦσαν καὶ τὴν ἐνδοχώραν τῶν 42 τῆς χωριῶν, οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐξυπηρετηθοῦν ἀπὸ μικροπακάλικα, πὺ ἦσαν μέσα σὲ μερικὰ χωριά, μὲ ἔλαχιστα στοιχειώδη εἶδη ἐφοδιασμένα. Μὲ τὰ μουλάρια καὶ τὰ γαϊδούρια τῶν οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν ἤρχοντο στὴν Κόνιτσα μιά καὶ δυὸ φορές τὸν μῆνα γιὰ νὰ προμηθευθοῦν ὄχι μόνον τὰ εἶδη ρουχισμοῦ καὶ ὑποδήσεως ἀλλὰ καὶ τὰ εἶδη διατροφῆς.

Μιὰ ἡμέρα δὲ κάθε ἐβδομάδα γινότανε καὶ τὸ «παζάρι». Ἦρχοντο οἱ κάτοικοι τῶν πλησιεστέρων χωριῶν γιὰ νὰ πουλήσουν τὰ ἀγροτικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα τῶν καὶ ἀντιστοίχως νὰ προμηθευθοῦν τὰ εἶδη πὺ τοὺς ἔλειπαν.

Τὰ εἶδη πὺ πουλοῦσαν στὸ «παζάρι» ἦσαν συνήθως κόττες, ἀρνάκια, κατσικάκια, τυρί, γκίζα, βούτυρο, αὐγά, ζαρζαβατικά, μέλι καρύδια, ἀμύγδαλα καὶ ὅλα τὰ φρούτα στὴν ἐποχὴ τῶν.

Ε Μ Π Ο Ρ Ι Κ Α

Μιχαὴλ Ζήση, Γεωργίου Νάτση, Λάμπρου Λαμπρίδη, Ἀθανασίου Γουσγούνη, Χριστοδ. Κούσιου, Νικολάου Ρούμπου, Σπύρου Ρούμπου, Βασιλείου Νέκου, Χρήστου Νέκου, Θωμᾶ Τσιγαρίδα, Παναγ. Ρούβαλη, Σπ. Πατέρα, Ἀλεξ. Οἰκονομίδη, Ἰωάννου Μούστου.

Τὰ τελευταῖα πέντε δὲν διετηρήθησαν παρὰ ἐλάχιστα χρόνια κατὰ τὴν περίοδον αὐτήν.

ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΑ

Ἀδελφῶν Β. καὶ Α. Μάλιακα, Β. Κωνσταντινίδη (βραδύτερον Κωνσταντινίδη - Πηγαδᾶ), Πέτρου Καρατζήμου, τὸν ὁποῖον διεδέχθη ὁ υἱὸς του Σωτήριος, Μιχ. Δαλαμάγκα, Χρ. Καπακλή, Π. Ρόμπουλου στὴν Κάτω Κόνιτσα.

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΑ

Δ. Πορφυρίου, Χ. Σκαλιστή, Λ. Στέρτσιου.

ΕΙΔΗ ΚΙΓΚΑΛΛΕΡΙΑΣ

Ἄγγ. Πανταζῆ, Γ. Κουκέση.

ΥΠΟΔΗΜΑΤΟΠΟΙΕΙΑ

Κωνστ. Ζώη, Μιχ. Εὐθυμίου ἢ Μπινόλα, Σωτηρ. Τζιάτζιου, Γεωργίου Μέλου, Δ. Μεταγκανᾶ, Κ. Μπούζμπουλα.

ΤΣΑΡΟΥΧΑΔΙΚΑ

Λαζάρου καὶ Εὐγενίου Τσίλη, Β. Γρατσούνα, Δημ. Βάβου, Γιάννου Τζέκα, Π. Μπούνα.

ΡΑΦΕΙΑ

Χρήστου Πατέρα, Γούσια Παπακώστα.

ΚΟΥΡΕΙΑ

Γεωργίου Λιάππα, Νετζήπ. Ὁ Τοῦρκος αὐτὸς κουρεὺς ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς καλλίτερους κυνηγοὺς τοῦ λαγοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ἐὰν κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀρχοντάδες τῆς Κονίτσης ἤθελε

λαγό, ἀπευθυνόταν στὸν Ντεζήπ καὶ ἦταν βέβαιος ὅτι τὸ μεσημέρι ὁ λαγὸς θὰ ἦταν στὸ σπίτι του. Χωρὶς τὴν βοήθεια κυνηγετικοῦ σκύλου εἶχε τὴν ἰκανότητα νὰ βγάξη τὸ λαγὸ ἀπὸ τὴν κρύπτη του χάρις σέ εἰδικὸ σφύριγμα ποὺ ἔκανε μὲ τὴν βοήθειαν ἑνὸς φύλλου ποὺ ἔβαζε στὸ στόμα του καὶ ποὺ ἦταν μίμησις τῆς ψωνῆς τοῦ λαγοῦ.

Κ Ρ Ε Ο Π Ω Λ Ε Ι Α

Ἐπῆρχαν ἀρκετὰ πάντοτε. Τοῦ Λιούτσικα, τοῦ Μιχ. Τασιούλα, τοῦ Κουλιούμπα, τῶν Τούρκων Σούλιου καὶ Νετζήπ Σουλεϊμάν, τῶν ἀδελφῶν Νίκου καὶ Βασιλ. Ζδράβου, τοῦ Πέτρου Λούδα κ.ἄ.

Α Ρ Τ Ο Π Ο Ι Ε Ι Α

Στὴν ἀγορὰ ὑπῆρξαν κατὰ καιροὺς τὰ ἀρτοποιεῖα τῶν Μιχ. Κυρίτση, Γεωργίου Τσίκα, Σερίφ - μπέη, Παπαδήμα, Στέρτσιου, Ἰ. Μπραζιώτη.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὰ ἀρτοποιεῖα τῆς ἀγορᾶς ὑπῆρχαν στίς συνοικίες καὶ οἱ φούρνοι ποὺ προορισμὸ εἶχαν νὰ ψήνουν τὰ ψωμιά καὶ τὶς πίττες τῶν οικογενειῶν.

Στὴν ἐποχὴ ἐκείνη κάθε σπίτι ἐφρόντιζε νὰ προμηθευθῆ τὸ σιτάρι καὶ καλαμπόκι μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἀντεπεξήρχετο εἰς τὰς ἀνάγκας του γιὰ ὅλο τὸ χρόνο. Οἱ νοικοκυρὲς ἐζύμωναν τὸ ψωμί τους καὶ τὸ ἔψηναν στὸν φούρνο τῆς γειτονιᾶς των. Ἀτομικοὶ φούρνοι στὸ κάθε σπίτι, ὅπως συνέβαινε στὰ χωριά, δὲν ὑπῆρχαν στὴν Κόνιτσα. Στὰ σπίτια μετεχειρίζοντο πολλὲς φορὲς τὴ «γάστρα» γιὰ νὰ ψήσουν τὶς πίττες.

Τέτοιοι συνοικιακοὶ φούρνοι ἦσαν ἕνας κοντὰ στὰ «πλατάνια», ἐπάνω ἀπὸ τὰ σπίτια τοῦ Γουσγούνη καὶ Κότσικου. Ἐνας στὸ «περιβόλι» ἰδιοκτησίας Λάμπρου Λαμπρίδη μὲ φούρναρη τὸν Λιόγγα, ἕνας στὴν κεντρικὴ συνοικία ἐπάνω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Παπαδιαμάντη μὲ φούρναρη τὸν Νικόλα Παπατζούμα, ἕνας στὸ Δένδρο κοντὰ στὸ σπίτι τοῦ Γκότζιου, ἕνας στὴν Ἀλεξατεῖα ἐπάνω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Γούναρη καὶ ἕνας στὰ «ἀργαστήρια».

Κ Α Φ Ε Ν Ε Ι Α

1) Τὸ καὶ σήμερον ὑπάρχον ἰδιοκτησίας κληρονόμων Κ. Λαμπρίδη μὲ διαφόρους ἐνοικιαστάς.

2) Τοῦ Βασιλείου Φλώρου στὸ κτίριο πού σήμερα εἶναι ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα. Ὀλίγα χρόνια μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἔπαυσε νὰ λειτουργῇ.

3) Τοῦ Ἰωσήφ Ἀρβανίτη στὸ σημερινὸ κατάστημα Ζήδρου. διεδέχθη ὁ Ἀλέξ. Μοῦργος, πρόην χωροφύλακας, παραμείνας ἐν Κονίτση καὶ συζευχθεὶς Κονιτσιώτισσα. Καὶ τὸ καφενεῖον τοῦτο ἔπαυσε νὰ λειτουργῇ μετὰ τὸ 1920.

4) Ἀντωνίου Τσινάβαλου εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀγορᾶς. Τὸν Τσινάβαλον μετὰ τινὰ ἔτη ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως διεδέχθησαν οἱ ἀδελφοὶ Νικολόπουλοι.

5) Σδούκου — Πηγαδᾶ στὸ σημερινὸ Εἰρηνοδικεῖο.

Ἐλειτούργησε ἐπὶ μίαν ὀκταετίαν περίπου μετὰ τὸ 1920. Σ' αὐτὸ ξέπεφτε καὶ κανένας καραγκιοζοπαίκτης πού ἔδιδε παραστάσεις.

Στὸ καφενεῖο τοῦ Β. Φλώρου ἐσερβίρετο καὶ παγωτὸ τὰ καλοκαίρια πού κατεσκευάζετο μὲ γιόνι πού ἔφερναν ἀπὸ τὶς μακρυνὲς χαράδρες τοῦ Λάζαρου.

Ἐχουν δοθῆ σ' αὐτὸ καὶ ἀρκετὲς παραστάσεις ταχυδακτυλοργῶν καὶ καραγκιοζῆ.

Χ Α Ν Ι Α

1) Βασιλείου Κούσιου.

2) Ἰωάννου Λούπα, ἔνθα σήμερον τὸ ξενοδοχεῖον ΠΙΝΔΟΣ.

3) Ἰ. Ντάνη, στὴ θέση πού εἶναι σήμερα ἡ βενζίνα τῶν ἀδελφῶν Πηγαδᾶ καὶ τὰ παρακείμενα διάφορα καταστήματα. Στὸ χάνι αὐτὸ ἐστεγάζοντο καὶ τὰ ἀμάξια πού ἤρχοντο μὲ ἐπιβάτας ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα.

4) Μ. Σωτηρούλη, πλησίον τοῦ χώρου ὅπου σήμερον ἀνηγέρθη τὸ Γυμνασιακὸν κτίριον.

5) Σουλεϊμὰν ἐφένδη.

Τὰ τρία πρῶτα εἶχαν καὶ ἐστιατόριο. Περίφημος γιὰ τὴν μαγειρική του ἦταν ὁ Β. Κούσιος.

Υ Δ Ρ Ο Μ Υ Λ Ο Ι

- 1) Τοῦ Δερβίς Κιαμήλ στὴ θέσι Μπούστη.
 - 2) Τοῦ Γεωργίου Μπεκιάρη στὴν Ἁγία Παρασκευή.
 - 3) Τοῦ Νταλήπ βέη, ἀγορασθεὶς βραδύτερον ὑπὸ τοῦ Λάμπρου Λαμπρίδη, μεταξὺ Γαβρισιῶν καὶ Μεϊντανιῶν.
 - 4) Τοῦ Μπαμπᾶ (δηλαδὴ ἰδιοκτησίας τοῦ Τεκὲ) στὸν κάμφο. Καὶ
 - 5) Τοῦ Γεωργίου Παππᾶ κοντὰ στὴν γέφυρα τοῦ Ἀώου.
- Οἱ τρεῖς πρῶτοι ἐκινουῦντο μὲ τὸ νερὸ τοῦ Πεκλαριοῦ. Οἱ τέταρτος καὶ πέμπτος μὲ τὰ νερὰ τοῦ Ἀώου.

Ω Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Π Ο Ι Ο Σ καὶ ὀπλοδιορθωτὴς ἦταν ὁ Κ. Ζαχαράκης καὶ ὁ Τοῦρκος Ἴζεγνίμ.

Μ Α Ρ Α Γ Κ Ο Ι

Πᾶνος Χουλιαρᾶς καὶ ὁ υἱὸς του Φώτιος, Σπ. Κίσσας, Χαράλ. Κολέτσης, Π. Παντούλας.

Φ Α Ν Ο Π Ο Ι Ο Σ (ΤΕΝΕΚΕΤΖΗΣ)

Γ. Μακάριος καὶ ὁ υἱὸς του Νικόλαος, στὸ ἴδιο ἀκροβιῶς μέρος πού σήμερα ἐργάζεται ὁ ἐγγονὸς αὐτοῦ.

Πλανόδιος φαναρτζῆς, ἦταν καὶ ὁ Τουρκόγυφτος Σουλεϊμάν ὁ στραβολέμης, ὁ ὁποῖος μὲ μικρὰ ἀμοιβὴ διόρθωνε ὅλα τὰ μεταλλικὰ σκεύη τοῦ σπιτιοῦ.

Φ Α Ρ Μ Α Κ Ε Ι Ο Ν

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Θεοφίλου Τόκου καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν μοναδικὸς φαρμακοποιὸς ἦτο ὁ Ἀθανάσιος Ρούσης μὲ βοηθοὺς κατὰ καιροὺς τοὺς Γεώργιον Β. Πατέρα, Θωμᾶν Γκότζιον, τὸν βραδύτερον χειροτονηθέντα ἱερέα καὶ τὸν Κώσταν Ντάφλην.

ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

Ἐλλείπει κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας Ὑποκαταστήματος Τραπεζῆς τινός, ἐλειτούργη Τραπεζιτικὸν Γραφεῖον ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννου καὶ Χαραλάμπους Φλώρου, μέσῳ τοῦ ὁποίου διεξήγοντο τραπεζιτικαὶ συναλλαγαί. Ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἔπαυσε λειτουργοῦν.

ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΕΙΑ

Ἐπῆρχαν 3—4 ἐγκατεστημένα εἰς τὸν πρὸς βορρᾶν χῶρον τῆς σημερινῆς πλατείας Φρειδερίκης, δρόμον.

Τὸ καλλίτερον ἐξ αὐτῶν ἦτο τοῦ Θωμᾶ Ἀναστασίου. Στὰ σιδηρουργεῖα αὐτὰ ἐγίνετο καὶ τὸ πετάλωμα τῶν ζώων.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ μέχρι τοῦ 1925 φωτογράφος ἦτο ὁ Δημήτριος Μητσιάνης, ὅστις κατόπιν ἐγκατεστάθη εἰς Ἄρταν ὅπου καὶ ἀπεβίωσεν.

ΜΟΔΙΣΤΑ

Ἀξιόλογη μοδίστα ἦταν ἡ Ἐλένη Γκανᾶ, ἡ ὁποία παρακολουθοῦσε μετὰ Ἐυρωπαϊκὰ φιγουρίνια τὴν Παρισινὴν μόδα. Αὐτὴ ἦταν πάντοτε ἐκείνη πού θὰ κατεσκεύαζε τὰ νυφικὰ φορέματα.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ — ΔΙΚΟΛΑΒΟΙ

Κατὰ καιροὺς ἐχρημάτισαν οἱ κάτωθι:

Μίνως Εὐαγγελίδης δικολάβος.

Ἰγνάτιος Μανθούλης δικηγόρος ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

Παναγ. Μπεκιάρης δικηγόρος

Λάμπρος Βετσόπουλος »

Ἀπόλλων Μήλιος »

Γεώργιος Κοζάρας δικολάβος

Εὐγένιος Χουῖσος »

Ἐπιπέδον νηπιαγωγεία στὴν ἐπάνω καὶ κάτω Κόνιτσαν.

Δύο δημοτικὰ Σχολεῖα. Ἐνα στὴν ἐπάνω Κόνιτσαν, στὸ ἴδιο κτίριο ποῦ εἶναι καὶ σήμερα καὶ ἓνα στὴν κάτω πλησίον τῆς οἰκίας Πέτρου Μπάκα, ὅπου σήμερον ἀνηγέρθη ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

Ἐν Παρθεναγωγεῖον — Δημοτικὸν Σχολεῖον.

Ἐν σχολαρχεῖον, ὀνομαζόμενον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας Ἀστικὴ Σχολή, ἐν ἄνω Κονίτση.

Διευθυντὴς τοῦ Σχολαρχείου ἦτο ὁ Νικόλαος Παπακώστας μὲ μικρὴ διακοπὴ κατὰ τὰ ἔτη 1916—1917 ὅτε ὡς διευθυντὴς ἐτοποθετήθη ὁ φιλόλογος καὶ ἐξαιρετος ἐκπαιδευτικὸς Ἀντώνιος Ἀρχοντάκης.

Στὸ Σχολαρχεῖο κατὰ τὰ ἔτη 1914—1917 ἐδίδαξε καὶ ἄλλος ἓνας ἐξαιρετος ἐκπαιδευτικὸς ὁ ἐκ Τσεπελόβου Ἀχιλλεὺς Βάντζιος.

Ἐκρίνα σκόπιμον νὰ παραθέσω κατωτέρω τὸν ἐσωτερικὸν κανονισμὸ τῆς Ἀστικῆς Σχολῆς Κονίτσης, ποῦ ἔγινε τὸ 1910. Ἀξίζει πραγματικὰ γιὰ τὴν πληρότητά του. Εἶναι καὶ αὐτὸς ἔργον τοῦ μεγάλου διδασκάλου μας, τοῦ Νικολάου Παπακώστα.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Σ κ ο π ὸ ς

Ο ἐσωτερικὸς κανονισμὸς τῆς Σχολῆς προτίθεται νὰ ὀρίσῃ κυρίως τὰ ἐν αὐτῇ καθήκοντα διδασκόντων, διδασκομένων, ἐφορείας καὶ ἐπισκεπτῶν.

Τὰς δὲ ἠθικὰς καὶ ὑλικὰς σχέσεις ἐφορείας καὶ προσωπικοῦ, τὸν σκοπὸν τῆς Σχολῆς, τὰ τῶν ἐξετάσεων, τὰς ἰδιαιτέρας τοῦ διευθυντοῦ ὑποχρεώσεις κλπ. ἀναγράφη ὁ Γενικὸς Κανονισμὸς τῆς Σχολῆς, ἐν ᾧ ἐκτενέστερον ἐκτίθενται καὶ τινὰ τῶν ἐν τῷδε.

Κ α θ ἦ κ ο ν τ α Ἐ φ ο ρ ε ί α ς

Ἡ Ἐφορεία ἐπισκέπτεται ὅσῳ τὸ δυνατὸν συχνότερον τὴν

Σχολὴν κατὰ τὰς ὥρας τῶν παραδόσεων ἐν σώματι ἢ κατὰ μέρος ἕκαστος.

Συνεννοεῖται μετὰ τοῦ διευθυντοῦ περὶ παντὸς ἀφορῶντος εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Σχολῆς.

Ἀπευθύνει διαφόρους ἐρωτήσεις τοῖς μαθηταῖς καὶ ποιεῖται τὰς ἀναγκαίας παρατηρήσεις ἀπ' εὐθείας ἢ διὰ τοῦ διευθυντοῦ εἰς οὓς δεῖ.

Δέχεται τὰς μόνον διὰ τοῦ διευθυντοῦ ὑποβαλλομένας αὐτῇ αἰτήσεις τοῦ προσωπικοῦ ἀπαντῶσα ἀρμοδίως.

Ὑπογράφει τὰ σχετικὰ ἔγγραφα καὶ πρακτικὰ τῆς Σχολῆς. Μερικὰ ἐγκαίρως διὰ τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τῆς Σχολῆς.

Κ α θ ή κ ο ν τ α ἐ π ι σ κ ε π τ ῶ ν

Οὐδεὶς τῶν εἰς τὴν Σχολὴν εἰσερχομένων καπνίζει εἰς τὰ δωμάτια τῶν παραδόσεων.

Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐνοχλῶσι τοὺς διδάσκοντας δι' ἀκαίρων καὶ μὴ πρὸς τὴν Σχολὴν σχέσιν ἔχουσῶν ἐρωτήσεων.

Πᾶσα σχετικὴ περὶ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ πληροφορία δίδεται τῷ ἐρωτῶντι ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ.

Οἱ γονεῖς, οἱ κηδεμόνες καὶ πάντες οἱ θέλοντες νὰ ὑποβάλωσι παράπονον τι ἢ παρατήρησιν κατὰ τινος τῶν ἐν τῇ Σχολῇ, ποιῶσι τοῦτο διὰ τοῦ διευθυντοῦ.

Οἱ ἔχοντες παράπονον κατὰ τοῦ διευθυντοῦ ὑποβάλλουσι τοῦτο τῇ Ἐφορείᾳ.

Αἱ παρατηρήσεις καὶ τὰ παράπονα ὑποβάλλονται πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων ἢ κατὰ τὰ διαλείμματα.

Κ α θ ή κ ο ν τ α π ρ ο σ ω π ι κ ο ῦ κ αὶ δ ι ε υ θ υ ν τ ο ῦ

Ἐκαστος διδάσκαλος ἔχων ὑπ' ὄψει τὸν Γενικὸν Κανονισμόν τῆς Σχολῆς κανονίζει τὸ ὥρολόγιόν του πρὸς τὸ τῆς Σχολῆς, προσέρχεται εἰς αὐτὴν τουλάχιστον ἐν τέταρτον τῆς ὥρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, ἐγγράφει τὸ ὄνομά του εἰς τὸ ἐπὶ τοῦτο βιβλίον παρουσίας, ἐπιτηρεῖ τοὺς μαθητὰς προμελετῶντας, μένων ἐν τῷ δωματίῳ τῆς παραδόσεώς του, ποιεῖται τὴν ἔναρξιν καὶ παύει διὰ προσευχῆς τελομένης ἐκ περιτροπῆς ὑπὸ πάντων τῶν μαθητῶν ἀνεξαιρέτως.

Διδάσκει ἄνευ φωνασκιῶν ἢ ἐπιδεικτιάσεων καὶ ἀπὸ τῆς ἔδρας, τοῦ πίνακος ἢ τοῦ χάρτου, οὐχὶ δὲ ἐξ ἄλλης θέσεως ἢ περιπατητικῶς μόνον τὰ ἐν τῷ ἀναλυτικῷ προγράμματι ὀριζόμενα μαθήματα καταχωρῶν ἐν τῷ οἰκείῳ βιβλίῳ τὴν διδαχθεῖσαν ὕλην μετὰ τὴν ἔσπερινὴν λήξιν τῶν μαθημάτων διὰ τὰς τρεῖς ἀνωτέρας τάξεις.

Ἀπέχει πάσης ἀτομικῆς ἢ ἰδιωτικῆς ἐργασίας ἢ ἀναγνώσεως ἐφημερίδων καὶ τῶν τοιούτων κατὰ τὴν ὥραν τῶν παραδόσεων, δὲν ἀπασχολεῖ δὲ τοὺς μαθητὰς εἰς μαθήματα ἔκτος τοῦ προγράμματος, οὐδὲ πέραν τῆς ὀριζομένης ὥρας.

Δὲν διακόπτει ἄνευ ἀποχωρῶντος λόγου τὸ μάθημα, ἀπασχολεῖ δὲ τοὺς μὴ ἔχοντας μάθημα μαθητὰς διὰ καταλλήλου γραφικῆς ἐργασίας.

Ὅριζει τὴν κατ' οἶκον γραπτὴν ὕλην λαμβάνων ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ ἄλλα γραπτὰ τοῦ μαθητοῦ καὶ ἀπαιτεῖ καθαρὰν καὶ ἀπαιστον γραφήν.

Διορθοῖ κατ' ἰδίαν τὴν κατ' οἶκον ἐργασίαν καὶ ἐνώπιον τῶν μαθητῶν ἐλέγχει τὰ λάθη.

Ἐπιτηρεῖ τοὺς μαθητὰς κατὰ τὰ διαλείμματα, τὴν θεῖαν λειτουργίαν καὶ τὰς τελετάς.

Συγκεντροῖ καὶ ἐπαναλαμβάνει τὴν διδαχθεῖσαν ὕλην τῇ προσυνηνοήσει τοῦ διευθυντοῦ. Πρὸ ἀναγκαίας διακοπῆς μαθηματός τινος εἰδοποιεῖ τὸν διευθυντὴν ὡς καὶ ὅταν πρόκειται νὰ ἀπουσιάσῃ δι' οἰονδήποτε αἰτίαν.

Παρέχει ἑαυτὸν ὑπόδειγμα τοῖς μαθηταῖς ἐν πᾶσιν ἐπιμελείας, εὐσεβείας, δικαιοσύνης, σωφροσύνης, φιλοπονίας, φιλοτιμίας, εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς. Εὐθύνεται διὰ τὰς ὕλικὰς ζημίας αἰτινες γίνονται τῇ Σχολῇ καὶ τῷ δωματίῳ ἰδίᾳ τῆς παραδόσεώς του.

Διαβιβάζει πᾶσαν αἰτησίαν σχετικὴν πρὸς τὰς τῆς Σχολῆς εἰς τὴν Ἐφορείαν διὰ τοῦ διευθυντοῦ.

Νουθετῇ, ἐπιπλήττει, τιμωρεῖ τοὺς ἀμελεῖς καὶ ἀτάκτους καὶ διὰ τοὺς μὴ διορθουμένους ἀναφέρεται εἰς τὸν διευθυντὴν.

Ὁ διευθυντὴς πρὸς τοῖς δὲ καὶ πρὸς τοῖς ἐν τῷ Γενικῷ Κανονισμῷ ἀναγεγραφομένοις σχετικοῖς, ἐπαγρυπνεῖ ἐπὶ τῆς ἀκριβοῦς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων τοῦ προσωπικοῦ καὶ τῶν μαθητῶν, ποιεῖται τὰς ἀναγκαίας παρατηρήσεις εἰς οὓς δεῖ καὶ ἀναφέρε-

ται ἐν ἀνάγκῃ τῇ Ἐφορείᾳ ἐγγράφως. Ὑπέχει δὲ τὰς εὐθύνας τῇ Ἐφορείᾳ περὶ πάντων τῶν συμβαινόντων ἐν τῇ Σχολῇ. Διαθέτει μίαν ὥραν καθ' ἑκάστην πρὸς ἐποπτείαν. Κρατεῖ τὰ πρακτικὰ τῆς Σχολῆς, τὸ μητρῶον καὶ τὸ βιβλίον τῆς ὕλης. Ὅρίζει τὰς ὥρας τῆς ἐνάρξεως καὶ λήξεως τῶν μαθημάτων. Κανονίζει τὸ ὡρολόγιον τῆς Σχολῆς. Δέν διακόπτει τὸ μάθημα ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου. Καταρτίζει μετὰ τῆς Ἐφορείας καὶ τῶν λοιπῶν διδασκάλων τὸ πρόγραμμα τῶν γραπτῶν καὶ προφορικῶν ἐξετάσεων.

Κ α θ ἡ κ ο ν τ α μ α θ η τ ῶ ν

Α' Ἐντὸς τῆς Σχολῆς.

Πάντες οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσιν ἀπόλυτον μὲν ὑπακοὴν καὶ σέβας εἰς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς διδασκάλους, ἀδελφικὴν δὲ ἀγάπην πρὸς τοὺς ἑαυτῶν συμμαθητάς.

Προσέρχονται εἰς τὴν Σχολὴν πάντοτε μετὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ κροῦσιν τοῦ κώδωνος, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων μὴ βραδύνοντες ἄνευ δεδικαιολογημένης αἰτίας.

Ἐκαστος εἰσερχόμενος εἰς τὴν Σχολὴν προσαγορεύει εὐγενῶς τοὺς ἐν αὐτῇ καὶ καταλαμβάνει τὴν ὠρισμένην ὑπὸ τοῦ οἰκείου διδασκάλου θέσιν καὶ προμελετᾷ.

Φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἐν καθαρᾷ θήκῃ ἅπαντα τὰ ἀναγκαῖα βιβλία καὶ ὕλικά, οὐδὲν ἄχρηστον ἢ ἐπιβλαβὲς βιβλίον, ὅπερ θὰ κατακρατεῖται ὑπὸ τῆς διευθύνσεως.

Παρουσιάζει πρὸ τῆς ἐνάρξεως ἐκάστου μαθήματος τὰ εἰς τοῦτο γραπτὰ καθαρὰ πάντοτε.

Οὐδένα τῶν συμμαθητῶν ἐνοχλεῖ καθ' οἷονδήποτε τρόπον, ἐνοχλούμενος δὲ ἀναφέρεται τῷ οἰκείῳ διδασκάλῳ ἢ τῷ διευθυντῇ μὴ αὐτοδικῶν οὐδέποτε.

Προσέχει ἵνα μὴ βλάβη ποσῶς τὰ τῆς Σχολῆς ἔπιπλα καὶ σκευὴ καὶ τὰ τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ βιβλία καὶ λοιπὰ ὕλικά.

Ἀπέχει ἀγοραπωλησιῶν καὶ τῶν τοιούτων.

Ἡ προσαγωγή καρπῶν καὶ τῶν τοιούτων ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς.

Τηρεῖ μεγάλην καθαριότητα εἰς ὅλα ἐν γένει τὰ πράγματα αὐτοῦ.

Ἀναγκαζόμενος νὰ ἐξέλθῃ πρὸ τοῦ διαλείμματος ἢ τῆς ἀπολύσεως ζητεῖ τὴν ἄδειαν τοῦ οἰκείου διδασκάλου.

Ἀπουσιάζων ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου πλέον ἢ τρεῖς ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ μηνὶ καὶ μὴ φέρων ἀπόδειξιν τῶν γονέων του τιμωρεῖται ἐπαναλήψει ἀποβάλλεται τῆς Σχολῆς τῆς συνεναίσει τῆς Ἐφορείας.

Β' Ἐκτὸς τῆς Σχολῆς.

Ἐκαστος μαθητῆς προσέρχεται εἰς τὴν Σχολὴν διὰ τῆς συντομωτέρας ὁδοῦ εὐτάκτως καὶ προσαγορεύων τοὺς καθ' ὁδὸν γνωστούς καὶ ἐπέρχεται ὁμοίως.

Καθ' ὁδὸν οὐδένα ἐνοχλεῖ ἢ βλάπτει, οὐδὲ παίζει ἢ ἀσχημονεῖ ἢ ὑβρίζει, οὐδὲ ἀναρριχᾶται εἰς τοίχους καὶ δένδρα, οὐδὲ ἀναστρέφεται μετ' ἀγυριοπαίδων. Ἐπανερχόμενος οἶκοι προσαγορεύει εὐγενῶς τοὺς ἐν αὐτῇ, ἐκτελεῖ τὰς ὑπὸ τῶν γονέων του διδομένας αὐτῷ διαταγὰς καὶ προετοιμάζει τὰ μαθήματά του.

Κατ' οἶκον φέρει ἀπόλυτον ὑπακοήν καὶ σέβας εἰς τοὺς γονεῖς καὶ λοιποὺς μεγαλυτέρους του, ἀγαπᾷ καὶ βοηθεῖ τοὺς μικροτέρους του, παίζει ἐν ἀθωότητι.

Κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας ἀπαγορεύεται τὸ παίζειν κατὰ δὲ τὰς ἑορτὰς ἐπιτρέπονται τὰ ἀθῶα παιγνίδια εἰς ὠρισμένα μέρη, οὐχὶ εἰς τὰ κέντρα τῆς πόλεως.

Οὐδέποτε περιφέρεται εἰς τὴν ἀγορὰν ἄνευ εἰδικῆς ἀποστολῆς τῶν γονέων αὐτοῦ.

Κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ λοιπὰς ἑορτασίμους ἡμέρας μεταβαίνει ἐνωρὶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἴσταται ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ καὶ ἀκροᾶται μέχρι τέλους μετ' εὐλαβείας τῆς θείας λειτουργίας. Κατὰ δὲ τὴν διανομὴν τῶν κολύβων καταλαμβάνει τὴν θέσιν του ἀθορύβως.

Ἐπισκέπτεται κατὰ τὰς ἑορτὰς μόνον τοὺς οἰκείους καὶ συγγενεῖς καὶ συγχαίρει αὐτοῖς εὐγενῶς.

Κατὰ τὰς ἐπισήμους τελετὰς πρὸ τοῦ πλήθους παρέχει ἑαυτὸν ὑπόδειγμα εὐπειθείας, τάξεως καὶ εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς.

Ἑξετάσεις

Αὗται γραπταὶ οὔσαι καὶ προφορικαὶ προβλέπονται ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Κανονισμοῦ, γίνονται δὲ δις τοῦ ἔτους ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τῆς Ἐφορείας.

Ποινὰ

Οἱ ἀσεβεῖς, ἀπειθεῖς, ἀμελεῖς, ἄτακτοι, αὐθάδεις, ὑπεξαίρουντες τὰ τῶν ἄλλων, ἀνήθικοι, ὀχληροί, ἀπρόσεκτοι, προξενούντες ζημίας τοῖς ἄλλοις, ἀκάθαρτοι, καπνίζοντες, πίνοντες οἰνοπνευματώδη ποτά, χαρτοπαῖκται καὶ ἐν γένει οἱ μὴ συμμορφούμενοι πρὸς τὰ μαθητικὰ αὐτῶν καθήκοντα, τὰς ἐντολάς τῶν οἰκείων διδασκάλων καὶ τῶν γονέων αὐτῶν τιμωροῦνται ἀναλόγως τῆς κακίας, τῆς ἡλικίας, τῆς ἀντοχῆς, τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἐπαναλήψεως τῆς κακῆς πράξεως δι' ἐπιτιμήσεως ἰδίᾳ, ἐπιπλήξεως δημοσίᾳ, ἀντιγραφῆς ὠρισμένης ὕλης, φυλακίσεως καὶ ἀποβολῆς ἐκ τῆς Σχολῆς τῇ συνεναίσει τῆς Ἐφορείας. Σημειοῦται δὲ ἐν τῷ γενικῷ μαθητολογίῳ ὁ λόγος τῆς ἀποβολῆς.

Πᾶσα ποινὴ ἐπιβάλλεται μετὰ τὸ πέρας τῶν μαθημάτων ἢ κατὰ τὸ διάλειμμα καὶ κατόπιν αὐστηρᾶς ἐξακριβώσεως τῆς ἀληθείας. Φευκταῖαι αἱ ἀστυνομικαὶ ἀνακρίσεις.

Ὁ παρῶν ἐσωτερικὸς κανονισμὸς ἰσχύει μέχρις ἀναθεωρήσεως αὐτοῦ γινομένης οὐχὶ πρὸ τοῦ τέλους τοῦ σχολικοῦ ἔτους. Ὑπογράφεται δὲ ὑπὸ τῆς Ἐφορείας καὶ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς καὶ σφραγίζεται τῇ σφραγίδι αὐτῆς.

Ἐν Κονίτῃ κατὰ Ὀκτώβριον 1910.

Οἱ Ἐφοροὶ

Ὁ Πρόεδρος

κ. ἄ. α.

Ὁ Προεδρεύων

Ἀρχιδιάκονος Δημήτριος

Ὁ Διευθυντῆς

Ν. Παπακώστας

Τὰ Μέλη

Ἰ. Ἀδαμαντίου, Ν. Α. Ζήσης, Ἀθ. Μ. Γοναγούνη, Χαρ. Κ. Λαμπρίδης.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΙ ΕΙΣ ΑΝΩΤΑΤΑΣ ΣΧΟΛΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ Α' ΤΡΙΑΚΟΝΤΑΕΤΙΑΝ

- Ν. Καχτίσης (Φαρμακευτική)
Παναγιώτης Χ. Φλώρος (Νομικά)
Παναγιώτης Γ. Μπεκιάρης (Νομικά)
Νικόλαος Γ. Μπεκιάρης (ιατρική)
Ξενοφῶν 'Ι. 'Αδαμαντίδης (νομική)
'Αρίστιππος 'Ι. 'Αδαμαντίδης (ιατρική)
'Αριστοτέλης Σπ. Πατέρας (φιλολογία)
'Αθανάσιος Κ. Ρούσης (φαρμακευτική)
Παναγιώτης Κ. 'Ηγουμενίδης (οίκον. ἐπιστῆμαι—'Ελβετία).
Οἱ ἀνωτέρω μὴ ὑπάρχοντες σήμερον ἐν ζωῇ ἦσαν ἤδη ἐπι-
στήμονες κατὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν.
'Αριστοκλῆς Ν. Πύρρος (νομική)
Γεώργιος Φ. Μήλιος (νομική)
'Απόλλων Φ. Μήλιος (νομική)
Κλέαρχος Φ. Μήλιος (νομική)
Δημ. 'Αριστ. Παππᾶς (νομική)
Θωμᾶς 'Αριστ. Παππᾶς (νομική)
Κωνστ. Λ. Λαμπούδης (ιατρική)
Παναγ. Χ. Παπαδημούλης (νομική)
Νίκος Τσινάβαλος (νομική)
Κλέαρχος 'Αρ. Πατέρας (κτηνιατρική—Βέλγιον)
Πύρρος Κ. Παπαδιαμάντης (Πολυτεχνεῖον—'Ιταλία)
'Αρίστιππος 'Αρ. Παππᾶς (ιατρική)
Λίτσα Παπαϊωάννου (ὀδοντιατρική)
Μερόπη Σ. 'Αδαμαντίδου (ὀδοντιατρική)

ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν χρόνια αἱ τότε Κυ-
βερνήσεις ἐτοποθέτησαν ἐκλεκτοὺς Δημοσίους ὑπαλλήλους στήν

Κόνιτσα, πολλοὶ τῶν ὁποίων διέπρεψαν καὶ ἔφθασαν εἰς ἀνωτά-
τας βαθμίδας τῆς ὑπαλληλικῆς ἱεραρχίας.

Μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν κρατικῶν λειτουργῶν μνημονεύομεν
τοὺς ὑποδιοικητὰς Κωτίαν, Στασινόπουλον, Βετσόπουλον ἐκ
Πυρσογιάννης, Δασουκίδην ἐκ Ραβενίων. Τὸν παρὰ τῇ Ὑποδιοι-
κῆσει ὑπηρετήσαντα καὶ ἐξ Ἄρτης καταγόμενον Δημήτριον Χέλ-
μην, ὅστις ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν ἐχρημάτισε Ὑπουργὸς Οἰκο-
νομικῶν καὶ Συντονισμοῦ καὶ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

Τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς Ἀντώνιον Ἀρχοντάκη καὶ Ἀχιλ.
Βάντζιον. Τὸν ἐφοριακὸν ἐξ Ἰωαννίνων Ἀντώνιον Καμπανό-
πουλον, ὅστις ἀπεχώρησε τῆς ὑπηρεσίας ὡς Διευθυντὴς Μεγάλης
Οἰκονομικῆς Ἐφορίας τῶν Ἀθηνῶν. Τὸν ταμειακὸν Θεόδωρον
Θεοδωρακέαν ὅστις τελικῶς κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ Προέδρου
τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου.

ΕΘΕΛΟΝΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟ 1912

Τὸ παρὸν εἰς τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα τοῦ 1912 ἔδωσαν τὰ ἐξῆς
τέκνα τῆς Κονίτισης, πρὸς τὸ ἐπίτευγμα τῆς πατρίδος ἔσπευσαν νὰ
καταταγοῦν ἐθελονταί.

ΝΙΚΟΣ Κ. ΦΛΩΡΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΡΕΜΟΣ

ΣΠΥΡΟΣ ΝΑΤΣΗΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

Ν. ΠΗΓΑΔΑΣ

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ὁ Ν. Φλώρος ἀσθενήσας ἀπεβίωσεν ἐν Ἀρ-
γυροκάστρῳ, ὁ δὲ Ν. Πηγαδᾶς ἐτραυματίσθη εἰς τὴν μάχην τοῦ
Κιλκίς.

ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ — ΘΡΥΛΟΣ

Εἶναι γνωστὸ τὸ ταπεινὸ ἐκκλησιάκι τῆς οἰκογενείας Φλώρου

— Παπαδημούλη εἰς μνήμην τοῦ νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων.

Ἡ ἱστορία του εἶναι ἡ ἐξῆς:

Μετὰ τὸν ἀπαγχονισμό στὰ Ἰωάννινα τοῦ Νεομάρτυρος, ἕνας καλόγερος ἔκαμε τὴν ἐμφάνισί του στὴν Κόνιτσα. Ὁ ἱερομόναχος Χρῦσανθος Λαϊνᾶς. Δὲν ἔχει ἐρευνηθῆ ἐπισταμένως ἡ καταγωγή του. Πάντως δὲν ἦταν Κονιτσιώτης.

Στὰ πρῶτα του χρόνια φιλοξενήθηκε σ' ἓνα φτωχικὸ σπιτάκι ἐνὸς Σέχη, τοῦ πατρὸς τοῦ Δερβίς Κιαμήλ, ἐκεῖ πού σήμερα εἶναι τὸ σπίτι τοῦ Ἀλεξ. Πηγαδᾶ, κοντὰ στὸ Νοσοκομεῖο.

Προορισμὸ τῆς ζωῆς του εἶχε τὴ φιλανθρωπία, χωρὶς ποτὲ νὰ κάνῃ διάκριση Χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν.

Ὁ τρόπος τῆς ζωῆς του, ἡ ἐν γένει πολιτεία του, ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ τὸ ἀκέραιον τοῦ χαρακτῆρος του τὸν εἶχαν ἀνυψώσει τόσο πολὺ στὴ συνείδηση τῶν κατοίκων τῆς Κονίτσης, ὥστε ὅλοι νὰ τοῦ συμπεριφέρονται μὲ ἀπόλυτον σεβασμὸν καὶ νὰ τὸν θεωροῦν ὡς ἅγιον.

Κανένας δὲν τοῦ ἠρνεῖτο τὸν ὄβολόν του, γιατί ἦταν πεπεισμένος ὅτι θὰ ἐγίνετο καλὴ χρῆσις.

Κάποτε — ἀπὸ διήγησιν τοῦ πατέρα μου — ἐπισκέφθηκε τὴν Κόνιτσα Τούρκος ἀξιωματοῦχος. Ὁ Χρῦσανθος καθὼς εἶδε τὸν νεοαφιχθέντα συνδιαλεγόμενον μὲ τὸν μὲ τὸν καϊμακάμην τῆς Κονίτσης, τοῦς ἐπλησίασε καὶ ἐζήτησε ἀπὸ τὸν καϊμακάμην μία χρυσῆ λίρα. Οὗτος ἐπροθυμοποιήθη καὶ ἱκανοποίησε τὴν ἐπιθυμία τοῦ Καλόγερου.

Στὸν νεοαφιχθέντα ἀνώτερον ἀξιωματοῦχον ἔκαμε ἐντύπωση τὸ γεγονός, ὅποτε ὁ Καϊμακάμης ἔδωσε σχετικὲς ἐξηγήσεις. Ἐπακόλουθον ἦτο νὰ βάλῃ καὶ ὁ φιλοξενούμενος τὸ χέρι στὴν τσέπη του γιὰ νὰ δώσῃ κι' αὐτὸς στὸν Καλόγερο ἄλλη μία λίρα.

Στὴν ὑπηρεσία του εἶχε δύο παιδιά, ἓναν Χριστιανὸ καὶ ἓναν Μωαμεθανό. Αὐτὰ τὰ παιδιά περιέτρεχαν κάθε μέρα τὰ σπίτια τῶν πτωχῶν γιὰ νὰ τοῦς ἐφοδιάσουν μὲ τροφίμα καὶ ἐνδύματα.

Ἡ ἀνωτέρα φυσιογνωμία τοῦ Χρυσάνθου ἀποδεικνύεται καὶ

ἐκ τοῦ σεβασμοῦ πού ἔτρεφον πρὸς αὐτὸν οἱ συγγενεῖς καὶ γνωστοί του, ὅπως εἶναι ὁ ἀνεψιός του Β. Χρυσανθόπουλος, διατηρῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Λύκειον ἐν Πάτραις, οἱ ἐπίσης ἀνεψιοί του Παναγ. Χριστοδούλου, Δ. Τασιούλας, Κων. Δ. Καζάζης, ἡ ἀδελφή του (ἐν Θήβαις) Ρίνα Δήμου Λαϊνᾶ, ὁ ἀδελφός του Πᾶνος Δημητρίου, οἱ Ἰωάννης Φλῶρος, Κωνστ. Φλῶρος, Χαράλ. Φλῶρος, Κέτσουρας κλπ.

Ἐπιστολαὶ τῶν ἀνωτέρω εὐρίσκονται εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ γράφοντος.

Ὁ Χρῦσανθος ἐξετιμᾶτο ἰδιαιτέρως καὶ ἀπὸ τὸν Μητροπολίτην Βελλᾶς καὶ Κονίτην. Ἐξ ἀνευρεθέντος ἐγγράφου προκίπτει ὅτι εἰς τὸν Χρῦσανθον ἀνέθετε νὰ ἐξετάζη τοὺς μέλλοντας νὰ εἰσέλθουν εἰς τὰς τάξεις τῆς ἱερωσύνης.

Καὶ ἐνῶ τοιαύτης ἔχαιρε ἐκτιμήσεως παρὰ πάντων, κάποιος φανατικὸς Μωαμεθανὸς κατηγόρησε τὸν ὁμόθρησκόν του Σέχην ὅτι διατηρεῖ στὸ σπίτι του Χριστιανὸν ἱερωμένον, πρᾶγμα πού ἐθεωρήθη ὡς σκάνδαλον.

Μὲ μεγάλην του λύπην ὁ Σέχης ἀναγκάσθηκε νὰ σταματήσῃ τὴν φιλοξενίαν τοῦ Καλόγερου. Τότε ὁ Χρῦσανθος προσέτρεξε στὸ Φλωρεῖικο σπίτι καὶ παρεκάλεσε τὴν ἐκ μητρὸς προμάμμην μου νὰ τοῦ διαθέσῃ τὸ πενιχρὸ οἶκημα, αὐτὸ πού ἀργότερα τροποποιηθὲν ἐσωτερικῶς μετεβλήθη σὲ ἐκκλησάκι τοῦ Νεομάρτυρος Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων.

Στὸ κελί του αὐτὸ ὁ Χρῦσανθος ἔζησε πολλὰ χρόνια ἐξακολουθῶν νὰ ἀσκῇ φιλανθρωπίαν καὶ πέθανε γύρω στὸ 1887—1888.

Ὅπως φαίνεται ἀπὸ διασωθέντα γραπτὰ του, ἡ μόρφωσίς του ἦτο στοιχειώδης, ἦτο ὅμως καλλιφῶνος καὶ ἄριστος εἰς τὸ τελετουργικὸν τῆς ἐκκλησίας μας.

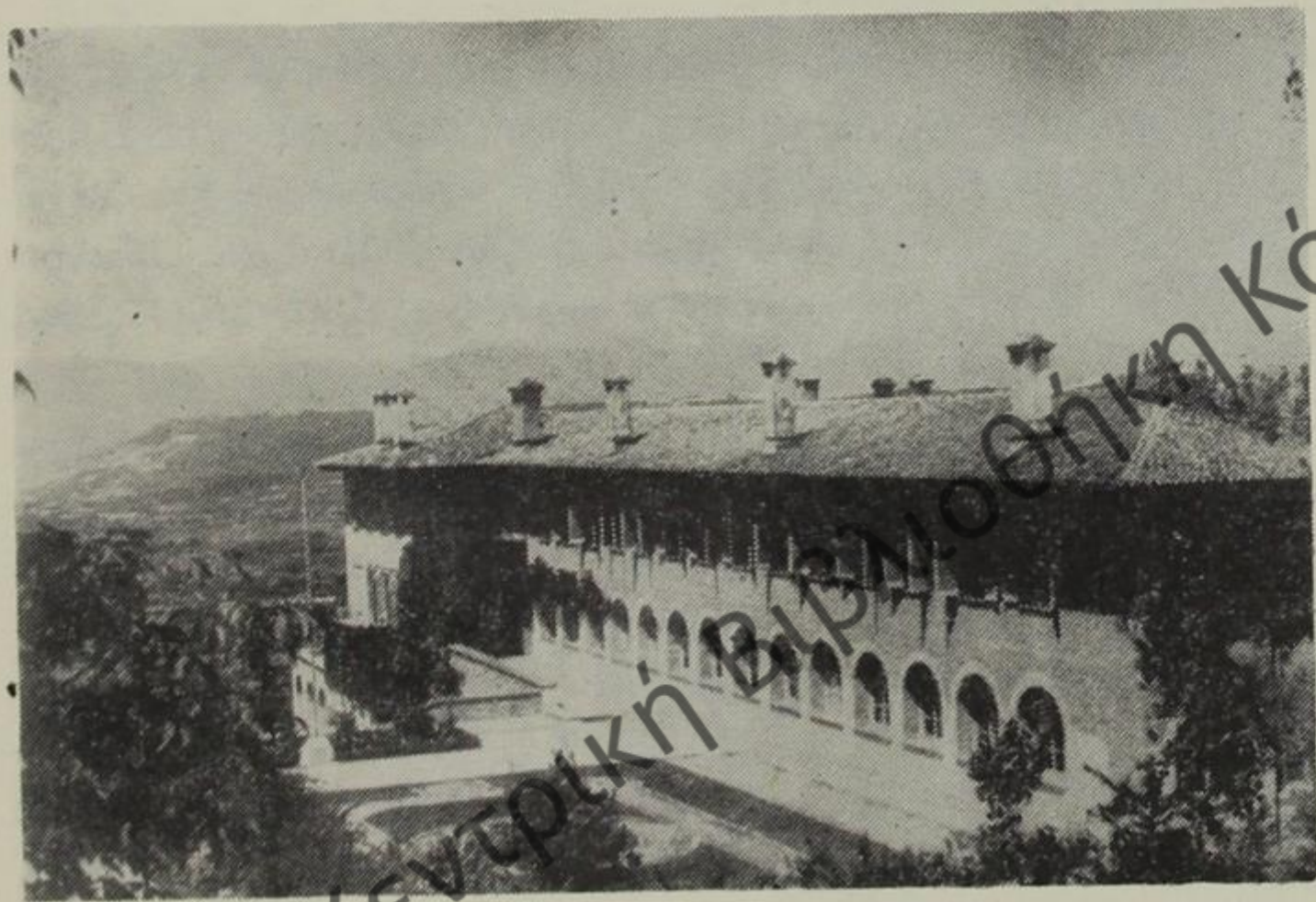
Ὁ Χρῦσανθος, κατὰ τὴν παράδοσιν, παρευρέθη εἰς τὸ μαρτύριον τοῦ Νεομάρτυρος Ἀγίου Γεωργίου γι' αὐτὸ στὸ κελί του εἶχε τὴν σωζομένην μεγάλην εἰκόνα αὐτοῦ καὶ γενικῶς θεωροῦσε τὸν ἅγιον ὡς προστάτην του. Μὲ τὴν χήραν τοῦ Νεομάρτυρος Ἐλένην εἶχε τακτικὴν ἐπικοινωνίαν.

Ὁ ἱερομόναχος οὗτος πρέπει νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν χορείαν

τῶν ἱερομένων ἐθνικῶν ἀγωνιστῶν, διότι καὶ οὗτος, ὅπως ὁ Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, εἰς περιορισμένην βεβαίως κλίμακα, ἐτόνωνε τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τῶν ὑποδούλων, πὺν ἦτο ὁ μοναδικὸς τρόπος διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως.

ΤΥΠΟΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ὁ Παπαθασίλης ἀπὸ τὴ Ζέρμα, ὁ Γούμενος ὅπως τὸν λέγαμε. Ἦταν ὁ ἱερομόναχος τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῆς Πα-

Ἐθν. Ὁρφανοτροφεῖον

ναγίας τοῦ Στομίου. Ἐξῆσε πολλὰ χρόνια κι' ὡς τὰ βαθειὰ γεράματα του (1924) στὴν ἐρημιὰ τοῦ Μοναστηριοῦ σὲ μιὰ ἀσκητικὴ ζωὴ μὲ συντροφιά μιὰ γερόντισσα, τὴν Ἄννα τὴ Βουβή, πὺν ἦταν κωφάλαλη. Πηγαινοερχόταν στὴν Κόνιτσα καὶ στὰ διάφορα χωριὰ μὲ τὴν ἀσημένια εἰκόνα τῆς Παναγίας γιὰ νὰ κάνη παρακλήσεις στὰ σπίτια πὺν εἶχαν ἄρρωστο.

Ἐσοδὰ του ἦσαν αὐτὰ πὺν ἔπαιρνε ἀπὸ τὶς παρακλήσεις, ἀπὸ τὶς Λειτουργίες πὺν ἔκαμαν διάφοροι στὸ Μοναστήρι καὶ ὅ,τι ἀπέδιδε ἢ ἐκμετάλλυσεις τῶν λίγων χωραφιῶν τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ Μοναστηριοῦ.

Πενιχρά τὰ ἔσοδά του καὶ στοιχειώδης ἡ διατροφή αὐτοῦ καὶ τῆς Ἄννας τῆς βουβῆς καὶ ἰδίως κατὰ τὴν περίοδον τοῦ χειμῶνα, πὺ τὸ μονοπάτι πὺ ὀδηγεῖ στὴν Κόνιτσα κατεστρέφετο ἀπὸ τὶς νεροποντὲς σὲ πολλὰ σημεῖα καὶ ἔτσι ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὴν Κόνιτσα καθίστατο ἀδύνατος. Πάντως κάτι περισσεύε ἀπὸ τὰ ἔσοδά του γιὰ νὰ πίνη, ὅταν ἐπεσκέπτετο τὴν Κόνιτσα, μερικὰ ποτηράκια ρακὶ στὸ μπακάλικο τοῦ Καπακλῆ συντροφευμένος ἀπὸ τὸν συνάδελφό του Παπαθύμιο. Τὸν θυμᾶμαι κοντὸ μὲ κάτασπρα γένεια, ροδοκόκκινο καὶ πάντοτε συμπαθητικὸ καὶ γελαστό. Ἦσυχο γεροντάκι γεμᾶτο καλωσύνη.

Ὅταν πέθανε ὁ «Γούμενος» ἔμεινε γιὰ λίγο μόνη τῆς στὸ Μοναστήρι ἡ Ἄννα ἡ βουβή, μὰ κι' αὐτὴ εἶχε γεράσει πειὰ ὥστε νὰ μὴ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐξυπηρετῇ τοὺς προσκυνητὰς τοῦ Μοναστηριοῦ. Στὰ τελευταῖα τῆς χρόνια τὴν παρέθαλψε στὸ σπίτι του ὁ Ἀλέξης Φλῶρος πὺ πάντοτε διεκρίνετο γιὰ τὴν φιλανθρωπία του.

Ἐχασε τὸ Μοναστήρι τὴ μιὰ Ἄννα ἀλλὰ γρήγορα βρῆκε μιὰ ἄλλη. Τὴν Ἄννα Στάμου, τὴν πεθερὰ τοῦ Χρήστου Νέκου. Τόσον ὁ Χρῆστος Νέκος ὅσον καὶ ἡ πεθερὰ του εἶχαν μιὰ πραγματικὴ ἀφοσίωση στὴν Παναγία. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Χρήστου Νέκου εἶδε ἀκμὴ τὸ Μοναστήρι. Κατώρθωσε νὰ ἐπιδιορθώσῃ ὅλα τὰ κελιά καὶ νὰ τὰ ἐφοδιάσῃ μὲ χιράμια, ὥστε νὰ εἶναι εὐχάριστη ἡ διαμονὴ εἰς τοὺς προσκυνητὰς. Ὑπῆρχαν δὲ πολλοὶ πὺ τακτικὰ καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ χρόνου τὸ ἐπισκέπτοντο. Τέτοιοι θιασῶται τοῦ Μοναστηριοῦ ἦσαν ἐκτὸς τοῦ Χρήστου Νέκου, ὁ Ἀλέξης Φλῶρος, ὁ Παπαδημήτρης Μάνθος, ὁ Ἀλέξανδρος Οἰκονομίδης, ὁ Χριστόδουλος Παπαδημούλης καὶ ἄλλοι. Τὸ Μοναστήρι τοῦ Στομίου τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχε στὰ κηπάρια του πολλὰς συκιὰς ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰς κερασιὰς ἐξαιρετικῆς ποικιλίας (τὰ τραγανὰ μεγάλα κεράσια τῶν Βοδενῶν).

Ὁ Κώτσιος Γκρόζος ἦταν ἓνας ἄνθρωπος πὺ ἦταν συνδεδεμένος μὲ τὴν ἐκκλησία. Ἦταν τὸ στοιχεῖο τῆς Ἐκκλησίας. Πρωτὶ - μεσημέρι - ἀπόγευμα θὰ εὗρίσκετο στὴν ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Νικολάου, εἴτε μέσα σ' αὐτὴν ἐὰν ἦτο ἀνοικτὴ, εἴτε στὸ προαύλιο στὸ πεζούλι. Στὰ νεανικά του χρόνια ἐργάσθηκε στὴ Ρουμανία, εἶχε ὅμως τὴν ἀτυχία νὰ τυφλωθῇ ὀλοσχερῶς καὶ γι' αὐτὸ ἐπέστρεψε στὴν Κόνιτσα ὅπου καὶ ἀπεβίωσε σὲ βαθειὰ

γεράματα. Ἐξῆσε μὲ τὴν ἐλεημοσύνη τῶν Κονιτσιωτῶν γιατί κανένα ἀπολύτως πόρον δὲν εἶχε οὔτε στενοὺς συγγενεῖς. Ἦτο εὐγενέστατος καὶ πολιτισμένος. Ἐκ τῶν συνομιλιῶν τὰς ὁποίας εἶχε μετὰ διαφόρων προσώπων κατόρθωνε νὰ εἶναι ἐνήμερος ἐπὶ ὅλων τῶν θεμάτων, εἶχε σκέψη διαυγῆ καὶ κρίσιν. Οἱ παππάδες καὶ ὁ νεωκόρος τοῦ ἀνεγίγνωσκαν τὰς ἐφημερίδας καὶ ἔτσι ἦτο ἐνήμερος πάσης πολιτικῆς κλπ. κινήσεως.

Φοροῦσε, ὅπως τὸν θυμᾶμαι, μαύρη, ὄχι βέβαια ἄψογη, ρεδιγκότα καὶ κλάκ καπέλλο πὺ ἐσυνηθίζετο κατὰ τὰ μετὰ τὴν ἀλευθέρωσιν ἔτη, δῶρα κάποιου ἀπὸ τοὺς γιατροὺς τῆς Κονίτσης.

Μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ μπαστονιοῦ του καὶ μιᾶς βέργας κατόρθωνε νὰ κινεῖται στὰ ἀνώμαλα ἀνηφορικὰ σοκκάκια καὶ νὰ ἐπισκέπτεται ὠρισμένα σπίτια, οἱ νοικοκυρὲς τῶν ὁποίων προθύμως τοῦ ἐπρομήθευαν ἀρκετὸ ψωμί, τυρί, αὐγά καὶ ἄλλα φαγώσιμα.

Ὁ Χρῆστος Μάνθος ἢ Τσιρώνης ἦταν καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος τῆς ἐκκλησίας πὺ ἡ ζωὴ του ὄλη ὡς τὰ βαθειὰ γεράματά του ἦταν συνδεδεμένη μὲ αὐτήν. Τὸν θυμᾶμαι γέρο, κοντό, ἥσυχο καὶ ἀξιαγάπητο.

Παληότερα ἦταν νεοκόρος μαζί μὲ τὸν Γένια, κατὰ τὴν περίοδο ὅμως πὺ ἱστοροῦμε ἦταν βοηθὸς τοῦ νεοκόρου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἄνω Κονίτσης. Ἦξερε καὶ λίγη ψαλτικὴ καὶ βοηθοῦσε τὸν νεοκόρο τὶς καθημερινὲς πὺ εἶχαν λειτουργία, τὸ δὲ ἐκκλησίασμα ἦσαν ὁ Κώτσιο Γκρόζος καὶ δυό - τρεῖς τὸ πολὺ γρηῆς. Γι' αὐτὸν ἡ Ἐκκλησία ἦταν ὁ προορισμὸς τῆς ζωῆς του. Ἦτο λιτοδίαιτος καὶ χωρὶς καμμιά ἀξίωση.

Τὸν συντηροῦσε ὁ γυιὸς του, φτωχὸς τότε καπνεργάτης στὴν Καβάλα, ὁ ἀργότερα ἀγαπητὸς σὲ ὅλους καὶ ἀξέχαστος Παπαδημήτρης Μάνθου πὺ πέθανε πρὸ τριετίας περίπου.

Γιὰ τὸν σεβαστό μου Παπαδημήτρη ἔγραψα λίγα λόγια στὸ ὑπ' ἀριθμ. 41 τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ ΚΟΝΙΤΣΑ, τὰ ὁποῖα, σὰν ἓνα μνημόσυνο στὸν ἄξιο αὐτὸ ἱερωμένο, τὰ παραθέτω καὶ ἐδῶ.

«Ὁ σεμνὸς αὐτὸς ἱερεὺς ἀπὸ νεανικῆς ἡλικίας ἔδειξε δείγματα ἐφέσως του διὰ τὸ ἱερατικὸν λειτούργημα. Ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ τὴν χεροτονίαν ζωὴ του ἀπέδειξε περιτράνως ὅτι οὗτος ὄντως εἶχε τὸ θεῖον χάρισμα διὰ νὰ ἐνδυθῆ τὸ ἱερατικὸν ἔνδυμα καὶ νὰ τὸ κρατήσῃ ἀμόλυντο εἰς ὄλην του τὴν ζωὴν.

Δὲν εἶχε μὲν μεγάλην παιδείαν καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ κηρύττη τὸν θεῖον Λόγον, πλὴν ὅμως ἦτο συνειδητὸς Χριστιανὸς καὶ μὲ τὴν ταπεινοφροσύνην του, τὴν λιτότητά του, τὴν χρηστὴν ζωὴν του καὶ γενικῶς μὲ τὸ παράδειγμά του προσέφερον εἰς τὸ ποίμνιόν του ἐκεῖνο πού δὲν μποροῦσε νὰ προσφέρει ὡς κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου . . . ».

Ὁ Γένιας ἄλλος τύπος καὶ αὐτὸς στὴν Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἦταν γραφικὸς στὴν ἐμφάνιση. Φοροῦσε παλαιὰ τοπικὰ ἐνδύματα. Ἄντερὶ μὲ γαϊτάνια, φαρδὺ παντελόνι πού στὶς κνήμες ἔμπαινε μέσα σὲ ὑφασμάτινες κεντημένες, σὲ εἶδος μπότας, περικνημίδες, αἱ ὁποῖαι ἐκάλυπτον καὶ τὸ ἐπάνω μέρος τῶν παπουτσιῶν του.

Κάτι περίπου σὰν τὶς περικνημίδες τὶς κεντητὲς πού φοροῦν οἱ ἀξιωματικοὶ Εὐζωνοὶ τῆς Βασιλικῆς Φρουρᾶς.

Ὁ Γένιας εἶχε ἀρμοδιότητα στὸ γυναικωνίτη, ὅπου καὶ ἔκανε τὶς εἰσπράξεις ἀπὸ τὴ διάθεση τῶν κεριῶν.

ΔΕΡΒΙΣΗΔΕΣ — ΧΟΤΖΑΔΕΣ

Δερβίσηδες μὲ πολύχρωμες γραφικὲς στολές, ζωνάρια πέτσινα ἢ ἀπὸ χρωματιστὰ ὑφάσματα, γκελεμπίες, σαρίκια ἄσπρα ἢ χρωματιστά, μεγάλες ἀγκράφες στὴ ζώνη ἦσαν, ὁ Μπαμπα Χαϊδὰρ πού ἦταν ὁ ἠγούμενος τοῦ ἀρκετὰ πλουσίου Τεκὲ τῆς Κονίτσης τοῦ Τάγματος τῶν Μπεκτασήδων πού ἦταν στὴν Κάτω Κόνιτσα κοντὰ στὸν Ἄωο. Ὁ Τεκὲς αὐτὸς εἶχε πολλὰ καὶ καλὰ κτήματα, ἀρκετὰ ἀποδοτικά. Ὁ Δερβὶς Ἄμπεντίν, φανατικὸς μὲν Τούρκος πλὴν ὅμως μὲ ἀρμονικὴν συμβίωσιν μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Δερβὶς Κιαμήλ ἀγαθός, πρᾶος καὶ χωρὶς κανέναν φανατισμὸ Τούρκος. Στὴν οἰκογένειά μου, πού ἐγειτόνευε, εἶχε ἰδιαιτέραν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν καὶ τακτικὰ μᾶς ἐπεσκέπτετο νὰ πάρῃ τὸν βαρὺ - γλυκό του. Ὁ γυιὸς του ὁ Χαλήλ εἶχε ὠραίαν φωνὴν καὶ τὶς νύχτες τοῦ Ραμαζανιοῦ, τῆς ἐποχῆς τῆς νηστείας τῶν Μωαμεθανῶν, ἀνέβαινε στὸν Μιναρὲ καὶ ἔστελνε σ' ὅλη τὴν Κόνιτσα τὶς μακρόσυρτες ψαλμωδίες του. Ἀργότερα ἔφυγαν ὅλοι στὴν Τουρκία, ὁ δὲ Χαλήλ ἔγινε ἀξιωματικὸς τῆς Ἀστυνομίας. Ἄλλον Δερβίση πού θυμᾶμαι ἦταν ὁ Δερβὴς Νέλιας, Χότζας δὲ ὁ Σαμπίτ.

Ὁ Σαμπιτ φοροῦσε ράσο περίπου σὰν τῶν δικῶν μας ἱερωμένων μὲ ὄχι τόσο φαρδεῖα μανίκια, κόκκινο φέσι περιτυλιγμένο ἐν μέρει μὲ κάτασπρο ὕφασμα. Ἦταν μὲν φανατικὸς Τοῦρκος ὄχι ὅμως μὲ κακὰς διαθέσεις κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Ὁ Σαμπιτ πρῶτῃ, μεσημέρι, βράδυ θὰ ἀνέβαινε στὸν μιναρὲ τοῦ τζαμιοῦ γιὰ νὰ ἀπευθύνῃ εὐχαριστίες στὸν Ἀλλάχ.

ΤΥΠΟΙ ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Ὁ Ἑβραῖος Ἀβραὰμ ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα. Τὸ ἐμπορικὸ δαιμόνιο ποὺ ἔχει μέσα στὸ αἷμα τῆς ἡ φυλῆ τῶν Ἑβραίων ἔφερε τὸν Γιαννιώτη Ἑβραῖο Ἀβραὰμ στὴν Κόνιτσα. Τὸ ἐπώνυμό του ἦταν ἄγνωστο. Γνωστὸς ἦταν ὡς Ἀβράμης μὲ τὸ γυιό του Γιακώ (Ἰάκωβος). Τὸ μαγαζί του τὸ εἶχε στὴν ἄκρῃ τῆς ἀγορᾶς κοντὰ στὸ τζαμί, δηλαδή στὸ πιὸ ἀπόμερο μέρος τῆς ἀγορᾶς γιὰ νὰ ἔχει πολὺ φθηνὸ νοῖκι. Τὸ μαγαζί του ἐχρησιμοποιοῦσε καὶ γιὰ κατοικία, τὸ εἶχε δὲ μᾶλλον γιὰ ἀποθήκη, γιὰτι κάθε μέρα μὲ συντροφιά τὸ γυιό του, φορτωμένοι καὶ οἱ δύο, περιέφερον τὰ σοκκάκια διαλαλῶντας τὸ ἐμπόρευσμά των. Τοῦτο ἀπετελεῖτο συνήθως ἀπὸ ρετάλια φθηνῶν ὕφασμάτων καὶ διάφορα ψιλικά.

Ὁ ἔξυπνος αὐτὸς Ἑβραῖος ἔπερνε ρετάλια ἀπὸ τὰ μεγάλα ἐμπορικὰ καταστήματα τῶν ὁμοεθνῶν του τῶν Ἰωαννίνων σὲ φθηνὲς τιμὲς καὶ τὰ πωλοῦσε μὲ λίγο κέρδος. Ἔτσι κατώρθωνε νὰ ζῆ, ἀλλὰ καὶ οἱ νοικοκυρὲς νὰ ἐφοδιάζονται τὰ ὕφασματα γιὰ τὰ πρόχειρα φορέματά τους σὲ τιμὲς μικρότερες τῶν ἐμπόρων τῆς Κονίτσας.

Ὁ Ἀβράμης — ὅπως τὸν λέγαμε — ἦταν ὁ μόνος ποὺ ἔφερε χαλκομανίες, γι' αὐτὸ καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν σχολείων ἀπὸ αὐτὸν τὶς ἐπρομηθεύοντο γιὰ νὰ στολίσουν τὰ τετράδιά των καὶ τὰ βιβλία των.

Μὲ τὸν πρῶτο παγκόσμιον πόλεμον ἔφυγε ὁ Ἀβράμης ἀπὸ τὴν Κόνιτσα καὶ τὰ σοκκάκια τῆς ἔχασαν τὴ γραφικὴ του παρουσία. Ἐξ ἄλλου τὰ χρόνια βάραιναν τοὺς ὄμους του κι' οὔτε ἦταν δυνατὸν πλέον ν' ἀνηφορίζῃ φορτωμένος, γι' αὐτὸ καὶ δὲν ξαναπαρουσιάσθηκε στὴν Κόνιτσα.

Ὁ Λάνης. Ἦταν ὁ ἀρχηγὸς τῶν Ἀρβανιτόγυφτων ποὺ κατοικοῦσαν σὲ πρωτόγονη κατάστασι στὴν ἀπομονωμένη συνοικία τοῦ «Μπέρκου».

Ἄπλυτος ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ γεννήθηκε, βρωμερὰ καὶ ἀκατάστατα τὰ ροῦχα του. Ἀπαίσιος στὴν ὄψι μὲ μακρὰ μαλλιά καὶ γένια λιγδιασμένα.

Στὶς μεγάλες ἐορτὲς τῶν Χριστιανῶν συντροφευμένος μὲ δύο-τρία παδιὰ περιήρχετο τὰ σπίτια τῶν νοικοκυραίων γιὰ νὰ ζητήσῃ ἐλεημοσύνη. Ἐπάνω του εἶχε κρεμασμένο ἓνα ταμποῦρλο δικῆς του κατασκευῆς (τ' ἄργανο, ὅπως τὸ λέγαμε) ποὺ τὸ χτύπαγε ρυθμικὰ μὲ δύο χοντρὰ ξύλα. Ὅταν ψόφαγε κανένα ζῶο (ἄλογο, μουλάρι ἢ καὶ μικρότερο) ὁ Λάνης θὰ τὸ ἀνεκάλυπτε καὶ θὰ ἔτρεχε νὰ τὸ γδάρῃ γιὰ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ δέρμα του γιὰ τὴν κατασκευὴ προχείρων ἐπενδύσεων γιὰ τὰ πόδια του καὶ ὅλης τῆς ἀξιοτίμου παροικίας τοῦ Μπέρκου.

Ἡ Λέγκω τῆς Τσέβως. Οὔτε τὸ ἐπώνυμον τῆς ἦταν γνωστό, οὔτε ἡ καταγωγὴ τῆς. Ἐμεινε ἔτσι γνωστὴ μὲ τὸ μικρὸ τῆς ὄνομα καὶ τὸ ὄνομα τῆς μάννας τῆς καὶ μὲ τὸ παρατσούκλι «Λέγκω ἢ κασιδιάρα» καὶ «ἡ Λέγκω τοῦ παζαριοῦ». Καὶ κασιδιάρα τὴν λέγανε γιὰτὶ εἶχε ἐλάχιστα μαλλιά ἢ ἴσως καὶ καθόλου, γι' αὐτὸ καὶ τὸ κεφάλι τῆς τὸ εἶχε καλὰ κρυμμένο μὲ τὸ μαῦρο τῆς μαντήλι. «Τοῦ παζαριοῦ» δὲ γιὰτὶ ἦταν ἡ μόνη γυναῖκα ποὺ βρισκόταν διαρκῶς στὴν ἀγορὰ. Ζοῦσε ἀπὸ τὰ θελήματα ποὺ ἔκαμε κί' ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνη τῶν καταστηματαρχῶν. Ἐγὼ τὴν πρόφθασα σὲ προχωρημένη ἡλικία, ὅπως ὅμως ἔλεγαν ἡ Λέγκω στὰ νειάτα τῆς ἦτο ἐλευθερίων ἠθῶν.

Ἡ Μαριγὼ κί' ὁ Χαριλάκης. Ἡ Μαριγὼ ἦταν ἀπὸ καλὴ οἰκογένεια τῆς Κονίτσης, τοῦ Τατσιόπουλου, πλὴν ὅμως ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἠκολούθησε τὸν κακὸ δρόμο καὶ ἀπέκτησε ἀπὸ ἄγνωστο πατέρα τὸν Χαριλάκη. Ἐλαττωματικὴ, βέβαια, ἦταν ἡ Μαριγὼ, ἀλλὰ περισσότερο ἐλαττωματικὸς ὁ Χαριλάκης, μὲ περισσότερη ἠλιθιότητα. Ὅταν τὸν ἔχανε τὸν Χαριλάκη ἀνέβαινε στὴ σκεπὴ τοῦ σπιτιοῦ καὶ φώναζε δυνατὰ καλῶντάς τον.

Ἡ Μαριγὼ ἀνακατευόταν καὶ στὴν πολιτικὴ. Πρῶτη σ' ὅλες

τις προεκλογικὲς κινήσεις. Ἦτο φανατικὴ Βασιλόφρων καὶ ὀπαδὸς τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος. Φώναζε καὶ ξελαρυγγιζόταν κατὰ τὶς ἐκλογές.

Φαίνεται πὼς κάποτε αἰσθάνθηκε στενὰ τὰ ὅρια τῆς Κονίτισης γιὰ τὴν ἀξία της καὶ ἔρριξε πέτρα στὴν Κόνιτσα, ἐγκατασταθεῖσα ὀριστικῶς στὴν Ἀθήνα μετὰ τὸ 1920.

Εἶχε μάθει ὅλα τὰ ἀρχοντικὰ σπίτια τῶν Ἑπειρωτῶν καὶ τῶν πολιτευομένων Ἑπειρωτικῆς καταγωγῆς, τὰ ἐπεσκέπτετο καὶ κατόρθωσε μὲ τὸ θράσος καὶ τὴν ἀναίδεια πού τὴν διέκρινε νὰ ἐξοικονομεῖται ἀπὸ ροῦχα, τρόφιμα καὶ χρήματα. Ἐπίσης ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς Κονιτιῶτες τῶν Ἀθηνῶν πάντοτε τὴν βοηθοῦσαν.

Ὅπου Ἑπειρωτικὴ τελετὴ, ἢ ἐκδήλωση τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος, πρώτη καὶ καλλίτερη ἢ Μαριγὼ μὲ ὑπασπιστὴ τὸν Χαριλάκη.

Θυμᾶμαι κάποτε φωτογραφία στὶς ἐφημερίδες ἀπὸ μνημόσυνο στὸν τάφο τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχηγοῦ τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος Δημητρίου Γούναρη, στὴν ὁποία μπροστὰ μὲ τοὺς ἐπισήμους ἦταν καὶ ἡ Μαριγὼ, παρειαφρούσασα χωρὶς φυσικὰ νὰ τὴν ἀντιληφθοῦν.

Ἡ Μαριγὼ κατόρθωσε ἀπὸ τύπος τῆς Κονίτισης νὰ γίνῃ τύπος τῶν Ἀθηνῶν, γνωστὴ σὲ ὅλη τὴν Ἑπειρωτικὴ παροικία ἀλλὰ καὶ πέραν ταύτης. Τὸ ὄνομά της ἦταν συνδεδεμένο μὲ τὴν προστυχιὰ γι' αὐτὸ καὶ καμμιὰ ἄλλη Κονιτιώτισσα δὲν τὸ εἶχε.

Ἦταν ἐτοιμολογὴ καὶ σκωπτικὴ. Δὲν ἄφινε κανέναν ἀναπάντητο ἂν τὴν πείραζε. Ἀνέντροπη ὅπως ἦταν, τὸν οἶονδῆποτε πού θὰ τὴν ἐνοχλοῦσε, θὰ τὸν ἔβριζε χυδαιότατα καὶ θὰ ἔβγαζε στὴ φόρα κάθε τυχὸν τρωτὸ τῆς οἰκογενείας του.

Ἦλθε τὸ πλήρωμα κάποτε καὶ ἡ Μαριγὼ στὸν καιρὸ τῆς κατοχῆς τῶν Γερμανῶν, ἔκλεισε γιὰ πάντα τὰ μάτια της.

Ὁ Χαριλάκης ἔμεινε τότε ἔρημος καὶ ἀπροστάτευτος, ἀνίκανος λόγῳ ἡλιθιότητος νὰ συντηρήσῃ τὸν ἑαυτὸν του. Τὸν βοήθησαν μερικὰ καλὰ Κονιτιώτικα σπίτια, μὰ ἓνα πρωτὶ τὸν βροῆκαν πεθαμένο, γύρω στὰ σαράντα του χρόνια, στὴν τρώγλη πού ζοῦσε.

Κ Τ Ν Η Γ Ο Ι

Ὁ τόπος μας πρόσφορος γιὰ ὄλων τῶν εἰδῶν τὸ κυνήγι ἀνέδειξε ἱκανοὺς κυνηγούς. Κυνήγι στὰ βουνὰ γιὰ ἀγριόγιδα καὶ ἀ-

γριογούρουνα. Κυνήγι στα χαμηλά και στον κάμπο για άγριογούρουνα, λαγούς, ζαρκάδια και πουλιά. Οί κυνηγοί διεκρίνοντο στους κυνηγούς τῶν βουνῶν και στους κυνηγούς τοῦ κάμπου.

Ἐδῶ θὰ ἀναφέρουμε μόνον τοὺς κυνηγούς τοῦ βουνοῦ, δηλαδή τῶν ἀγριόγιδων και τῶν ἀγριογουρουνιῶν.

Τὸ κυνήγι αὐτὸ ἀπαιτοῦσε ἀντοχήν μεγάλην και ἐπιδεξιότητα. Τὸ ἀνέβασμα στα βουνὰ ἀπὸ ὑποτυπώδη μονοπάτια ἤθελε ἀνθρώπους μὲ δύναμη και ἀντοχήν, τὸ δὲ πέρασμα σὲ ὠριμένα δύσβατα και ἐπικίνδυνα σημεῖα ἀπαιτοῦσε μεγάλην ἐπιδεξιότητα. Κίνδυνος - θάνατος ἦταν πολλές φορές. Τέτοιοι ἐπιδέξιοι κυνηγοὶ ἦσαν:

Ὁ Κώστας Γκογκόρος ἀπὸ τὴν Κάτω Κόνιτσα, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν Βασίλη Βράνιστα πὺ εἶναι σήμερον 84 ἐτῶν πρέπει νὰ τεθῆ στὴν κορυφὴ τῆς πυραμίδος τῶν κυνηγῶν γιὰ τὴν ἀντοχή του, τὸ μάτι του και τὸ ἀσάλευτο χέρι.

Ἀκολουθοῦν οἱ Νικόλαος Παπακώστας, Β. Βράνιστας, Νικόλαος Τσίκας, Σπῦρος Καραμπέρης, Βαγγέλης Μυλωνᾶς (Ντομπόλας), Μῆτσος Γάκης, Π. Παντούλας, Κώστας Κίτσος, Γούσιας Παπακώστας, Δημήτριος Γκόρτσος, Σωτήρης Καρατζῆμας, Γιάννης Ρεντζούλης, Γιώργης Γκογκόρος, Εὐριπίδης Ζδράβος και οἱ Τοῦρκοι Χατζῆ Χαϊδάρ, Σερίφ Ἀλῆ Κούρτου και Σουλεϊμὰν Μαλίκης.

Γιὰ τὸν Κώστα Γκογκόρο ὁ Βασίλης Βράνιστας διηγεῖται ὅτι στὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας οἱ Τοῦρκοι χωροφύλακες τοῦ ἔστησαν καρτέρι στὴ γέφυρα τοῦ Ἀώου γιὰ νὰ τοῦ πάρουν τὸ ὄπλο. Ὅταν βρέθηκε ἐπάνω στὸ γεφύρι βλέπει χωροφύλακες και ἀπὸ τὸ ἓνα κι' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. Νοιώθοντας ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ ξεφύγη και ὅτι θὰ τοῦ ἔπαιρναν τὸ ὄπλο, ἐπροτίμησε νὰ τὸ πετάξῃ κάτω στὸν ποταμὸ πὺ εἶχε μάλιστα πολὺ νερὸ γιὰτὶ ἦταν φθινόπωρο.

Ὅλοι τους μὲ τὴν ἀποχώρησιν τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1913 εἶχαν ἐφοδιασθῆ μὲ πολεμικὰ ὄπλα (Μάουζερ) και φυσίγγια, πὺ εἶχαν ἀκτῖνα δράσεως πολὺ μεγαλύτερη ἀπὸ τὰ συνήθη κυνηγετικὰ ὄπλα. Τὸ κυνήγι τῶν ἀγριόγιδων ἦτο πάντοτε ἀπηγορευμένο, ὅπως και σήμερα, αὐτὸ ὅμως δὲν τοὺς ἠμπόδιζε νὰ φέρνουν κρυφὰ στα σπίτια τους τὰ θηράματά των. Δυστυχῶς τὸ συνεχὲς κυνήγι ἐλάττωσε πολὺ και ἔκαμε σπά-

νια πλέον τὰ ώραῖα αὐτὰ ζῶα. Ἀπὸ ἀρκετῶν ὅμως ἐτῶν ἔπαυσε σχεδὸν καὶ θέλομεν νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ περισωθοῦν τὰ ἐναπομείναντα καὶ σὺν τῷ χρόνῳ θὰ αὐξηθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀκάκων τούτων ζῶων τὰ ὁποῖα προσδίδουν τόσην χάριν στὰ Ἀλπικὰ βουνά μας.

Τ Ο Τ Α Ξ Ι Δ Ι

Μιὰ διέξοδος γιὰ τὴν συντήρησι τῶν κατοίκων τῶν ὄρεινῶν ἰδίως περιοχῶν τῆς Ἡπείρου, ἀλλὰ κι' ἓνα δράμα μεγάλο ἦταν ὁ μισεμὸς τῶν ἀνδρῶν στὴν ξηνητεία. Χιλιοτραγουδισμένο τὸ ταξίδι ἀπὸ τὴ Δημοτικὴ Μοῦσα.

«Ἀνάθεμά σε ξηνητεία μὲ τὰ φαρμάκια ποῦχεις...»

Ὁ Ρόβας πού ἦταν ὁ περισσότερο ὠργανωμένος κυρατζῆς (ἀγωγιότης) στὴν παλιότερη ἐποχὴ καὶ μετέφερε ἀνθρώπους καὶ ἐμπορεύματα στὶς Παραδουνάβιες περιοχές, ἔγραψε ἄρθρον καὶ τραγούδι καὶ πού τὸ χόρευαν καὶ τὸ τραγουδοῦσαν στὰ πανηγύρια. Ἀκόμα καὶ σήμερα τραγουδιέται καὶ συγκινεῖ τὸ τραγούδι του.

«Κίνησ' ὁ Ρόβας κίνησε, μέσ' τὴ Βλαχιά νὰ πάει,
γεια σου Ρόβα μου...»

Ὅπως ἔγραφα σ' ἓνα χρονογράφημά μου τὸ τραγούδι αὐτὸ ἦταν τὸ ξέσπασμα τοῦ πόνου ἐκείνων πού εἶχαν τοὺς δικούς των στὴν ξηνητεία. Τῆς γυναίκας πού τὸ χόρευε ἢ σκέψις τῆς πλανιότανε μακρῶς, στὴ μαύρη ξηνητεία πού κράταγε τὸν καλὸ τῆς. Μὲ τὸ χορὸ καὶ τὸ τραγούδι τοῦ Ρόβα ἓνα δράμα παιζότανε. Τὸ δράμα τοῦ «ζωντανοῦ χωρισμοῦ».

Περιορισμένος ὁ γεωργικὸς κλῆρος στὴν Ἐπαρχία μας ἀνάγκαζε τοὺς ἄρρενας κατοίκους νὰ ἀφίνουν τὶς οἰκογένειες στὰ χωριά των καὶ νὰ παίρνουν τὸν δρόμο τῆς ξηνητείας. Στὴ Ρουμανία, τὴν Αἴγυπτο ἀλλὰ καὶ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ἑλλάδος. Ἐκεῖ εἰργάζοντο σκληρὰ καὶ μὲ στερήσεις.

Προσπαθοῦσαν ὄχι μόνον νὰ στέλνουν ἐμβάσματα στὶς οἰκογένειές των, ἀλλὰ καὶ νὰ δημιουργοῦν ἀπόθεμα γιὰ τὰ γεράματά των. Δὲν εἶναι δὲ καὶ λίγοι ἐκεῖνοι πού ἀπέκτησαν σημαντικὰς περιουσίας.

Ἡ Δημοτικὴ Μοῦσα τὸν πόνο τοῦ ξενητεμοῦ καὶ τὴν τυραν-
νία καὶ τὰς στερήσεις τῶν ξενητεμένων τὶς ἔκαμε τραγούδια:

«Γλυκοχαράζουν τὰ βουνὰ
κι' οἱ ἔμορφες κοιμοῦνται
καὶ τῶν μαννάδων τὰ παιδιὰ
στὰ ξένα τυραννιοῦνται».

Ξενητεμένο μου πουλὶ καὶ παραπονεμένο
ἡ ξενητεία σὲ χαίρεται κι' ἐγὼ ἔχω τὸν καῦμό σου.
Τὶ νὰ σοῦ στείλω, ξένε μου, τὶ νὰ σοῦ στείλω γυιέ μου;
Νὰ στείλω μῆλο σιέπεται, κυδῶνι μαραγκιάζει.
Νὰ στείλω καὶ τὸ δάκρυ μου σ' ἓνα χρυσὸ μαντῆλι
Τὸ δάκρυ μου εἶναι καφτερὸ καὶ καίει τὸ μαντῆλι.

Ποιὸς εἶδε τὸν ἀμάραντο
σὲ τί γκρεμὸ φυτρώνει.
Χωρὶς νερὸ δροσίζεται
χωρὶς ἀέρα σιέται.
Τὸν τρωῶν' τὰ ἐλάφια καὶ ψοφοῦν
τ' ἀρκούδια κι' ἡμερεύουν.
Τὸν τρωῶν' τὰ λάγια πρόβατα
κι' ὄλο ξεχνοῶν ξεχνοῦν τ' ἀρνιά τους.
Ἄν τὸν ἐτροῶγε ἡ μαννοῦλα μου
θαυρῶ δὲν μ' εἶχε κάνει.
Κι' ἂν μ' ἔκανε τί μ' ἔθελε
Κι' ἂν μ' ἔκανε τί μ' ἔθελε
Κι' ἂν μ' ἔχει τί μὲ θέλει

Ἐπωδὸς δὲ σὲ πολλὰ τραγούδια ἦταν καὶ ἐξακολουθῆ καὶ σή-
μερα νὰ εἶναι:

«Τὰ ἔρημα τὰ ξένα ν' ἀνάψουν νὰ καοῦν
μᾶς παίρνουν τὰ παιδιὰ μας καὶ μᾶς τὰ τυραννοῦν».

Τὴ μοῖρα αὐτὴ τοῦ ταξιδιοῦ δὲν τὴν ἀπέφυγαν καὶ οἱ Κονι-
τσιῶτες. Ἐζήσαν καὶ αὐτοὶ τὸ δράμα τοῦ ζωντανοῦ χωρισμοῦ.

Ὄταν ἔφευγε ὁ Κονιτσιώτης γιὰ τὸ μακρινὸ ταξίδι, πού

κανένας δὲν ἤξευρε πόσο θὰ διαρκούσε ἢ ἂν αὐτὸ θὰ γινόταν αἰτία νὰ μὴ ξαναἰδῆ τὰ προσφιλῆ του πρόσωπα, ὅλοι οἱ συγγενεῖς θὰ τοῦ ἔστελναν τὰ «κινήματα» δηλαδή γλυκὰ καὶ ἄλλα εἶδη καὶ θὰ τὸν ξεπροβοδοῦσαν. Λίγο πειὸ πέρα ἀπὸ τὴ γέφυρα τοῦ Ἄ-ώου στὴν πέτρα τοῦ Χότζα γινόταν ὁ ἀποχωρισμός. Ἐκεῖ ἦταν τὸ κλάμμα καὶ ὁ σπαραγμός. Ράγιζε τῆς μάννας ἢ καρδιὰ γιὰ τὸ γυιόκα της, Σπάραζε ἢ νέα γυναῖκα γιὰ τὸν σύντροφο τῆς ζωῆς της καὶ τὸν πατέρα τῶν παιδιῶν της. Ἐκεῖ ἐδίδοντο οἱ ὄρκοι τῆς ἀγάπης καὶ ἀφοσίωσης. Ἐκεῖ ὁ μεγάλος ὄρκος τῆς ἐπιστροφῆς. Κι' ὅταν ἀπομακρυνόταν τὸ καραβάνι καὶ χανόταν στὸ βάθος τοῦ μονοπατιοῦ καὶ ἡ συνοδεία ἔπαιρνε τὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς στὸ σπίτι, μιὰ γυναῖκα ἄφινε λίγο - λίγο τὸ νερὸ νὰ τρέχη στὸ δρόμο ἀπὸ τὸ «μασουρωτὸ μπρίκι» γιὰ νὰ ξαναβρῆ γρήγορα ὁ ταξειδιώτης τὸν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς.

Ἡ «Πέτρα τοῦ Χότζα», ὁ βράχος αὐτός, στέκει λίγο πειὸ πέρα ἀπὸ τὴ γέφυρα τοῦ Ἄ-ώου ἴδιος ὅπως καὶ τότε ἐὰν ἕνα μνημεῖο ποτισμένο ἀπὸ δάκρυα πὺ θυμίζει τὸ δράμα τοῦ «ζωντανοῦ χωρισμοῦ».

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἡ γοργὰ ἐξελισσομένη καὶ διαρκῶς περισσότερον προσιτὴ καθισταμένη συγκοινωνία, τὸ ἄπλωμα τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς μορφώσεως τῶν τέκνων, ἐπετάχυναν μὲ γοργὸν βῆμα τὴν τάσιν πρὸς μετανάστευσιν. Τώρα ὅμως πῆρε μορφὴν οἰκογενειακὴν, ἡ ὁποία μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ὑπῆρξε περισσότερον ραγδαία ὥστε νὰ δικαιολογῆ τὸν φόβον ἂν γίνῃ προσκλητήριο, ὕστερ' ἀπὸ λίγα χρόνια, νὰ εὔρεθῃ ἡ Κόνιτσα χωρὶς Κονιτσιῶτες.

Σ τ ἡ Ρ ο υ μ α ν ῖ α μετέβησαν οἱ:

Ἄδελφοὶ Ἰωάννης καὶ Χαράλαμπος Φλώρου, Γεώργιος Ζαφείρης (Ντόκος), Κωνσταντῖνος Παπαδιαμάντης, Νικόλ. Κορδᾶς, Παῦλος Κορδᾶς, Πέτρος Τσίκας, Νικόλαος Μπάκας, Κ. Μοίρας, Χρ. Παπανῖκος, Σόλων Νικολαΐδης, Δημ. Γιοβαννίδης, Γεώργιος Β. Πατέρας, Γεώργιος Τσιγαρίδας.

Σ τ ἡ ν Ἄ μ ε ρ ι κ ῆ οἱ:

Ποσειδῶν Νικολαΐδης, ἀδελφοὶ Παπαχρηστίδης, οἰκογένεια Γούσια Παπακώστα, Ἰωάννης Ἀναστασίου, Θωμᾶς Στεφάνου,

Ἀχιλλεὺς Κ. Παπαδιαμάντης, Μιχ. Ἐμμ. Μπούνας, Γεώργιος Γούναρης, Χαράλ. Κολέτσος, Ἰωάννης Νέκος.

Σ τ ἦ ν ᾽ Α φ ρ ι κ ῆ οί :

Β. Πραβατζῆς, Ζώης Ζώης, Γ. Κοτίλιας, Ν. Τόδουλος, Κ. Τσίππης, Χρ. Τσίππης, Ἀναστ. Στεφάνου, Χριστ. Παπαδημούλης, Β. Παπῖωαννίδης, Β. Τσιγαρίδας, Ὄθων Παπακώστας, Ἡλίας Β. Δούκας, Ἰωάννης Μπίλης, Ντούτης, Ἀνδρέας Τσάνος, Δημ. Δούκας, Κων. Λύττας, Μ. Σδοῦκος, Δ. Γκότζος, Μιχ. Κότσικος, Ἀρισ. Λαμπρίδης, Γεώργιος, Μπαῖλας.

Σ τ ἦ ν Β ό ρ ε ι ο ῦ Ἡ π ε ι ρ ο οί :

Θωμᾶς καὶ Ἰωάννης Δόβας, Γεώργιος Μπεκιάρης, Χρῆστος Νέκος, Μιχαὴλ καὶ Βασίλειος Ζακόπουλος.

Σ τ ἦ ν λ ο ι π ῆ ν ᾽ Ε λ λ ᾶ δ α

Εἶναι τόσοι πολλοὶ ἰδία οἱ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀναχωρήσαντες ἐκ Κονίτισης καὶ ἐγκατασταθέντες εἰς Ἀθήνας καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ὥστε ἡ καταγραφή των νὰ μὴν εἶναι εὐκόλος. Ὁ ἐκπατρισμὸς αὐτός, σὺν τῷ χρόνῳ ἔλαβε τοιαύτην ἔντασιν ὥστε σήμερον νὰ ἀλλοιωθῇ τελείως ἡ κοινωνικὴ σύνθεσις τῆς Κονίτισης. Ἐλάχισται εἶναι σήμερον αἱ ἐν Κονίτῃ οἰκογένειαι ἀπογονοὶ τῶν παλαιῶν οἰκογενειῶν. Ἀντιθέτως ἡ παροικία κυρίως τῶν Ἀθηναίων ἔχει καταπληκτικὰ αὐξηθῆ καὶ δὴ ἀπὸ τὰ πλέον μορφωμένα καὶ προοδευτικὰ μέλη τῆς κοινωνίας τῆς Κονίτισης καὶ τοὺς ἀπογόνους των.

Θὰ περιορισθῶμεν ἐδῶ νὰ ἀναφέρωμεν ὀλίγους ἐκ τῶν ἐγκατασταθέντων εἰς Ἀθήνας καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος μέχρι τοῦ 1925.

- 1) Πέτρος Μπάκας.
- 2) Ἀδελφοὶ Δημήτριος, Ἀλέξιος, Μιχαὴλ καὶ Νικόλαος Φλώρου.
- 3) Γεώργιος Π. Ρούβαλης.
- 4) Θωμᾶς Χατζῆς.

Ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας ἔζησεν εἰς Ἀθήνας, ὅπου καὶ ἐτελεύτησεν εἰς μεγάλην ἡλικίαν.

Οὗτος εἶχεν ἀποκτήσει διὰ τῆς συνεχοῦς μελέτης ἰκανὴν μόρφωσιν καὶ φιλοσοφημένην σκέψιν. Ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν (πρὸ τοῦ Α΄ παγκοσμίου πολέμου) ἐξέδιδεν ἐν Ἀθήναις περιοδικὸν ἔντυπον ὑπὸ τὸν τίτλον ΑΣΤΗΡ —ΙΛ. Τὸ ΙΛ εἶναι λέξις Ἀλβανικὴ σημαίνουσα Ἀστήρ. Σκοπὸς του ἦτο νὰ δημιουργηθοῦν αἱ προϋποθέσεις ὥστε μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ τῶν Βορείων ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀλβανίας ἡ τελευταία αὕτη νὰ ἐνωθῆ μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Οὗτος συνετηρεῖτο παρὰ πλουσίων Ἑπειρωτῶν ἀπεβίωσε δὲ ἐν Ἀθήναις χωρὶς νὰ ἴδῃ πραγματοποιούμενα τὰ ὄνειρά του. Μολονότι ἠρευνήσαμεν εἰς τὰς ἐν Ἀθήναις βιβλιοθήκας δὲν κατορθώσαμεν νὰ ἀνεύρωμεν ἀντίτυπα τοῦ περιοδικοῦ του.

5) Ἀριστοτέλης Σπ. Πατέρας. Ἐσπούδασε φιλολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ ἔζησε ὅλην του τὴν ζωὴν εἰς Γυρναβον καὶ Λάρισαν ὡς καθηγητῆς τῶν ἐκεῖ Γυμνασίων. Υἱὸς αὐτοῦ ὁ Κλέαρχος, Στρατιωτικὸς Κτηνίατρος ἐκπαδευθεὶς ἐν Γαλλίᾳ. Οὗτος τὰ παιδικὰ του χρόνια διῆλθεν ἐν Κονίτῃ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τελευταίας ἐχθρικῆς Κατοχῆς μεταφερόμενος μετ' ἄλλων ὁμήρων εἰς Ἰταλίαν ἐπὶ Ἰταλικοῦ πλοίου, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ θρυλικὸς Συνταγματάρχης Δαβάκης, ἐτάφη εἰς τὰ ὕδατα τῆς Ἀδριατικῆς.

6) Ἀρίστιππος καὶ Ξενοφῶν Ἀδαμαντίδης. Περὶ αὐτῶν ἀναφερόμεθα ἀνωτέρω.

7) Νῆκος Κ. Τσάκας.

Οὗτος εἰς νεαρὰν ἡλικίαν μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἠκμαζε πολυπληθὴς Ἑλληνικὴ παροικία. Εἰργάσθη ὡς ὑπάλληλος ξενοδοχείου. Τὰ προσόντα του καὶ τὸ ἦθος του ἐξετιμήθησαν ταχέως, δι' ὃ καὶ τοῦ ἀνετέθη ἡ διεύθυνσις μεγάλου ξενοδοχείου ὑπὸ Ἑλληνοσ ἐπιχειρηματίου.

Ἐπανακάμψας μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἠπείρου, παρέμεινεν ἐπὶ τινὰ ἔτη εἰς Ἰωάννινα ὡς βοηθὸς τοῦ ἐκ γυναικὸς συγγενοῦς του Γεωργίου Χαζῆ (Πελλερὲν) εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς ἡμερησίας ἐφημερίδος «ΗΠΕΙΡΟΣ». Ἀκολούθως ἐγατεστάθη ὀριστικῶς ἐν Ἀθήναις, ἐργασθεὶς ἀρχικῶς ὡς ἀνώτερον στέλεχος τοῦ ξενοδοχείου «ΑΘΗΝΑΙ», ἀσχοληθεὶς ἀπὸ τοῦ 1922 μὲ ξενοδοχειακὰς ἐπιχειρήσεις (ξενοδοχεῖα

Νέον Σπλέντιτ — Έστία, — Λονδίνον μετονομασθὲν εἰς «Ίωάν-
νινα»).

Ὁ Ν.Τ. εἶναι ὁ κύριος κατὰ τὸ ἔτος 1925 ἰδρυτῆς τοῦ Συν-
δέσμου τῶν ἐν Ἀθήναις Κονιτσιωτῶν «ὁ Ἀῶος» οὔτινος καὶ διε-
τέλεσε Πρόεδρος μέχρι τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου. Διὰ τοῦ
Συνδέσμου τούτου, ἔχοντας καὶ ἐντευκτήριον ἐντὸς τοῦ ξενοδο-
χείου του, κατώρθωσε νὰ εὑρίσκεται ἐν συνεχῇ ἐπαφῇ ἢ τότε Κο-
νιτσιώτικη παροικία τῶν Ἀθηνῶν, νὰ ἐκτελοῦνται ἐκδρομαὶ ὁμα-
δικαὶ καὶ νὰ γίνονται συγκεντρώσεις.

Μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ ὑπὸ τὴν προεδρίαν του Συνδέσμου
ἦσαν, ἢ δι' ἐνεργηθέντος ἐράνου κατασκευὴ τοῦ ἐν Κονίτση Ἡ-
ρώου τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων, ἐπίσης ἢ κατασκευὴ τῶν βρύ-
σεων τῶν Πλατανιῶν καὶ τοῦ Δένδρου μὲ μαρμάρινες λεοντοκεφα-
λιὰς καὶ ἢ μερίμνη αὐτοῦ διάθεσις ἰκανῆς ποσότητος ἀλευρων
στοὺς ἀπόρους Κονιτσιῶτες, δωρεᾶς Ν. Κορδᾶ.

Ὁ Ν.Τ., μολονότι ὁ Σύνδεσμος ἀπὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου
πολέμου εὑρίσκετο ἐν ἀδρανεῖα, δὲν ἔπαυσε νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ
τὴν Κόνιτσαν καὶ τὰς ἀνάγκας της. Πολλὰς φροντίδας κατέβαλε
διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς νέας ἐκκλησίας τῆς κάτω Κονίτσης κα-
θὼς καὶ διὰ τὸν ἐμπλουτισμὸν τῆς νεοῖδρυθείσης δημοσίας βιβλιο-
θήκης διὰ χιλιάδων βιβλίων.

Ὁ Ν.Τ. ἐξετιμᾶτο ἰδιαίτερος, ὄχι μόνον παρὰ τῶν Κονι-
τσιωτῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἡπειρωτικῆς παροικίας τῶν Ἀθηνῶν, ἢ
ὅποια συνεχῶς τὸν ἐξέλεγε ὡς μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου
τῆς Πανηπειρωτικῆς Ἀδελφότητος.

Ἐτελεύτησε τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1968 εἰς ἡλικίαν 87 ἐτῶν.

Οἱ ταξιδεμένοι μας, μακρὰ ἀπὸ τὶς οἰκογένειάς των, ἐπά-
λαισαν σκληρὰ στὴν ξένη γῆ καὶ μία ἦταν ἢ σκέψις πού διαρκῶς
τοὺς ἐβασάνιζε. Νὰ ἀποκτήσουν χρήματα καὶ νὰ γυρῶσιν ὅσον τὸ
δυνατὸν περὶ γρήγορα στὴ γενέθλια γῆ, νὰ ζήσουν μιὰ ἄνετη ζωὴ
μὲ τὴν οἰκογένειάν των. Μὲ τὴν σκληρὴν ἐργασία καὶ τὴν μεγάλη
οἰκονομία εἶναι πολλοὶ πού ἀπέκτησαν σημαντικὴ περιουσία.

Πρὸ ἐτῶν ὁ μακαρίτης Ν. Τσάκας μοῦ ἔδωσε τὴ βιογραφία
τοῦ κ. Ν. Κορδᾶ, πού ἐργάσθηκε ἀπὸ τὰ μικρὰ του χρόνια στὴ
Ρουμανία καὶ ἦτο ἓνας ἀπὸ τοὺς πλουσιωτέρους Ἡπειρώτας τῆς
Ρουμανίας καὶ ὁ ὁποῖος στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του,

διωγμένος ἀπὸ τὸ κομμουνιστικὸ καθεστῶς τῆς χώρας αὐτῆς ἐπανῆλθε πάμπτωχος στὴν Ἑλλάδα. Χρέος μου θεωρῶ νὰ τὴν παραθέσω ἐδῶ.

«Ὁ Ν. Κορδᾶς εἰς ἡλικίαν 18 ἐτῶν ἐταξίδευσεν μετὰ τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ του Γεωργίου εἰς Ρουμανίαν. Κατ' ἀρχὰς εἰς Βραϊλαν καὶ κατόπιν εἰς Βουκουρέστιον. Μετὰ περιπλάνησιν ἐπ' ἀρκτὸν χρονικὸν διάστημα πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας κατώρθωσε νὰ προσληφθῆ ἀπλοῦς ἐργάτης εἰς τινὰ ἀλευρομύλον. Ἐπέδειξε ζῆλον, ἐνεργητικότητα καὶ τιμιότητα ὥστε νὰ ἀποτελέσῃ κατ' ὀλίγον μόνιμον στέλεχος τοῦ ἀλευρομύλου.

Μετὰ πάροδον πολλῶν ἀπεβίωσεν ὁ ἰδιοκτῆτης καὶ διευθυντῆς τοῦ ἀλευρομύλου καὶ ὡς ἀντικαταστάτης αὐτοῦ ἐπροτάθη ὁ Κ. Κορδᾶς ὁ ὁποῖος, βραδύτερον, ἠγόρασε τὸ κτίριον καὶ τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ ἀλευρομύλου καὶ διὰ νὰ μὴ ἔχει συναγωνιστὰς ἠγόρασε δύο ἀκόμη ἀλευρομύλους εἰς ἐπίκαιρα σημεῖα τοῦ Βουκουρεστίου. Αἱ ἐργασίαι τῶν ἀλευρομύλων τοῦ ἀπέδιδον ἀρκετὰ κέρδη. Κατὰ περιόδους ἀπέκτησε τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου τρία ἐν ὅλῳ ὑπερπολυτελῆ Τουριστικὰ Ξενοδοχεῖα καὶ μέγαν ἀριθμὸν ἀκινήτων εἰς Βουκουρέστιον, Βραϊλαν καὶ ἀλλαχοῦ.

Εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του ὁ κ. Κορδᾶς ἀπασχολοῦσε 1.500 ἐργάτας καὶ ὑπαλλήλους καταγομένους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ Ἡπείρου.

Κατὰ τὰς πληροφορίας ἐνὸς συνεξορίστου τοῦ κ. Κορδᾶ εἰς τὸ Βουκουρέστιον δὲν ὑπῆρχε ἄπορος Ἡπειρώτης, διότι ὅλοι εἶχον τὴν προστασίαν τοῦ κ. Κορδᾶ. Μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς ὁ κ. Κορδᾶς ἔστειλε εἰς τὸν τότε Πρόεδρον τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν Ἀθήναις Κονιτσιωτῶν 5.000 κιλά σμιγδάλι διὰ νὰ διανεμηθῆ εἰς τοὺς ἀπόρους τῆς Κονίτισης εἰς μνήμην τῆς μητρὸς του Βασιλικῆς. Ἐν συνεχείᾳ ἀπέστειλε καὶ πάλιν εἰς τὸν Σύνδεσμον Κονιτσιωτῶν ποσὸν χρημάτων πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀξίας ἀνεγεροθέντος ἐν Κονίτιση ἠρώου πεσόντων ἐν πολέμοις Κονιτσιωτῶν. Ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν κατὰ τὰς μεγάλας Χριστιανικὰς ἐορτὰς Χριστουγέννων καὶ Πάσχα διὰ τοῦ Συνδέσμου Κονιτσιωτῶν διένειμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς Κονίτισης ἀρκετὰς χιλιάδας δραχμῶν. Παρὰ τοῦ Συνδέσμου Κονιτσιωτῶν εἶχε πληροφορηθῆ ὅτι εἰς τὸ χωρίον του Καβάσιλα ὑπῆρχον 185 μαθηταὶ καὶ μαθήτριά. Εἰς τὰ παιδιὰ αὐτὰ ἀπέστειλε 185 παιδικὰς ἐνδυμασίας, 185 ζεύγη ὑποδη-

μάτων, 185 πηλίκια, μέγαν ἀριθμὸν μανδηλίων, καλτσῶν, καραμελῶν καὶ σοκολατῶν. Εἰς τὸ χωρίον του Καβάσιλα πόσιμον νερὸ δὲν ὑπῆρχε. Ἐπρομηθεύοντο τοῦτο ἀπὸ ἀποστάσεως μιᾶς ὥρας. Δι' ἐξόδων του κατεσκεύασεν ὑδραγωγεῖον.

Οἱ κατακτηταὶ Ἴταλοὶ — Γερμανοὶ εἶχαν μετατρέψει τὸ μὲν σχολεῖον τοῦ χωρίου εἰς σταῦλον τὴν δὲ ἐκκλησίαν εἰς ἀποθήκην τροφῶν καὶ πυρομαχικῶν. Ταῦτα ἔγιναν ἐκ θεμελίων καινουργῆ δαπάναις τοῦ κ. Κορδᾶ.

Διὰ τὰς θεαρέστους πράξεις τοῦ κ. Κορδᾶ καὶ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ ἐνίσχυσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις Σύνδεσμον Κονιτσιωτῶν ὁ «Ἀῶος» κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ τότε Προέδρου παμψηφεί τὸ Δ. Συμβούλιον ἀνεκήρυξε αὐτὸν **Εὐεργέτην**.

Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ἡ ἐξέλιξις ἐνὸς ἄλλου Κονιτσιώτη, τοῦ Πέτρου Μπάκα.

Ὁ πατέρας του εἶχε κατάστημα ἀποικιακῶν στὸ Κουμάνοβο τῆς Σερβίας, ὅπου εἰργάζοντο διατηροῦντες διάφορα καταστήματα ἀρκετοὶ Ἑπειρῶται καὶ ἰδίως Ζαγορίσιοι.

Ὁ Πέτρος Μπάκας εἶχε τὴν ἀτυχία νὰ μείνη ὄρφανὸς πατρὸς εἰς μικρὰν ἡλικίαν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του ἀναγκάσθηκε νὰ μεταβῇ εἰς τὸ Κουμάνοβον διὰ νὰ περισώσει ὅ,τι ἦτο δυνατὸν ἀπὸ τὸ κατάστημα τοῦ πατρός του. Λόγω τῆς ἡλικίας του ἀλλὰ καὶ τῆς προθυμίας του ἔγινε συμπαθὴς εἰς τὴν ἐκεῖ Ἑλληνικὴν παροικίαν, δι' ἣν καὶ παρέμεινε ἐπὶ τινὰ ἔτη ἐργαζόμενος εἰς διάφορα καταστήματα Ἑλλήνων.

Τὸ ἐμπορικὸν δαιμόνιον πού εἶχε μέσα του δὲν ἄργησε νὰ ἐκδηλωθῇ. Σὲ ἓνα ταξίδι του στὴν πατρίδα διάφοροι συμπατριῶται του τοῦ ἔδωσαν μικροποσὰ εἰς χρυσᾶς λίρας διὰ νὰ τὰ παραδώσῃ εἰς τοὺς συγγενεῖς των. Ὁ Π.Μ. μὲ τὰ ξένα αὐτὰ χρήματα προέβη εἰς τὴν ἀγορὰν ἐκλεκτῶν ἀλόγων. Ἀπὸ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐκποίησίν των κατώρθωσε ὄχι μόνον νὰ ἐξοφλήσῃ τοὺς δικαιούχους τῶν χρημάτων τὰ ὁποῖα τοῦ παρεδόθησαν, ἀλλὰ καὶ νὰ τοῦ μείνῃ καὶ τὸ πρῶτο μικρὸ κεφάλαιον πού τοῦ ἐχρησίμευσε γιὰ νὰ ἐξελιχθῇ, σὺν τῷ χρόνῳ, εἰς τὸν μεγαλύτερον ζώεμπορον τῆς Ἑλλάδος. Μετέβαινε τακτικὰ εἰς Αὐστρίαν, Οὐγγαρίαν καὶ τὰ Βαλκάνια καὶ ἐπρομήθευε ἐκλεκτῆς ράτσας ἄλογα εἰς τὴν Βασιλικὴν Αὐλὴν, τὸν Στρατόν, τὴν ἐταιρίαν τῶν τροχιοδρόμων, ἡ ὁποία μὲ ἄλογα κινουῖσε τὰ πρῶτα τράμ καὶ εἰς τοὺς γεωργούς.

Μετὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 — 13 ἐστράφη εἰς οἰκοδομικὰς ἐργασίας καὶ ἀγοραπωλησίας ἀκινήτων ἐν Ἀθήναις. Καὶ εἰς τὸν τομέα αὐτὸν εἶναι ὁ πρῶτος ἐν Ἑλλάδι μεγάλος ἐπιχειρηματίας.

Ο Ι Γ Α Μ Ο Ι

Τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας ὁ φόβος τοῦ κατακτητῆ δὲν ἔδιδε τὴν εὐκαιρία στοὺς ὑποδούλους γιὰ πολλές διασκεδάσεις. Ἡ φοβία κυριαρχοῦσε παντοῦ. Εἶναι ἀλήθεια ὅμως ὅτι στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς Τούρκικης κυριαρχίας καὶ ἰδίως μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Συντάγματος (1908) ἄρχισαν νὰ ἀναπνέουν οἱ ραγιάδες.

Ἔτσι μ' αὐτὴ τὴν κατάστασι ὁ γάμος γινόταν ἀφορμὴ γιὰ ἕνα ξέσπασμα καὶ ἔπαιρνε μιὰ τελετουργικὴ μεγαλοπρέπεια.

Αἱ διατυπώσεις τοῦ γάμου κρατοῦσαν ἀρκετὲς ἡμέρας.

Τὴν Πέμπτη πρὸ τῆς ἡμέρας τοῦ γάμου, ὁ ὁποῖος γινόταν πάντοτε Κυριακὴ, οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ μὲ συνοδεία τοὺς βιολιτζῆδες περνοῦσαν σὲ τρεῖς συνοικιακὰς θρύσεις γιὰ νὰ κόψουν τὸ νερό.

Στὴν κάθε θρύση μὲ μιὰ σπάθι ἔκοβαν τὸ νερὸ καὶ γέμιζαν ἕνα δοχεῖο. Μὲ τὸ νερὸ αὐτὸ θὰ ζύμωναν τὰ ψωμιὰ πού θὰ κατηναλίσκονταν στὸ γαμήλιο τραπέζι.

Τὴν ἴδια μέρα ἢ τὴν ἐπομένη αἱ γυναῖκες τῶν στενῶν συγγενῶν θὰ πήγαιναν στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ γιὰ νὰ ζυμώσουν τὴν «κλούρα». Ἦταν αὐτὴ ἕνα εἶδος κέικ μὲ ἀρκετὰ αὐγά πού θὰ μοιραζότανε στοὺς καλεσμένους τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου ὅπως γίνεται σήμερον μὲ τὶς μπομπονιέρες.

Τὴν ἑναρξιν τοῦ ζυμώματος θὰ τὴν ἔκανε μιὰ κοπέλλα πού νὰ εἶχε ζωντανοὺς τοὺς γονεῖς της.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ζυμώματος οἱ γυναῖκες τραγουδοῦσαν τραγούδια μὲ εὐχὰς γιὰ τὸ νέο ζευγάρι.

«Φχηθῆτε με μαννούλα
νὰ γίνω προκομένος,
νὰ γίνω προκομμένος,
κι' ἀπ' τὸ Θεὸ φχημένος»

«Πολλοὺς γιουὺς νὰ κάμη
σὰν ἄμμος τῆς θαλάσσης
νὰ κάμη καὶ μιὰ κόρη
γιὰ τὰ γεράματά του».

Τὸ βράδυ τῆς Παρασκευῆς γινόταν τὸ κοριτσομάζωμα στὸ σπίτι τῆς νύφης. Τὸ σπίτι ἦταν ἀνοιχτὸ καὶ χωρὶς προσκλήσεις γιὰ ὅλα τὰ ἀνύπαντρα κορίτσια πού θὰ ἔνωναν τὶς εὐχές των καὶ θὰ χόρευαν ὅλη τὴ νύχτα.

Τὴν ἡμέρα τοῦ γάμου ἢ νύφη ἦταν ντυμένη μὲ τὸ νυφικό, ἄσπρο λεπτὸ μεταξωτὸ κα πέπλο, ὅπως ἀκριβῶς γίνεται καὶ σήμερα καὶ ἐδέχετο τοὺς συγγενεῖς καὶ προσκεκλημένους τῆς οἰκογενείας της, οἱ ὅποιοι θὰ ἔφερον καὶ τὰ δῶρα.

Στολισμένο τὸ δωμάτιο τῆς ὑποδοχῆς, ὁ χουτζερές ὅπως τὸν λέγανε τούρκικα, καὶ ἡ νύφη πότε ὄρθια καὶ πότε καθιστὴ «καμάρωνε» καὶ δεχόταν τὰ συγχαρητήρια.

Ὅταν λέμε ὅτι «καμάρωνε» ἡ νύφη, ἐννοοῦμε τὸ ἔθιμο πού ὑπῆρχε νὰ μένη σχεδὸν ἀκίνητη μὲ τὸ βλέμμα σὲ ὠρισμένο σημεῖο στὸ πάτωμα καὶ ἀμίλητη. Νομίζω ὅτι μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἤθελαν νὰ δείξουν τὴν σεμνότητα τῆς νύφης. Οἱ γάμοι ἐγίνοντο στὴν ἐκκλησία. Τὸ πρωτὶ μιὰ κουστῶδια ἀπὸ τὸ γαμπρὸ μὲ συνοδεία τοὺς βιολιτζῆδες θὰ πήγαινε στὸ σπίτι τῆς νύφης τὰ δῶρα τοῦ γαμπροῦ. Μπροστὰ ἓνα παιδί θὰ κρατοῦσε τὸν καθρέπτη, ἀκολουσοσε ἄλλο μὲ τὸ «σίνι» πού ἦταν ἓνας δίσκος πού εἶχε τὰ δῶρα τοῦ γαμπροῦ στὴ νύφη. Ὁ δίσκος ἦταν σκεπασμένος μὲ μεταξωτὸ μαντήλι. Παραπίσω ἄλλο παιδί κράταγε τὴν μεταξωτὴ πολύχρωμη ὀμπρέλλα πού ἐσυνηθίζετο ἐκεῖνα τὰ χρόνια.

Ἀκολούθως μὲ τὴ συνοδεία καὶ πάλιν τῶν βιολιτζῆδων θὰ κουβαλοῦσαν τὴν προῖκα τῆς νύφης στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Τὴν ντουλάπα, τὰ στρώματα, τὰ παπλώματα, τὰ μαξιλάρια κλπ.

Πρὸ τοῦ μεσημεριοῦ πάλι μὲ τὰ βιολιά θὰ πήγαιναν οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμπροῦ νὰ πάρουν τὸ νουνὸ καὶ νὰ τὸν φέρουν στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ ὅπου θὰ κατέφθανε καὶ ὁ κουρέας γιὰ νὰ τὸν ξυρίση.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ξυρίσματος οἱ συγγενεῖς τραγουδοῦσαν. «Μπρὲ χρυσὲ μπαρμπέρη μ' ἀργυρὸ ξυράφι τρίχα μὴ τ' ἀφίσης καὶ τὸν ἀσχημίσης...».

Όταν ξεκίναγαν τὸ ἀπόγευμα ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς νύφης γιὰ τὴν ἐκκλησία οἱ βιολιτζῆδες τραγουδοῦσαν τὸ ἐξῆς τραγοῦδι ποὺ ἔκανε τὴ νύφη καὶ τοὺς δικούς της νὰ ὑγραίνωνται τὰ μάτια τους ἀπὸ συγκίνησι.

«Ἄχ ἀφίνω γειά, ἄχ ἀφίνω γειά
ἄχ ἀφίνω γειά μαννούλα μου
ἄχ ἀφίνω γειά, ἄχ ἀφίνω γειά
ἄχ ἀφίνω γειά πατέρα μου.

Ἄχ ἀφίνω γειά, ἄχ ἀφίνω γειά
ἄχ ἀφίνω γειά γειτόνισσες
καὶ γειά στὴν ἀγκαλιά σας.

Ἄχ καὶ γὼ πάω, ἄχ καὶ γὼ πάω
ἄχ καὶ γὼ πάω, στὸ σπίτι μου».

Μὲ τὴ συνοδεία τῶν βιολιτζῆδων βιάδιζαν ὅλοι στὴν ἐκκλησία ὅπου περίμενε ὁ γαμπρὸς μὲ τοὺς δικούς του συγγενεῖς καὶ προσκεκλημένους.

Τὴ στιγμὴ ποὺ ἡ νύφη θὰ ἔμπαινε στὸ νέο της σπίτι τῆς παρουσίαζαν ἓνα ἀγόρι ὄχι μεγαλύτερο ἀπὸ 5—6 ἐτῶν ποὺ νὰ εἶχε πατέρα καὶ μάννα. Ἡ νύφη θὰ τὸ ἔπαιρνε στὴν ἀγκαλιά της, θὰ τὸ φιλοῦσε καὶ θὰ τοῦ ἔδιδε ἓνα μῆλο ἢ πορτοκάλι στὸ ὁποῖο εἶχαν προηγουμένως ἐπιπλήξει πολλὰ νομίσματα (κέρματα). Αὐτὸ ἔθεωρεῖτο ὅτι θὰ ἔφερνε γοῦρι στὴν νέα οἰκογένεια γιὰ τὴν ἀποκτησιὴ ἀρρένων. Οἱ βιολιτζῆδες τότε τραγουδοῦσαν τὸ ἀκόλουθο τραγοῦδι.

«Ἐβγα κυρά, κυρά καὶ πεθερά
γιὰ νὰ δεχθῆς, δεχθῆς τὴν πέρδικα
γιὰ νὰ δεχθῆς τὴν πέρδικα
ποὺ περπατεῖ λεβέντικα
Γιὰ ιδέστε τὴν πῶς περπατεῖ
σὰν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθί».

Τὸ βράδυ ἀκολουθοῦσε ὀλονύκτιο γλέντι στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ. Φαγητὰ ἄφθονα, τραγοῦδι καὶ κρασοκατάνυξις.

Γιὰ νὰ εὐχηθῆ ὁ κάθε συγγενῆς τοὺς νεονύμφους καὶ τὸν

κουμπάρο σηκώνανε «έντολή». Δηλαδή ἔπαιρνε ὁ καθένας μὲ τὴ σειρά του ἔντολή ἀπὸ τὸν προηγούμενο καὶ ἓνα πιάτο στὸ ὁποῖο ἦσαν μέσα τρία ποτήρια γεμάτα κρασί. Ἐπινε ὁ καθένας τὸ πρῶτο στὴν ὑγεία τοῦ γαμπροῦ, τὸ δεύτερο τῆς νύφης καὶ τὸ τρίτο στὴν ὑγεία τοῦ κουμπάρου.

Ἀφοῦ ὅλοι κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ἐξέφραζαν τὶς εὐχὲς τῶν πρὸς τοὺς νεονύμφους, ἀκολουθοῦσαν ἔντολές γιὰ τοὺς γονεῖς τοῦ γαμπροῦ καὶ τῆς νύφης κι' ἔτσι σιγά - σιγά ὅλοι τους ξεπερνοῦσαν τὰ ὄρια τῆς ἀπλῆς εὐθυμίας.

Τὴν ἐπομένη Κυριακὴ ἢ νύφη, μὲ συνοδεία τοὺς στενοὺς συγγενεῖς, μετέβαινε στὴν ἐκκλησία καὶ θὰ ἔπαιρνε τιμητικὴ θέσι στὸν γυναικωνίτη. Μετὰ τὸν ἐκκλησιασμό γαμπρός, νύφη καὶ συγγενεῖς θὰ μετέβαιναν στὸ πατρικὸ σπίτι τῆς νύφης, ὅπου θὰ γινόταν δεύτερο γλέντι. Αὐτὸ ἦταν τὰ «πιστρόφια».

Στὰ πανηγύρια οἱ νιόπαντρες εἶχαν τιμητικὴ θέσι. Αὐτὲς θὰ ἀνοίγαν τὸ χορὸ καὶ αὐτὲς ἐν συνεχείᾳ θὰ κρατοῦσαν ὅλες τὶς γυναῖκες πὺ θὰ χόρῆναν, δηλαδή ἔπαιρναν τὴν ἐπομένη μετὰ τὴν πρώτην χορεύουσας θέσιν.

Κανὼν ἀπαράβατος ἦταν τὰ συνοικέσια — γιὰ τὰ κορίτσια — νὰ ἀποφασίζονται ἀπὸ τοὺς γονεῖς τῶν. Αὐτὰ δὲ ἀδιαμαρτυρητῶς ἐδέχοντο τὴν ἀπόφασίν τῶν.

Ἐχω ὑπ' ὄψει μου περιπτώσιν πὺ οἱ γονεῖς ἀπεφάσισαν τὸ γάμο τῆς θυγατρὸς τῶν χωρὶς νὰ ἀνακοινώσουν καθόλου στὴν κόρη τῶν κι' ὅταν αὐτὴ τὸ ἐπληροφορήθη καὶ θέλησε νὰ διαμαρτυρηθῆ στὴ μητέρα της καὶ γιὰ τὸν λόγο τῆς μεγάλης διαφορᾶς τῆς ἡλικίας, πῆρε τὴν ἀπάντησιν «καὶ σένα ποιὸς σὲ ρωτάει».

Τὸ ἴδιο πολλὰς φορὲς γινόταν καὶ στὴν πλευρὰ τοῦ γαμπροῦ ὁ ὁποῖος ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τοὺς γονεῖς του ἐδέχετο τὰς ἀποφάσεις τῶν.

Ἐξ ἄλλου εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις ἢ νύφη μόνον κατ' ὄψιν ἐγνώριζε τὸ γαμπρό, βλέποντάς τον νὰ περνᾷ ἀπὸ τὸ σοκκάκι τοῦ σπιτιοῦ της, κρυμμένη αὐτὴ πίσω ἀπὸ τὴν κλειστὴ πόρτα καὶ καρφώνοντας τὰ μάτια της σὲ κάποια χαραμάδα.

Κι' ὁ γαμπρὸς σπανίως ἐγνώριζε τὴ νύφη, ἤρκεῖτο δὲ καὶ αὐτὸς στὶς πληροφορίες πὺ ἔπαιρνε ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους του γιὰ τὰ προτερήματα τῆς μελλούσης συντρόφου τῆς ζωῆς του.

Ἐκ τῆς ἀπελευθέρωσι ὅμως ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ ὁ ἄνεμος τῆς ἐλευθερίας ἔπνευσε παντοῦ καὶ ἡ γυναῖκα ἄρχισε μὲ γοργὰ βήματα νὰ ἀποκτᾷ ὄντοτητα καὶ νὰ μὴ δεσμεύεται εἰς ὅλην τῆς τὴν ζωὴν χωρὶς τὴν θέλησίν της καὶ μάλιστα νὰ διεκδικῇ ἀπὸ τοὺς γονεῖς τὸν ἐκλεκτὸν της.

Στὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας τὰ κορίτσια ὅταν περνοῦσαν τὰ 12—13 χρόνια ἔπαιναν νὰ κυκλοφοροῦν ἐλεύθερα. Οὔτε στὴν Ἐκκλησία δὲν πήγαιναν. Μονάχα τὴν Μεγάλῃ ἐβδομάδα μὲ τὴ συνοδεία τῶν οἰκείων των. Ὅταν ἤθελαν νὰ κοινωνήσουν πήγαιναν στὴν ἐκκλησία πρωτὶ-πρωτὶ μὲ συνοδεία, ἔπαιρναν τὴ θεία μετάληψη καὶ ἔφευγαν ἀμέσως.

Προσωπικῶς ἔχω ὑπ' ὄψει μου συγγένισσά μου ποὺ ἀπὸ τὰ μικρά της χρόνια ἔμεινε κλεισμένη στὸ σπίτι της κι' ἐπειδὴ εἶχε τὴν ἀτυχία νὰ μὴ ὑπανδρευθῇ, ἐξηκολούθησε νὰ μένη περιορισμένη σὲ ὅλη της τὴ ζωὴ, χωρὶς αὐτὴ ἢ ἰσόβια κάθειρξις νὰ τὴ στενοχωρῇ. Εἶχε συνηθίσει νὰ ζῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὅπως μερικὰ πουλιὰ ποὺ γεννιοῦνται καὶ μεγαλώνουν μέσα στὸ κλουβί, χωρὶς νὰ κάνουν καμμιά προσπάθεια νὰ πετάξουν στὸν ἐλεύθερο ὄριζοντα.

Βάρβαρη βέβαια ἦταν αὐτὴ ἡ μεταχείρισις τῆς γυναίκας, ἔχει ὅμως τὴ δικαιολογία της στὸ φόβο ποὺ εἶχε καλλιεργηθῇ μήπως ἀρπαγοῦν τὰ ὄμορφα κορίτσια ἀπὸ τὸ βάρβαρο κατακτητὴ γιὰ νὰ γεμίσουν τὰ χαρέμια τῶν πασσάδων. Ἡ ἀδούλωτη Ἑλληνικὴ ψυχὴ ἀντέδρασε παντοῦ στὸν κατακτητὴ.

Στὰ μοναστήρια καὶ στὶς κατακόμβες ἐαλλιέργησε τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Μὲ τὰ ράσα ἔντυσε τοὺς δασκάλους κι' ὅπως λέει ὁ ποιητὴς :

«Ἐκεῖ καταδιωγμένη κατοικεῖ
τοῦ σκλάβου ἢ ἀλυσσόδετη πατρίδα.
βραχνᾷ ὁ παπᾶς, ὁ δάσκαλος ἐκεῖ
θεριεύει τὴν ἀποσταμένη ἐλπίδα
μὲ λόγια μαγικά».

Καὶ τὰ νειάτα — τὰ ὄμορφα νειάτα — τὰ ἔκλεισε μέσα στοὺς τέσσαρες τοίχους τῶν σπιτιῶν των διὰ νὰ τὰ προφυλάξῃ. Καὶ θαυματούργησε ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ. Στὸ πέρασμα τῶν αἰώ-

νων κρατήθηκε Ἑλληνική πέρα ὡς πέρα ὡς πὺν μιὰ μέρα ἔσπασαν οἱ χονδρὲς ἀλυσσίδες τῆς σκλαβιάς κι' ἀπλώθηκε ἡ γαλανόλευκη σκορπίζοντας τὸ θεῖο δῶρο τῆς λευτεριάς.

Ἀκόμα καὶ οἱ παντρεμένες γυναῖκες δὲν εἶχαν αὐτὴ τὴν ἐλευθερία πὺν ἔχουν σήμερα. Στὴν ἀγορὰ καμμιά γυναῖκα δὲν πατοῦσε παρὰ μονάχα κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐμποροπανηγύρεως καὶ ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ξεπροβοδίσουν κανένα στενό τους συγγενῆ πὺν θὰ ἔφευγε γιὰ τὰ «ξένα».

Στὴν ἐκκλησία παρακολουθοῦσαν τὴ λειτουργία ἀπὸ τὸν γυναικωνίτη. Πρέπει μάλιστα νὰ σημειώσω ὅτι στὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας καὶ ἓνα - δυὸ χρόνια μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ὑπῆρχαν δικτυωτὰ ξύλινα καφάσια στὸν γυναικωνίτη πὺν ἐπέτρεπαν μὲν νὰ βλέπουν οἱ γυναῖκες, αὐτὲς ὅμως δὲν ἦσαν ὁρατὲς ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαζομένους.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ

Ὅπως καὶ σ' ἄλλο μέρος τοῦ πονηματος μας αὐτοῦ σημειοῦμεν, πολὺ λίγες ἦσαν αἱ διασκεδάσεις τῆς τότε κοινωνίας μας καὶ ἰδιά τῶν γυναικῶν. Κυριωτέρως διασκεδάσεις μπορεῖ κανένας νὰ πῆ ὅτι ἦσαν τὰ πανηγύρια τοῦ καλοκαιριοῦ στὰ ἐξωκλήσια μας. Στὴν Παναγία, στὸν Ἅγιο Ἀθανάσιο, στὸν προφήτη Ἡλία, στὴν Ἁγία Παρασκευή καὶ στὸ Μοναστήρι τοῦ Στομίου. Γραφικὸ ἦταν τὸ θέαμα νὰ βλέπη πρωτὶ - πρωτὶ καὶ πρὶν νὰ βγῆ ὁ ἥλιος ν' ἀνηφορίζουν τοὺς γραφικοὺς δρόμους γυναῖκες, ἄνδρες καὶ παιδιά κρατῶντας τοὺς ἄσπρους κόμπους μὲ τὰ φαγώσιμα.

Μετὰ τὴ λειτουργία οἱ παρέες πάνω στὶς κουβέρτες πὺν ἄπλωναν ἔπαιρναν τὸν καφέ καὶ τὸ γλυκό τους.

Οἱ βιολιτζῆδες θὰ περνοῦσαν σὲ κάθε παρέα γιὰ νὰ παίξουν καὶ τραγουδήσουν κάτι τῆς προτιμήσεώς της. Σιγά - σιγά μὲ τὸ ρακὶ καὶ τὸ τραγοῦδι ἄναβε καὶ τὸ κέφι κι' ἔβλεπες κάποιον ἀπὸ τὴν παρέα νὰ θερακλώνεται, νὰ σηκώνεται ὄρθιος καὶ νὰ χορεύη μόνος του στὸν τόπο τραγουδῶντας. Ἀργότερα ἄρχιζε ὁ χορὸς πὺν διεκόπτετο γιὰ τὸ μεσημβρινὸ φαγητό.

Κάθε γυναῖκα εἶχε τὸ δικὸ της τραγοῦδι πὺν θὰ χόρευε. Τὸ κλαρίνο, πὺν ἦταν ὁ μαέστρος τῆς λαϊκῆς ὀρχήστρας, θ' ἄρχιζε ἀμέσως τὸ σκοπὸ τῆς προτιμήσεώς της.

Θυμᾶμαι τὴ μᾶννα μου, ὅταν ἦταν νέα πὺ χόρευε τὴ «Βασιλαρχόντισσα», ὅπως ἄλλη «τὴν Πηνελόπη» κι' ἄλλη «τὸν ἀμάραντο», χοροὶ ἑλληνικοὶ τῆς λεβεντιᾶς. Ὁ συρτός, ὁ ἀετός τὰ τρία καὶ στὸν τόπο.

Στὴ βρούση τῆς Παναγίας μὲ τὸ ἄφθονο παγωμένο νερὸ ἔβαζαν τὰ καρπούζια, τὰ πεπόνια καὶ τὰ ἀγγούρια γιὰ νὰ εἶναι κρῦα τὸ μεσημέρι.

Πολλοὶ γιὰ νὰ κάνουν τὸν χουβαρδᾶ κόλλαγαν στὸ μέτωπο τῶν ὀργανοπαικτῶν μεγάλης ἀξίας χαρτονομίσματα ἢ καὶ χρυσᾶ εἰκοσόφραγκα καὶ λίρες πὺ τὰ διεκανόνιζαν ἀργότερα σύμφωνα μὲ τὴ συμφωνία πὺ εἶχαν κάμει ἐκ τῶν προτέρων.

Καὶ μιὰ πὺ ἐδῶ μιλοῦμε γιὰ τὰ γλέντια τῶν Κονιτσιωτῶν τῆς ἐποχῆς ἐκίενης θ' ἀναφέρουμε ὅτι περίφημος γλεντζῆς στὴν ἐποχὴ του ἦταν ὁ Χαράλαμπος Φλῶρος. Δὲν ἄφινε εὐκαιρία νὰ μὴ χαρῆ τὴ ζωὴ πίνοντας καὶ γλεντῶντας. Ὅταν ἔπινε λίγο παραπάνω ὁ Χαράλαμπος, ὁ κόσμος δὲν ἔλεγε ὅτι μέθυσσε, γιὰτὶ αὐτὴ ἢ φράση θὰ ἔθιγε τὸν ἄρχοντα. Ἐμεινε παροιμιώδης ἢ φράσις «Τόπιε ὁ Μουλᾶς, μέθυσσε ὁ παληομασκαρᾶς. Ἦπιε ὁ κυρ - Χαράλαμπος, κάνει κέφι ὁ ἀφέντης». Εἶχε καὶ τὸ ἀλογάκι του, ὁμορφο, θρεμμένο μαῦρο μὲ ἄσπρες βοῦλες στὸ μέτωπο, πὺ δὲν ἔκανε καμμιὰ ἄλλη δουλειὰ παρὰ μονάχα νὰ κουβαλάη τὸν ἀφέντη στὸ σπῆτι του.

Ἐκεῖ στὸ ἐκκλησάκι τῆς Παναγιᾶς φυτρῶνει ἓνα χορταρικό, πὺ ὅπως παρεδέχοντο οἱ παλαιοὶ εἶχε τὴν ιδιότητα νὰ αὐξάνη τὸ γάλα στὶς γυναῖκες. Ὅσες ἀπὸ τὶς γυναῖκες πὺ τεκνοποιοῦσαν δὲν εἶχαν πολὺ γάλα ἔπρεπε νὰ βοσκήσουν σὰν τὰ πρόβατα τὸ χορταρικό αὐτό. Ἀκόμα καὶ σήμερα φύεται στὸ κάτω μέρος τῆς σκάλας τῆς ἐκκλησίας καὶ στὴν ἄκρη τοῦ ἐν συνεχείᾳ βράχου, χωρὶς ὅμως νὰ τοῦ ἀποδίδονται πλέον αἱ γαλακτοφόροι ιδιότητές του.

Μερικοὶ Κονιτσιῶτες πηγαίνανε καὶ σὲ πανηγύρια στὰν κοντινὰ χωριά. Αὐτὸ βέβαια γινόταν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση.

Τὰ πανηγύρια τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς καὶ τοῦ Μοναστηριοῦ ἦσαν τῆς ἐποπτείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς κάτω Κονίτισης, σ' αὐτὰ πήγαιναν ὅλοι οἱ κάτω Κονιτσιῶτες πὺ σπάνια ἦρχοντο στὴν Παναγία.

Στὴν ἐποχὴ ἐκείνη καλὸ κλαρίνο ἔπαιζε ὁ Θωμᾶς Ἀναστα-

σίου. Ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση φάνηκε ὁ Παῦλος Τσιούτας μὲ τὰ παιδιά του. Τὸ Σιῶζο πού καὶ αὐτὸς εἰδικεύτηκε στὸ κλαρίνο, χωρίς ὅμως νὰ μπορέση ν' ἀναδειχθῆ καὶ στὸ Λάζο πού ἦταν τὸ πρῶτο βιολιὶ στὴν ἐπαρχία μας.

Στὸν νταϊρέ (ντέφι) μοναδικὸς ἦταν ὁ Θωμᾶς ὁ Γάκης.

Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴ καταστροφή φανερώθηκε ὁ Ἀντώνης Τσιάπης, πού ἔμαθε μουσικὴ στὸ στρατό, γιατί ὑπηρέτησε σὲ στρατιωτικὴ ὀρχήστρα. Ὁ Ἀντώνης ἦταν ὁ καλλίτερος ἀπὸ ὅλους. Ἐπαιξε καλὸ κλαρίνο. Μποροῦσε ὅμως νὰ παίξη καὶ βιολιὶ καὶ μαντολίνο, ἀκόμα καὶ σαντουῦρι.

Ἐκανε καὶ τὸν στοιχειώδη δάσκαλο γιὰ τὴν ἐκμάθηση τοῦ μαντολίνου σὲ ἀρκετὰ παιδιά στὴν Κόνιτσα.

Μιὰ νοσταλγικὴ ἀνάμνηση τῶν πανηγυριῶν αὐτῶν παρουσίασα μὲ τὸ τραγούδι μου «Σὰν τὸν παλὸ καιρὸ» πού τὸ δημοσίευσσα στὸ περιοδικὸ «ΚΟΝΙΤΣΑ» καὶ τὸ ἀπήγγειλα σὲ μιὰ συνεντεύξη τῶν Κονιτσιωτῶν τῆς Ἀθήνας.

Τὸ ἐπαναλαμβάνω καὶ ἐδῶ:

Ἐλάτε βιολιτζῆδες μου, κουρδίστε τὰ βιολιά καὶ τὰ λαούτα καὶ σεῖς καλοὶ μου ἄνθρωποι — ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά — ντυθῆτε μὲ τὰ γιορτινὰ καὶ μαζευθῆτε ὅλοι νὰ στήσουμε χορὸ. Ἄνοιξε κάπελλα τὸ κοκκινέλι τὸ καλὸ καὶ κέρνα κι' ὄλο κέρνα. Γιόμισε τὰ τραπέζια ἀπὸ ψητά, ἄρνια καὶ κοκορέτσια. Σήμερα ἄς γίνῃ ἓνα ξεφάντωμα χαρᾶς.

Μιὰ λυγερὴ ἄς ἀρχίσει τὸ χορὸ.

Τὸ Ρόβα θέλω πρῶτα καὶ τὴ Βασιλαρχόντισσα.

Νὰ θυμηθῶ τὴ Μάννα μου στῆς Παναγιᾶς τὸν Πλάτανο πού χόρευε καμαρωτῆ.

Τοῦ Ἄρχοντα ἢ μονάκριβη, ἢ ὁμορφη νεραίδα.

Καὶ πέφταν τὰ κεράσματα βροχὴ καὶ χτύπαγαν τὰ ντέφια κι' ἀχολογοῦσε ἢ ρεματιά.

Κι' ἀφοῦ τὸν σύρουν ὅλοι τὸ χορὸ κι' ὅλοι τους ἀποστάσουν, ἄς μαζευτοῦμε πειὸ κοντά, σιγά - σιγά ν' ἀρχίσουμε τοῦ τραπεζιοῦ τραγούδια γιὰ νὰ ποῦμε.

Σήμερα βιολιτζῆδες μου παίξτε μὲ πάθος, χωρίς σταματημὸ

καὶ σεῖς καλοὶ μου ἄνθρωποι πιέτε κρασί, πολὺ κρασί
τὸ κέφι νὰ φουντώσῃ.

Ἄς γίνῃ ἓνα ξεφάντωμα χαρᾶς.

Σήμερα ὅλα ἄς γίνουν ὁμορφα, γιατί θὰ ζωντανέψουμε
κομμάτια τῆς ζωῆς μας περασμένα.

Π Ε Ν Θ Η

Ὁ θάνατος ἑνὸς προσώπου, ἐβύθιζε τὴν οἰκογένεια σὲ βαρὺ
πένθος καὶ τῆς ἔκανε μαύρη τὴ ζωὴ γιὰ ἀρκετὰ χρόνια. Ἡ
μορφὴ τοῦ σπιτιοῦ ἄλλαζε ὀλοσχερῶς. Εἰκόνες καὶ στολίδια τρα-
βιότουσαν ἀπὸ τὰ δωμάτια καὶ τὰ στρωσίδια στὰ μπάσια τὰ ἔβα-
φταν μαῦρα.

Τοὺς μεγάλους καθρέφτες καὶ τὰ κάδρα στοὺς τοίχους τοὺς
ἔντυναν μὲ μαῦρο ὕφασμα. Γυναῖκες καὶ ἄνδρες στὰ κατάπαιρα.
Ἄκόμα καὶ τὰ ποκάμισα ποὺ φοροῦσαν οἱ ἄνδρες ἦσαν μαῦρα.

Ἐπὶ τρία τοῦλάχιστον χρόνια οἱ γυναῖκες δὲν ἔβγαιναν ἀπὸ
τὰ σπίτιά των. Οὔτε στὴν Ἐκκλησίᾳ δὲν πήγαιναν.

Ἡ καταθλιπτικὴ αὐτὴ ἐμφάνισις τῶν σπιτιῶν καὶ ἡ ἀποχὴ
ἀπὸ κάθε κοινωνικὴ ἐκδήλωση ἐπέτειναν τὴ θλίψη καὶ ἡ ζωὴ στὴν
οἰκογένεια καθίστατο μαρτυρικὴ. Ἐξ ἄλλου ἡ συνήθεια νὰ μοιρο-
λογῇ ἡ γυναῖκα τὸ πρόσωπο ποὺ χάθηκε ἦταν ἀκόμα μιὰ αἰτία γιὰ
τὸ μέγαλωμα τῆς θλίψεως. Μόνο κάπιο χαρῶπο γεγονός — ἓνας
γάμος — θὰ ἔφερονε πάλι τὴν ἀλλαγὴ στὴν πενθοῦσαν οἰκογένεια
καὶ θὰ ξαναστόλιζαν τὸ σπίτι.

ΑΣΧΟΛΙΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Μία ἀπὸ τὶς ἀσχολίες πολλῶν γυναικῶν τῆς Κονίτσης ἦταν ὁ
Ἄργαλειός. Ὕφαιναν στὸν ἀργαλειὸ τὰ «χιράμια» τὶς «κλουῖ-
φες» καὶ τὶς ποδιές. Τὰ πρῶτα ἦσαν τὰ μάλλινα συνήθως πολύ-
χρωμα ὕφαντὰ μὲ τὰ ὁποῖα σκέπαζαν τὰ μπάσια.

Οἱ «κλουῖφες» ἦσαν τὰ ἐπίσης δίχρωμα ἢ πολύχρωμα χαλιά.

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ χειροτεχνία αὐτὴ ἦτο διὰ τὸ ἐμπόριον.
Κατὰ τὴν ἐμποροπανήγυριν ἐφοδιάζοντο μὲ τὰ προϊόντα αὐτὰ
τόσον οἱ Κονιτσιῶτες, ὅσον καὶ οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν.

Πολλὲς φορὲς ὁμως γυναῖκες ἠσχολοῦντο μὲ τὸν ἀργαλειὸ

ὄχι γιὰ νὰ ἐμπορευθοῦν τὰ προϊόντα τῆς ἐργασίας των ἀλλὰ γιὰ νὰ στολίσουν τὸ δικό τους σπίτι.

Αὐτὲς μὲ καλαισθησία καὶ ὑπομονὴ κατασκεύαζαν χιράμια καὶ τάπητες (κλουῖφες) μὲ διάφορα σχέδια καὶ πολλοὺς χρωματισμοὺς ποὺ ἦσαν πραγματικὰ καλλιτεχνήματα.

Μιὰ ἄλλη ἀσχολία τῆς Κονιτσιώτισσας καὶ ἰδίως στὴν ἐπάνω Κόνιτσα ἦταν ἡ περιποίησης τοῦ κήπου των.

Στὴν κάτω Κόνιτσα εἶχε περιορισμένην ἔκτασιν ἡ ἀσχολία αὐτή, διότι δὲν ὑπῆρχε δίκτυον ὑδρεύσεως σ' αὐτὴν παρὰ μόνον σὲ ἐλάχιστα σπίτια.

Οἱ μπαξέδες παρῆγον ἀπὸ ὅλα τὰ κηπευτικά. Κολοκυθάκια, φασολάκια, μελιτζάνες, μπάμιες, ντομάτες, ἀγγουράκια καὶ διάφορα χορταρικά. Ὁ κῆπος των ἦταν ὁ μανάβης ποὺ ἐφοδίαζε τὸ σπίτι των καὶ πολλὰ συγγενικά ποὺ δὲν εἶχαν νερὸ γιὰ πότισμα.

Καύχημα τὸ εἶχε κάθε νοικοκυρὰ ἂν κατόρθωνε νὰ ἔχει πρώτη αὐτὴ παραγωγὴ ἀπὸ τὸ κάθε εἶδος. Εἰς τὰς ἐπισκέψεις των πάντοτε θὰ συζητοῦσαν γιὰ τὸν κῆπο τους καὶ τὴν παραγωγὴ του.

Πολὺν περιποιημένες ἦσαν καὶ οἱ περγουλὲς καὶ τὰ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Θυμᾶμαι δὲ ὅτι στὰ χρόνια ἐκεῖνα ὑπῆρχε καὶ ἀρκετὴ παραγωγὴ ἀπὸ μῆλα καὶ ἀχλάδια, γιὰτὶ ἀκόμα δὲν εἶχε ἐμφανισθῆ στὴν Κόνιτσα ἡ ἀσθένεια ποὺ τὰ προσβάλλει καὶ τὰ καταστρέφει καὶ ποὺ σήμερα καταπολεμεῖται μὲ τὰ διάφορα γεωργικὰ ἐντομοκτόνα.

Μὲ τὴν ὀργιῶδη βλάστησι ποὺ διακρίνει τὴν πατρίδα μας καὶ τὴν ἐπιμελημένη καλλιέργεια τῶν κήπων καὶ τὶς ἀνθοστόλιστες αἰλές, αὕτη παρουσίαζε περιποιημένη κηπούπολι. Τὸ νερὸ σήμερα ποὺ τροφοδοτῆ ὅλη τὴν Κόνιτσα εἶναι ἀνεπαρκές νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας γιὰ τὸ πότισμα τῶν κήπων. Ἔτσι ἡ Κόνιτσα ἀρχίζει νὰ χάνῃ τὴν παλαιὰ της ὀμορφιά.

Οἱ Κονιτσιώτισσες, σὰν περίφημες νοικοκυρὲς ποὺ ἦσαν, ἔφτιαναν ὠραῖα φαγητὰ καὶ γλυκὰ τοῦ ταισιοῦ καὶ κουταλιοῦ.

Στὰ ἐπίσημα γεύματα τὸ μενοῦ ἦταν συνήθως ἐκλογή ἀπὸ τὰ ἑξῆς:

Μανέστρα, δηλαδὴ σούπα μὲ ρύζι αὐγολέμονο συνήθως μὲ ζωμὸ ἀπὸ κόττα. Τὸ σκέτο δηλαδὴ κρέας βραστὸ μὲ τὸ ζουμί του. Τὰ γιαπράκια μὲ κλιματόφυλλα ἢ ντολμάδες μὲ λάχανο. Ἄρνι

ψητό ἢ καπαμᾶς ἢ καὶ ἐντράδα μὲ ζαρζαβατικὸ τῆς ἐποχῆς. Σαλάτα τῆς ἐποχῆς, γιαοῦρτι, ριζόγαλο καὶ φροῦτα.

Τὴν πρωτοχρονιὰ σὲ ὅλα τὰ σπίτια ἔφτιαναν τὴν κρεατόπιττα μὲ κόκκορα ἢ μὲ τὸ κρέας τῶν μαναριῶν των. Ἡ πίττα αὐτὴ ἦταν ἢ καλλίτερη ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες. Μὲ πολλὰ αὐγά, βούτυρο, λίγο ρύζι καὶ μυρωδικά. Σ' αὐτὴν τοποθετοῦσαν καὶ τὸ νόμισμα (τὸν παρᾶ) ποὺ θὰ κέρδιζε ὁ τυχερὸς τῆς χρονιᾶς ἐκ τῆς οἰκογενείας.

Ἐξαιρετικὴν ἐπίδοσιν εἶχαν οἱ Κονιτσιώτισσες στὶς πίττες. Κρεατόπιττες, οἱ χορτόπιττες, κολοκυθόπιττες γλυκὲς ἢ μὲ τυρί, τυρόπιττες, γαλατόπιττες.

Περίφημα τὰ γλυκά των. Τὸ παντεσπάνι ποὺ γινόταν μὲ πάρα πολλὰ αὐγά, τὸ σικέρ - μπουρέκι ποὺ ἦταν ἓνα εἶδος ἀμυγδαλωτῶν μὲ ὅλως ἐξαιρετικὴ γεῦσι καὶ ἄρωμα, οἱ σαμπάδες, δηλαδή μπακλαβᾶς μὲ πολὺ βούτυρο καὶ ἀμύγδαλα, τὸ καρυδάτο μὲ πολλὰ καρύδια, τὸ γαλακτομπούρικο. Γλυκὰ τοῦ κουταλιοῦ ἔφτιαναν ὄλων τῶν εἰδῶν. Βύσινα, κεράσι, δαμάσκηνο, κορόμηλο, καρύδι, φλούδα καρπουζιοῦ ἢ κολοκύθας.

Μὲ τὰ ἀμύγδαλα, ἀποφλιωμένα καὶ καλὰ κοπανισμένα, κατεσκεύαζαν τὸ «θιάσο» ποὺ ἦταν εἶδος σουμάδας, ἐξαιρετικῆς εἰς γεῦσιν, ἀρωματισμένης μὲ τριανταφυλλόνερο (γκιοῦλσι). Τὴ σουμάδα αὐτὴ τὴν προσέφεραν οἱ συγγενεῖς στὴ λεχὼ γιὰτὶ συντελοῦσι πολὺ στὸ νὰ αὐξάνη τὸ γάλα των.

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ δὲν εἶχαν διαδοθῆ ἀκόμα οἱ κάλτσες τῶν «μηχανημάτων». Τόσον τὶς ἀνδρικές ὅσον καὶ τὶς γυναικεῖες τὶς κατεσκεύαζαν οἱ νοικοκυρές. Καὶ γιὰ μὲν τὶς καλοκαιρινὲς ἀγόραζαν ἔτοιμο τὸ βαμβακερὸ νῆμα, τὶς χειμωνιάτικες ὁμως τὶς ἔφτιαναν μὲ νῆμα ποὺ τὸ κατεσκεύαζαν μόνες τους.

Σὲ κάθε σπίτι εἶχαν τὸ λανάρι τους μὲ τὸ ὁποῖο καθάριζαν τὸ μαλλὶ καὶ τὸ ἀραιώναν ὥστε νὰ εἶναι κατάλληλο γιὰ τὸ γνέσιμο. Αὐτὸ γινόταν εἴτε στὴ «ρόκα» ἢ στὸ «τσικρίκι». Εἶχαν δὲ τόσο συνηθίσει στὸ πλέξιμο τῆς κάλτσας μὲ τὶς πέντε βελόνες ὥστε χωρὶς νὰ βλέπουν καθόλου καὶ περπατῶντας ἀκόμα ἐξετέλουν τὴν ἐργασία αὐτὴ χωρὶς νὰ κάνουν κανένα λάθος.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἄρχισαν νὰ ἀλλάζουν τὰ πράγματα. Πρῶτη ποὺ ἔφερε καλτσομηχανὴ καὶ ἔκαμε χρυσὲς δουλιὲς ἦταν μιὰ ξένη κυρία, — ἢ γυναῖκα ἐνὸς γηραλέου χωροφύλακος.

Ἡ Μυρσίνα τοῦ Μανώλη. Δέν θυμᾶμαι τὸ ἐπώνυμόν του. Καθόταν στὸ μπροστινὸ σπίτι τοῦ Δερβῆς Κιαμήλ, σ' ἐκεῖνο πού σήμερα ἔχει ἀνακατασκευασθῆ καὶ διαμένῃ ὁ Εὐάγγελος Πηγαδάς. Σὲ λίγο ὅμως ἄρχισαν νὰ φέρνουν οἱ ἔμποροὶ μας κάλτσες ἀπὸ βιομηχανίες κι' ἔτσι σιγά - σιγά καὶ ἡ «ρόκα» καὶ τὸ «τσικρίκι» χάθηκαν κι' ἂν ἔμειναν μερικὰ θὰ πρέπει νὰ διατηρηθοῦν ὡς μουσειακὰ εἶδη.

Κ Τ Η Ν Ο Τ Ρ Ο Φ Ι Α

Τὰ περισσότερα σπίτια ἀκόμα καὶ τῶν πλουσίων Κονιτσιωτῶν διατηροῦσαν μία ἢ δύο ἀγελάδες καὶ λίγα πρόβατα ἢ γίδια.

Τὸ πρωὶ περνοῦσε ὁ γελαδάρης ὅπως καὶ ὁ τσοπάνος ἀπὸ κάθε συνοικία, ἔπαιρναν τὰ ζῶα καὶ ἐσχημάτιζαν κοπάδι, πού τὸ ὠδηγοῦσαν στὴ βοσκή. Τὸ βράδυ ἀργὰ τὰ ἐπέστρεφαν. Ἐτσι οἱ περισσότερες οἰκογένειες εἶχαν τὸ γάλα τους, τὸ τυρὶ καὶ τὸ βούτυρό τους.

Μερικὲς δὲ καὶ ἓνα καλὸ εἰσόδημα ἀπὸ τὸ γάλα πού πουλοῦσαν στὰ λίγα σπίτια πού δὲν διατηροῦσαν τέτοια ζῶα καὶ ἀπὸ τὸ μαλλὶ τῶν προβάτων. Ἀσκετὸ εἰσόδημα τοὺς ἔδιδαν καὶ τὰ ἀρνιά τὰ κασίκια καὶ τὰ μοσχάρια.

Λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ εὔξειν οὔτε κἂν προσέγγιζε στίς σημερινὲς ἀπαιτήσεις, οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων κατώρθωναν νὰ ζοῦν μὲ τὸ νὰ ἔχουν τὸ ψωμὶ τῆς κρεμμιάς των ἀπὸ τὰ χωράφια των, τὸ γάλα, τὸ βούτυρο καὶ τὸ μαλλὶ ἀπὸ τὰ ζῶα των, τὰ αὐγά ἀπὸ τίς κόττες των καὶ τὸ κρεμμὶ ἐν μέρει ἀπὸ τὰ ζῶα των.

Ἡ σημερινὴ πολυτέλεια στὸ ρουχισμό δὲν ὑπῆρχε τότε. Τὸ κουστοῦμι τὸ καλὸ τῶν ἀνδρῶν πού θὰ τὸ πρωτοφόραγαν στὸ γάμο τους θὰ ἦταν ἐκεῖνο πού θὰ τὸ φοροῦσαν τίς Κυριακὲς καὶ γιορτὲς σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ καὶ ἴσως τὸ ἴδιο πού θὰ ἔπαιρναν μαζί τους στὴν τελευταία τους κατοικία.

ΑΜΠΕΛΙΑ — ΚΡΑΣΙ — ΡΑΚΙ

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὅλη ἡ περιοχὴ μετὰ τὴν Τοπόλιτσα κι' ἀπὸ τὰ Μεντάνια καὶ μέχρι τὰ Σέρβινα ἦτο ἓνας ἀμπελώνας. Γι'

αὐτὸ καὶ τὰ σπίτια τῶν περισσοτέρων νοικοκυραίων εἶχαν ἄφθονο κρασί. Τὸ εἶδος τοῦ κρασιοῦ ποὺ παρήγετο ἦταν τὸ μπρούσικο κοκκινέλι.

Τὰ καλλίτερα κρασιά εἶχαν οἱ Χρῆστος Νέκος, Ἰωάννης Φλῶρος, Χαράλαμπος Φλῶρος, Παναγιώτης Ρούβαλης, Βασίλειος Τόγγας.

Ἀπὸ τὰ στέμφυλα (τσίπουρα) ἔβγανε τὸ ρακὶ δι' ἀποστάξεως μὲ πρωτόγονους ἀποστακτῆρες, τὰ λεγόμενα καζάνια. Τὸ πρῶτο ρακὶ ποὺ ἔβγαине ἦταν τὸ καλλίτερο καὶ τὸ λέγανε «πρωτοστάλλαγμα».

Πολλοὶ ἔκαναν καὶ ἄλλη ἀπόσταξι τοῦ πρώτου ρακιοῦ. Τότε ἔβγαине ἡ ραφινάδα μὲ μεγάλη ποσότητα οἰνοπνεύματος.

Δυστυχῶς ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση ἐμφανίσθηκε ἡ ἄγνωστη ὡς τότε στὴν Κόνιτσα ἀσθένεια τοῦ περικοσποῦ. Ἡ παραγωγή κατεστράφη καὶ οἱ καλλιεργηταί, μὴ γνωρίζοντες ἀκόμη νὰ τὴν καταπολεμήσουν καὶ μὴ ἔχοντες τοὺς πρὸς τοῦτο ψεκαστῆρας, ἐγκατέλειψαν τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀμπέλων αἱ ὁποῖαι σὺν τῷ χρόνῳ κατεστράφησαν ὁλοσχερῶς.

Οἱ κάδοι καὶ τὸ βαρέλι ἔμειναν ἀδειανὰ καὶ τὰ ἔφαγε τὸ σαρὰκι καὶ οἱ ἄμβυκες ἔμειναν ὡς ἀχρηστὰ καζάνια.

Μὲ τὸ χυμὸ τῶν σταφυλῶν κατεσκευάζετο ὁ μοῦστος ποὺ ἐχρησιμοποιεῖτο γιὰ τὴν κατασκευὴ διαφόρων γλυκισμάτων ποὺ κατηναλίσκοντο κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος. Τέτοια γλυκὰ ἦσαν τὰ σουτζούκια μὲ καρύδια (ζουμπέκια) καθὼς καὶ τὰ ριτσέλια μὲ μελιτζανάκια, κυδώνια, σῦκα καὶ φέτες ἀπὸ κολοκύθες.

Μ Ε Λ Ι Σ Σ Ο Τ Ρ Ο Φ Ι Α

Ἐκεῖνοι ποὺ ἀσχολήθηκαν περισσότερο μὲ τὴ μελισσοτροφία ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Τουρκοκρατίας ἦσαν ὁ Κωνσταντῖνος Ζώης καὶ ὁ Λάζαρος Τσίλης. Πρωτόγονες κυψέλες καὶ πρωτόγονος φυσικὰ ὁ τρόπος τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ἡ συγκομιδὴ γινόταν μὲ τὸ κάπνισμα τῆς κυψέλης καὶ τὴν τελείαν καταστροφὴν τῶν μελισσῶν.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση πρῶτος ὁ Λάμπρος Λαμπρίδης κατεσκεύασε τὶς πρῶτες εὐρωπαϊκοῦ τύπου κυψέλες καὶ εἰσήγαγε τὴν ἐπιστημονικὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς μελισσοτροφίας. Τὸ παρά-

δειγμά του ήκολούθησαν οί Δημήτριος Παπαϊωαννίδης καί Χριστόδουλος Παπαδημούλης καί τινες ἄλλοι εἰς μικροτέραν κλίμακα.

Τὸ εἰσόδημα δὲν ἦταν εὐκαταφρόνητο. Δυστυχῶς ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὰ χρόνια θανόντων τῶν ἀνωτέρω ἢ μὴ δυναμένων νὰ ἀσχοληθοῦν λόγῳ ἡλικίας, ἔσβυσε σχεδὸν καὶ αὐτὴ προσπάθεια πὺν μποροῦσε νὰ δώση ἀρκετὸ εἰσόδημα χωρὶς πολλὰ ἔξοδα καὶ κόπους, ὅπως ἔσβυσε παληότερα καὶ ἡ σηροτροφία πὺν κι' αὐτὴ ἦταν μιὰ ἀποδοτικὴ ἀπασχόλησις τῶν κατοίκων τῆς Κονίτισης.

Κ Η Ρ Ο Π Λ Α Σ Τ Ι Κ Η

Σήμερα τὰ κεριὰ πὺν χρησιμοποιοῦνται στὶς ἐκκλησίαις σπανίως ἔχουν ποσότητα πραγματικοῦ κηροῦ. Τὴν ἐποχὴν ὅμως ἐκείνη ἐθεωρεῖτο ἀμάρτημα ἡ χρησιμοποίησις παρὰ τῶν Χριστιανῶν στὶς Ἐκκλησίαις κεριῶν πὺν δὲν ἦσαν ἀπὸ καθαρὸ κερι. Τὰ σπαρματσέτα τὰ μετεχειρίζοντο γιὰ πρόχειρο μόνον φωτισμὸ οἱ χριστιανοί, οἱ δὲ Τούρκοι διὰ τὰ νεκροταφεῖα των.

Μιὰ ἀπὸ τὶς μέριμνες γιὰ τὴ Μεγάλῃ Ἐβδομάδα καὶ τὸ ἅγιον Πάσχα ἦταν καὶ ἡ ἐξουκονόμησις λαμπάδων ἀπὸ καθαρὸ κερι. Τότε εἶχε ἀναπτύξει στὴν Κόνιτσα τὴν κηροπλαστικὴ ὁ Λάζαρος Τσίλης. Ἐφτιανε καὶ ἄσπρες καὶ σκουῖρες λαμπάδες μὲ καθαρὸ κερι.

Πολλὲς γυναῖκες ἀγόραζαν μὲ τὸ ζῦγι τὸ κερι ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους καὶ κατεσκεύαζαν μόνες τους τὰ κεριὰ γιὰ νὰ εἶναι σίγουρες ὅτι εἶναι ἀνόθευτα.

Τ Ο Γ Κ Ι Ο Υ Λ Σ Ι

Σὲ ὅλα σχεδὸν τὰ σπίτια εἶχαν φυτεμμένες τριανταφυλιές καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ εἶδος πὺν τὰ ἄνθη των ἔχουν δυνατὸ ἄρωμα (ἀνοιξιάτικες).

Ἀπὸ τὰ τριαντάφυλλα ἔβγαζαν τὸ τριανταφυλλόνερο, τὸ λεγόμενον γκιουῦλσι, μὲ ἀπόσταξι πὺν γινόταν κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπο.

Στὸ ἐπάνω μέρος ἐνὸς χάλκινου γκιουβετσιοῦ ἐτοποθετεῖτο ἓνα δίχτυ μὲ χονδρὲς κλωστὲς ἢ σπάγγους. Ἐπάνω στὸ δίχτυ ἐτοποθετοῦντο τὰ πέταλα τῶν τριανταφύλλων καὶ ἐπάνω ἀπὸ αὐτὰ

μιά λεπτή λαμαρίνα πού νά καλύπτῃ ὅλο τὸ γκιουβέτσι. Ἐπάνω στὴ λαμαρίνα ἔβαζαν ἀναμμένα κάρβουνα πού διαρκῶς τὰ ἀνανέωναν ὥστε νά ὑπάρχῃ διαρκῶς ἀρκετὴ θερμότης. Ἡ θερμότης αὐτὴ συντελοῦσε ὥστε νά ἐξαερούνηται τὰ ὑγρά τῶν πετάλων. Τὸ γκιουβέτσι ἦτο τοποθετημένο σὲ μεγαλύτερο δοχεῖο στὸ ὁποῖο ἀδειαζαν συνεχῶς κρύο νερό. Ἡ ψῦξις πού ἐπροκαλεῖτο μὲ τὸ κρύο νερὸ συντελοῦσε, ὥστε οἱ ἀτμοὶ νά ὑγροποιούνηται καὶ τὸ ἀρωματισμένο ὑγρὸ νά συγκεντροῦται μέσα στὸ γκιουβέτσι.

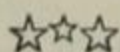
Τὸ γκιουβέτσι ἐχρησιμοποιεῖτο στὰ διάφορα γλυκίσματα, ὅπως στὸ σικέρ - μπουρέκι, στὸ ριζόγαλο, στοὺς μπακλαβάδες κλπ.

Δ Ι Α Φ Ο Ρ Α Ε Θ Ι Μ Α

Ὅταν ἐκτίζωντο καινούργια σπίτια καὶ πρὶν νά τοποθετηθοῦν τὰ κεραμίδια, δηλαδή ὅταν ἡ ὀροφή ἦταν στερεωμένη μὲ σανίδες, οἱ συγγενεῖς ἔστελναν ἓνα δῶρο στοὺς μαστόρους τὸ λεγόμενο μπαξίσι. Οἱ μαστοροὶ σταματοῦσαν γιὰ λίγο τὴν ἐργασία τους καὶ συγκεντρωμένοι χτυποῦσαν ρυθμικὰ τὰ σανίδια τῆς ὀροφῆς μὲ τὰ τσοκάνια τους καὶ ἐξέφραζαν πρὸς τὸν δωρητὴν δυνατὰ τὰς εὐχαριστίας των ἔτσι πού νά ἀκούγεται σὲ ἀρκετὴ ἀπόστασι.

Πρέπει νά σημειώσω ὅτι τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦσαν μεγάλες οἱ δυσκολίες γιὰ τὸ χτίσιμο τῶν σπιτιῶν. Σήμερα λίγο - πολὺ οἱ μεταφορὲς μέσα στὴν Κόνιτσα γίνονται μὲ αὐτοκίνητο. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, πέτρα, κεραμίδια, ἄμμος, ἀσβέστη, ξυλεία μεταφέρονταν μὲ τὰ γαϊδουράκια.

Θυμᾶμαι μάλιστα ὅτι γιὰ τὴν πλακόστρωση τῶν αὐλῶν βγάλανε πλάκες ἀπὸ τὴν πρὸς βορρᾶν τοποθεσίαν, ἐκεῖ πού εἶναι ὁ δρόμος γιὰ τὸ χωριὸ καὶ πού φέρει τὸ ὄνομα «Πλάκα». Σ' αὐτὸ τὸ μέρος καθημερινῶς ὁ γύφτος Βαρβάτος ξεραγκιανὸς ψηλὸς καὶ μαῦρος, πού εἶχε τὸ κονάκι του στὴν ἀγορὰ δίπλα ἀπὸ τὸ λάκκο καὶ ἀπέναντι ἀπὸ τὸ κτίριο πού εἶναι σήμερα τὸ Δημαρχιακὸ κατάστημα, ἔβγαζε πλάκες καὶ τὶς μετέφερε στὴν πλάτη του κερδίζοντας ἔτσι τὸν ἐπιούσιον.

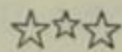
Ἐὰν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ καλοκαιριοῦ παρετείνετο ἡ ἀ-

νομβρία μὲ τὰς ἐπιβλαβεῖς συνεπείας εἰς τὰς φυτείας τῶν χωραφιῶν — δεδομένου ὅτι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ὑπῆρχον τὰ σήμερον ὑπάρχοντα ἀρδευτικὰ ἔργα τοῦ κάμπου — καὶ διὰ τὴν πρόκλησιν βροχῆς ὑπῆρχε τὸ ἔξις ἔθιμον. Τὸ ἔθιμον τοῦ «πιπερόθρου».

Ἐκάλυπταν κάποιον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν μὲ τὰ γνωστά ἄγρια φυτὰ «τὰ βούζια» καὶ δύο - τρεῖς μαζὺ τοῦ περιέτρεχον ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι.

Οἱ νοικοκυρὲς ἀδειάζανε ἐπάνω στὸν οὔτω καλυμμένον νερὰ ἀπὸ ἓνα δοχεῖο μεγάλο καὶ τοῦ ἔδιδαν καὶ λίγα χρήματα.

Αὐτὸ φρονοῦσαν ὅτι συνετέλη στὴν ἀλλαγὴν τοῦ καιροῦ καὶ τὴν πρόκλησιν τῆς ἐπιθυμητῆς εὐεργετικῆς βροχῆς ποὺ θὰ πότιζε τὴν ξεραμένη γῆ καὶ θὰ ζωογονοῦσε τὰ σπαρτά.

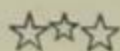

Κατὰ τὴν τελευταία ἐβδομάδα τῶν Ἀπόκρεω οἱ νεαροὶ ἐντύνοντο μασκαράδες. Ἡ παρέα παρίσταγε γαμήλιον πομπήν. Ὁ γαμπρός, ἡ νύφη, οἱ συγγενεῖς καὶ μπροστὰ ἀπὸ τὴν πομπὴν ἓνας μὲ μαύρη προσωπίδα, ὁ ἀράπης ποὺ κράταγε στὰ χέρια του μιὰ σπάθα καὶ ἦταν ὁ προστάτης τῆς συνοδείας. Ὅλοι ἦταν ντυμένοι μὲ τὴ λεβέντικη ἑλληνικὴ φορεσιὰ, τὴ φουστανέλλα καὶ χόρευαν τοὺς λεβέντικους ἑλληνικοὺς χορούς.

Τὴν τελευταία Κυριακὴ τῶν Ἀπόκρεω ἔθιμο ἦταν νὰ καῖνε στὴν κάθε συνοικίᾳ ἓναν ἔλατο ποὺ τὰ μεγαλύτερα παιδιὰ ἔκοβαν ἀπὸ τὸ δάσος, τὸν ἔστηναν καὶ τὸν παραγέμιζαν μὲ κέδρα.

Ἐνὰς ἐστήνετο κοντὰ στὰ Πλατάνια, ἄλλος κάτω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τοῦ Δημοτ. Σχολείου καὶ ἄλλος στὸ Δένδρο τῆς Κάτω Κονίτσης.

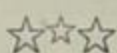
Τὰ παιδιὰ τῆς κάθε συνοικίας ἦσαν ἐν διαρκῇ ἐπιφυλακῇ γιὰ νὰ προφυλάξουν τὸν ἔλατό τους, γιὰτὶ τὰ παιδιὰ τῶν ἄλλων συνοικιῶν κατέβαλαν προσπάθειες νὰ βάλουν φωτιά καὶ νὰ κάψουν πρὸ τῆς κανονικῆς ὥρας, ποὺ ἦταν τὸ μεσονύκτιο τῆς Κυριακῆς, τὸν ἔλατο τῶν ἄλλων συνοικιῶν.

Τὴν 1ην Μαρτίου ποὺ ἦταν ἡ ἑναρξίς τῆς Ἀνοίξεως καὶ ὁ ἥλιος ἀρχίζει νὰ γίνεται δυνατός, τὰ παιδιὰ καὶ ἰδίως τὰ κορί-

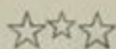
τσια βάζανε στὸ χέρι τους σὰν βραχιόλι κλωστή ἄσπρη καὶ κόκκινη. Ἔτσι φρονοῦσαν ὅτι ὁ ἥλιος θὰ τὰ προφύλαγε καὶ δὲν θὰ τὰ μαύριζε.

Πόση ἀλήθεια ἀντίθεση ἀπὸ τὶς σημερινὲς ἀντιλήψεις.

Τὴν ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὰ παιδιὰ κρατῶντας κουδούνια, πὺ τὰ ἔκαμαν διαρκῶς νὰ κουδουνίζουν, περιέφεραν τοὺς κήπους τῶν σπιτιῶν τους καὶ τῶν γειτόνων των γιὰ νὰ διώξουν τὰ φίδια καὶ τὶς σαῦρες.

Μαζὺ μὲ τὸ κουδούνισμα ἔλεγαν «φευγᾶτε φίδια καὶ γκουστερίτσες γιὰτὶ θάρθῃ ὁ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος νὰ σᾶς κόψη τὸ κεφάλι νὰ σᾶς τὸ ρίζη στὸ ποτάμι».

Τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου ὑπῆρχε τὸ ἔθιμο τὰ παιδιὰ, δύο πάντοτε μαζὺ, νὰ περιέρχονται ὅλα τὰ σπίτια γιὰ νὰ ποῦν στοὺς νοικοκυραίους τὸ τραγοῦδι τοῦ Λαζάρου καὶ νὰ εὐχηθοῦν καλὸ Πάσχα. Τὸ ἓνα κρατοῦσε ἓνα καλάθι στολισμένο μὲ χλόη καὶ λουλούδιαστὸ ὁποῖο ἔβαζαν τὰ αυγά, τὸ δὲ ἄλλο τὴ «τζουμάκα» πὺ ἦταν ἓνα εἶδος ἐλαφροῦ ροπαλοῦ, δηλαδὴ ἓνα μακρὸ ἴσιο ξύλο σὰν μπαστουῖνι, συνήθως ἀπὸ κρानιὰ γιὰ νὰ εἶναι ἀνθεκτικὸ, πὺ κατέληγε σὲ ἓνα χονδρὸ ρόζο. Μὲ τὴν Τζουμάκα χτυποῦσαν τὶς ἐξώπορτες καὶ ἐπροφυλάσσοντο κι' ἀπὸ κανένα ἐπιθετικὸ σκύλο.

Τραγουδοῦσαν τοῦ Λαζάρου τὸ τραγοῦδι ἢ κανένα ἄλλο ἀνάλογο μὲ τὴν οἰκογένεια. Ἐὰν π.χ. ἡ οἰκογένεια εἶχε κορίτσι εἰς ἡλικίαν γάμου τραγουδοῦσαν τὸ ἑξῆς:

«Ἐδῶ ἔχουν κόρην ὁμορφήν, θέλουν νὰ τὴν παντρέψουν.

Τῆς τάζουν τὸ γιὸ τοῦ Βασιληά, τάζουν τὸ γιὸ τοῦ Ρήγα.

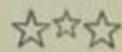
Δὲν θέλει τὸ γιὸ τοῦ Βασιληά, δὲν θέλει τὸ γιὸ τοῦ Ρήγα.

Μόν' θέλει τ' ἀρχοντόπουλο μὲ τοὺς πολλοὺς παράδες κλπ.».

Γιὰ τὰ κάλαντα ἀσχολήθηκε περισσότερο ὁ κ. Ὁρέστης Μανθούλης ὁ ὁποῖος καὶ παραθέτει πολλὰ τραγούδια στὸ τεῦχος 21, 22, 23 τοῦ περιοδικοῦ «ΚΟΝΙΤΣΑ».

Ἐφοῦ τελείωνε τὸ τραγοῦδι ἤρχοντο στοὺς οἰκοδεσπότες χρόνια πολλὰ καὶ καλὸ Πάσχα, αὐτοὶ δὲ τοὺς ἔδιδαν ἓνα ἢ δύο αὐγά.

Τὸ ὠραῖο αὐτὸ ἔθιμο καταργήθηκε στὰ 1917 πού τότε λόγῳ τοῦ πολέμου καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ πού ἔκαμαν αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις, οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος ὑπέφεραν πολλὰς στερήσεις.

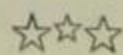

Τὴν Πρωτομαγιά ὅλα τὰ παιδιὰ ξεκινουῖσαν πρωτὶ - πρωτὶ καὶ πρὶν νὰ βγῆ ὁ ἥλιος, ἀνέβαιναν στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ κι' ἀπὸ ἐκεῖ κατέβαιναν σιγὰ - σιγὰ μαζεύοντας λουλούδια πού ἀφθοοῦν ἐκείνην τὴν ἐποχὴ στὸ πυκνὸ δάσος, τραγουδῶντας τὸ ἀκολουθοῦν τραγοῦδι.

Καλῶς τονε τὸν Μάη τὸν χρυσομάη
μὲ ἄνθη στολισμένος ἦλθες Μάη
Μάη, χρυσομάη, Μάη μὲ δροσιές
Μάη, χρυσομάη, μὲ ἄσπρες φορεσιές.

Πρωτομαγιά τὰ λούλουδα γιορτάζουν
καὶ τὰ πουλιά τὸ ταῖρι τους φωνάζουν
τραγουδοῦν τὸ Μάη - Μάη ὅλα τὰ πουλιά
τραγουδοῦν τὸ Μάη - Μάη πάνω στὰ κλαριά.

Μὲ λούλουδα πρωτομαγιάς στὸ χέρι
τραγουδοῦνε ὅλοι ταῖρι - ταῖρι.

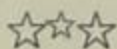
Μὲ τοὺς Τούρκους ζούσαμε ἄρμονικά, δεδομένου ὅτι ἐλάχιστοι ἀπὸ αὐτοὺς εἶχαν ἐθνικὸ φανατισμό, γι' αὐτὸ καὶ ἀνταλλάσαμε ἐπισκέψεις καὶ ιδίως κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς, τοῦ Πάσχα καὶ τοῦ δικοῦ των Μπαϊραμιοῦ. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς δικούς μας κατὰ τὸ Πάσχα ἔστελναν κόκκινα αὐγά στὶς φιλικές των Τούρκικες οἰκογένειες, αὐτὲς δὲ σὲ μᾶς μπακλαβάδες ὅταν γιόρταζαν τὸ Μπαϊράμι.

Τὸ Μπαϊράμι ἦταν ἡ μεγάλη ἑορτὴ τῶν Μωαμεθανῶν.

Τῆς ἑορτῆς αὐτῆς προηγεῖτο τὸ Ραμαζάνι, πὺν ἦταν ἡ περίοδος τῆς νηστείας καὶ τῆς περισυλλογῆς, ἀκριβῶς ὅπως σὲ μᾶς ἡ περίοδος τῆς νηστείας τῶν 40 ἡμερῶν πρὸ τοῦ Πάσχα. Διάφορος ὁμῶς ἦταν ὁ τρόπος τῆς νηστείας. Οἱ Μωαμεθανοὶ ὅλη τὴν ἡμέρα δὲν ἔβαζαν τίποτε στό στόμα των ἐκτὸς ἀπὸ νερό. Μὲ τὴ δύσι ὁμῶς τοῦ ἡλίου ἔτρωγαν ὅτιδήποτε.

Ἐπάνω στὸ στρατῶνα ὑπῆρχε καρφωμένο σ' ἓνα πολὺ χονδρὸ κορμὸ δένδρου ἓνα κανόνι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἄλῃ Πασᾶ. Ὁ χειριστῆς του λεγότανε Ντίγγας. Αὐτὸ τὸ γέμιζε μὲ μιὰ σακκοῦλα μπαροῦτι καὶ τὴν ὥρα πὺν ἔδουε ὁ ἡλιος τοῦ ἔβαζε φωτιὰ καὶ τὸ ἔκανε νὰ ἐκπυρσοκροτήση.

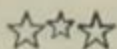
Ὁ κρότος τοῦ κανονιοῦ ἐσήμαινε ὅτι οἱ Μωαμεθανοὶ μπορούσαν νὰ γευματίσουν.

Τὴν τρίτη ἡμέρα τοῦ Πάσχα γινότανε Ἀρχιερατικὴ λειτουργία στὴν ἐκκλησία τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων στὴν Κάτω Κόνιτσα. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Κάτω Κονίτσης ἦσαν ἐπὶ ποδὸς γιὰ νὰ ὑποδεχθοῦν τὸν Δεσπότη καὶ τοὺς ἐπάνω Κονιτσιῶτες πὺν θὰ τοὺς ἐξέφραζαν τὶς εὐχὲς των.

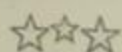
Μετὰ τὴν λειτουργία ὁ Δεσπότης ἐπεσκέπτετο τὰ σπίτια τῶν προκρίτων καὶ μαζὺ μὲ τὴν ἀκολουθία του (τοὺς ἱερεῖς καὶ τὸν Γραμματέα του) ἐγευματίζε σὲ ἓνα σπίτι τὸ ὁποῖο φυσικὰ εἶχε καθορισθῆ ἐκ τῶν προτέρων.

Οἱ παρακολουθήσαντες τὴν λειτουργίαν ἐπάνω Κονιτσιῶτες ἐπεσκέπτοντο τὰ περισσότερα σπίτια καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐγευματίζαν σὲ συγγενικά των σπίτια ὅπου καὶ ἔρρεε ἄφθονο τὸ κοκκινέλι.

..Τὴν ἀνοιξη καὶ πρὶν νὰ βγάλουν φύλλα καὶ ἄνθη τὰ δένδρα τότε δηλαδὴ πὺν ἀνέβαιναν οἱ χυμοὶ στοὺς κλάδους τῶν δένδρων, τὰ παιδιὰ κατεσκεύαζαν μὲ φλοῦδες ἀπὸ κουτσουπιὰ ἓνα εἶδος κυνηγετικοῦ κέρατος, τὸ ὁποῖο ἄρχιζε ἀπὸ πολὺ μικρὸ ἀνοι-

γμα καὶ κατέληγε σὲ ἄρκετὰ μεγαλύτερο. Ἦσαν τὰ λεγόμενα «μπουριά». Στὸ μικρὸ ἄνοιγμα, τὸ στόμιο, τοποθετοῦσαν ἕναν κυλινδρικό φλοιὸ πού τὸν ἔβγαζαν ἀπὸ μικρὸ κλάδο τοῦ ἴδιου δένδρου. Μὲ μιὰ ἐξάσκησι φυσῶντας κατῶρθωναν νὰ βγάξῃ ἕναν διαπεραστικὸ ἦχο, πού στὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἀντηχοῦσε σ' ὅλη τὴν Κόνιτσα.

Κατὰ τὶς ἡμέρες τῶν ἐορτῶν ἦταν ἔθιμο μετὰ τὸν ἐκκλησιασμό, ὅλοι οἱ ἄνδρες, σχηματίζοντας παρέες ἀπὸ ὀκτῶ - δέκα, νὰ μεταβαίνουν στὰ σπίτια τῶν ἐορταζόντων γιὰ νὰ εὐχηθοῦν. Τοὺς προσεφέρετο γλυκό, τσίπουρο καὶ καφές. Φυσικὰ ἡ ἐπίσκεψις ἦταν τελείως τυπικὴ, δὲν διαρκοῦσε πολὺ γιὰτὶ ὅλοι τοὺς ἔπρεπε νὰ προφτάσουν μέχρι τὸ μεσημεριανὸ γεῦμα νὰ εὐχηθοῦν ὅλους τοὺς ἐορτάζοντας.

Τὸ ἀπόγευμα ἐγίνοντο αἱ ἐπισκέψεις τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐπάνω Κόνιτσας στὰ σπίτια τῶν κάτω Κονιτσιῶν καὶ ἀντιθέτως. Προσεφέρετο δὲ σὲ ὅσους ἤθελαν καὶ κρασί.

Αἱ γυναῖκες δὲν πήγαιναν ποτε νὰ εὐχηθοῦν τοὺς συγγενεῖς των τὴν ἴδια ἡμέρα τῆς ἐορτῆς ἀλλὰ τὶς ἐπόμενες καὶ πάντοτε τὸ ἀπόγευμα. Εἶχαν δὲ ἄνεσιν διότι ἡ ἐορτάζουσα οἰκογένεια ἐδέχετο εὐχὰς ἐπὶ 40 ἡμέρες καὶ ἔτσι σπανίως συνέπιπτε νὰ ἦσαν σ' ἕνα σπίτι τὴν ἴδια ἡμέρα πολλὲς οἱ ἐπισκέπτριες.

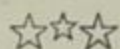
Ἔτσι ὑπῆρχε πλήρης ἄνεσις χρόνου διὰ νὰ συζητήσουν γιὰ τὰ διάφορα θέματα πού ἦσαν τοῦ ἐνδιαφέροντός των, ἀλλὰ καὶ αἱ οἰκοδεσποινες νὰ περιποιηθοῦν.

Προσεφέροντο τὰ καλύτερα ἀπὸ τὰ γλυκά των. Πρῶτο καὶ δεύτερο γλυκό, συνήθως κοῦμπλο, καρυδάκι, νερατζάκι, κίτρο κλπ. καὶ γάλα μὲ καφέ. Ἐνίοτε δὲ καὶ γλυκὸ τοῦ ταψιοῦ.

Ἐδῶ θὰ σημειώσω ὅτι τὸν καφέ κατὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὸν ἐκαβούρντιζαν μόνες των αἱ γυναῖκες μὲ εἰδικὰ καβουρντιστήρια πού κατασκεύαζε ὁ Μακάριος. Τὸν ἐκοπάνιζαν δὲ στὴ «τζούμα» μὲ τὸ μεγάλο σιδερένιο λοστό. Τέτοια πέτρινα γουδιὰ σώζονται καὶ σήμερα ἐν ἀχρηστία σ' ὅλα τὰ παλὺ παληὰ σπίτια. Λένε δὲ ὅτι ὁ ἔτσι κοπανισμένος καφές γινόνταν εὐγεστότατος.

Σ' αὐτὰ τὰ πέτρινα γουδιὰ μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεώς γι-

νόταν και τὸ κοπάνισμα τῆς ζάχαρης, ἢ ὁποία τότε ἐπωλεῖτο σὲ μεγάλα σκληρὰ κομμάτια.

Ὅλες τὶς Κυριακὲς τοῦ καλοκαιριοῦ, δηλαδὴ κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούνιο, Ἰούλιο καὶ Αὐγούστο, γενικὴ συγκέντρωσις τὸ ἀπόγευμα τῶν κατοίκων τῆς ἐπάνω Κόνιτσας γινόταν στὰ Πλατάνια. Οἱ παρέες περνοῦσαν κάτω ἀπὸ τὰ Πλατάνια καὶ στὶς πλαγιὲς δροσιζόμενοι. Ἐτρωγαν τὸ γλυκό τους, πολλοὶ ἔψηναν καὶ τὸν καφέ τους καὶ ἔπιναν τὸ κρυστάλλινο νερὸ τῆς βρύσης.

Στὰ Πλατάνια ἦταν καὶ τὸ βραδυνὸ καταστάλλαγμα ἀπὸ τὰ πανηγύρια τῆς Παναγίας, τοῦ Ἀϊληά, τοῦ Ἀϊθανάση. Ἐκεῖ τὸ βράδυ θὰ συνεχιζόταν τὸ γλέντι μὲ χοροὺς καὶ τραγούδια πολλές φορὲς κι' ὡς τὰ μεσάνυχτα.

Οἱ νεαροὶ ὅμως στὰ Πλατάνια εἶχαν καὶ τὶς καθημερινὲς τὸ ἐντευκτήριό τους.

Στὰ 1920 ὁ Δῆμος κατασκεύασε τὸ καὶ σήμερα ὑπάρχον πρόχειρο κατάστημα, ἃς τὸ ποῦμε καφέ-μπάρ μὲ τὴν σημερινὴ ὁρολογία, πὺ τὸ κράτησε ὡς ἐνοικιαστής ἐπὶ πολλὰ χρόνια ὁ Κώστας Ἰζάλλας, προσφέροντας ἰκανοποιητικὴ ἐξυπηρέτηση στοὺς Κονιτσιῶτες ἀλλὰ καὶ σὲ Γιαννιῶτες πὺ ἤρχοντο νὰ περάσουν μιὰ ἡμέρα στὴν δροσολουστὴ αὐτὴ πλαγιά.

Τὸ ΠΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟ

Ἡ ἐμποροπανήγυρις «τὸ παζαρόπουλο» πὺ ὅπως καὶ σήμερα διαρκοῦσε 7 ἕως 10 ἡμέρες ἔδιδε ἐξαιρετικὴ κίνησι.

Βάσις τῆς ἦταν κυρίως τὰ ζῶα. Ἄλογα, μουλάρια, γαῖδούρια καὶ βώδια πὺ τὰ ἔφερναν ἀπὸ τὴν Ἀλβανία καθὼς καὶ οἱ βελέντζες πὺ τὶς ὑφαίνανε στὰ γύρω τοῦ Σμόλικα χωριά.

Ἐπίσης οὐσιώδη προϊόντα ἦσαν καὶ τὰ μανούρια (οὔρδες) τοῦ Δεντσίκου. Κίνησιν μεγάλην εἶχαν καὶ οἱ τσαρουχάδες τῶν Ἰωαννίνων πὺ γέμιζαν τὴν ἀγορὰ μὲ τὰ τσαρούχια των.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη μοναδικὰ μέσο συγκοινωνιακῆς ἐξυπηρέτησεως μέσα στὴν Ἐπαρχία ἦταν τὸ ἄλογο, τὸ μουλάρι καὶ τὸ γαῖδούρι, Ἀκόμη καὶ μὲ τὰ Ἰωάννινα μέχρι τὸ 1920. Ἐτσι προ-

φανής ἦτο ἡ ἀνάγκη τῆς κατοχῆς παρ' ὄλων σχεδὸν τῶν οἰκογενειῶν ἐνὸς ζώου, τὸ ὁποῖον θὰ ἐξυπηρέτει αὐτὰς τόσον διὰ τὰς ἀγροτικὰς ἐργασίας ὅσον καὶ διὰ τὰς μετακινήσεις των.

Δεδομένου δὲ ὅτι τὸ ὄργωμα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐγένετο μετὰ τὰ Ἑσιόδια ἄροτρα πὺ τὰ ἔσερναν τὰ βώδια, ἡ κάθε ἀγροτικὴ οἰκογένεια ἔπρεπε νὰ ἔχη δύο ἢ ἓνα βώδι.

Ἡ κίνησις στὶς βελέντζες ἦταν πολὺ μεγάλη, τὰς ἐπρομηθεύοντο λόγῳ τῆς ἐξαιρετικῆς των ποιότητος ὄχι μόνον οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας μας, ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν (Ζαγορίου—Πωγωνίου) καθὼς ἐπίσης καὶ Γιαννιωτὲς πὺ ἤρχοντο στὴν Κόνιτσα γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἡ βελέντζα ἦταν ἀπαραίτητο σκέπασμα κατὰ τὸν βαρὺ χειμῶνα πὺ δὲν ἦταν σπάνιος. Ἄλλως τε δὲν εἶχαν εἰσαχθῆ ἀκόμα αἱ κουβέρτες τῶν ἐργαστασίων.

Ἡ ἐμποροπανήγυρις ἐγένετο στὸ χῶρο πὺ εἶναι σήμερα τὸ Ἐθνικὸ Ὁρφανοτροφεῖο, τὸ ΠΙΚΠΑ καὶ τὰ οἰκῆματα τῶν ἀξιωματικῶν καὶ κατελάμβανε καὶ ὄλον τὸν χῶρον πὺ εἶναι σήμερα τὸ ἄγαλμα τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλομήτορος Φρειδερίκης.

Οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν μας, πὺ οἱ περισσότεροὶ ζοῦσαν ἀπὸ τὰ ἐμβάσματα τῶν ξενητεμένων των, ἐφοδιάζοντο ἐγκαίρως μὲ ἀρκετὰ χρήματα γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ προμηθευθοῦν σὲ καλὰς τιμὰς τὰ ζῶα των, τὶς βελέντζες καὶ ὄλα τὰ εἶδη ρουχισμοῦ καὶ ὑποδήσεως πὺ εἶχαν ἀνάγκην.

Ἔτσι ἡ Κόνιτσα αὐτὲς τὶς ἡμέρες παρουσιάζετο πολυάνθρωπος καὶ μὲ μιὰ ἀσυνήθως ζωερὴ ἐμπορικὴ κίνησι.

Ἀντιγράφῳ ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα «ΑΩΟΣ» μιὰ περιγραφὴ τῆς ἐμποροπανηγύρεως τοῦ ἔτους 1913.

«Εἰς τὴν πόλιν ταύτην (Κόνιτσαν) τελεῖται κατ' ἔτος ἐμπορικὴ πανήγυρις ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Παζαρόπουλον» τὴν 25ην Σεπτεμβρίου, ἣτις διαρκεῖ ἐπὶ 10 ἡμέρας καὶ καθ' ἣν ἐκ τῶν ἀπανταχοῦ τῆς ἐπαρχίας καὶ ἐξ Ἰωαννίνων προσέρχονται ἄλλοι μὲν νὰ πωλήσωσι τὰ ἐμπορεύματά των, ἄλλοι νὰ προμηθευθῶσι ταῦτα διὰ τὰς διαφόρους αὐτῶν ἀνάγκας καὶ ἄλλοι χάριν διασκεδάσεως. Ἡ ἀγορὰ τελεῖται πρὸ τῆς πόλεως εἰς τὸν ἐκτεταμένον περίβολον τοῦ παζαριοῦ, ἔνθα στήνουσι σκηναὶς διὰ σανίδων (μπαράγκες) ἐνοικιάζοντες ἐκ τῶν προτέρων τὸ ἔδαφος, οἱ διάφοροι ἔμποροι.

Ὀλίγον δὲ κατωτέρω πρὸς τὸν περίβολον ἐκτίθενται διάφορα πρὸς πώλησιν ζῶα, ἵπποι, ἡμίονοι, βόες κλπ. ἰδίως παρὰ τῶν κατοίκων τῆς Κολώνιας. Ἄλλὰ τὸν μεγαλύτερον ρόλον κατὰ τὴν ἀγορὰν ταύτην παίζει ἡ Σαμαρίνα καὶ ἡ Φούρκα καὶ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι ἄνευ αὐτῶν δὲν δύναται νὰ κοσμηθῇ τὸ Παζαρόπουλον καὶ ὁ περισσότερος λαὸς τρέχει εἰς τὴν Κόνιτσαν μόνον διὰ τὰ εἶδη τῶν Φουρκιωτῶν καὶ Σαμαρινιωτῶν, τὰ ὅποια συνίστανται εἰς ἐριοῦχα ὑφάσματα, δίμιτα, φανέλλες, κάπες, κουβέρτες περίφημοι, κάλτσες, σαλβάρια, ποδιές καὶ ποικίλα ταπέτα δι' ἐπίπλωσιν δωματίων, ἅτινα κατεργάζονται αἱ Φουρκιώτισσαι εἰς τὰ ὑφαντουργεῖα των ἐξασφαλίζουσαι τοιουτοτρόπως τὴν συντήρησιν τῆς οἰκογενείας των. Οἱ δὲ Σαμαρινιώται εἶναι ἀμίμητοι εἰς τὴν κατασκευὴν διαφόρων μαχαιριδίων μικρῶν καὶ μεγάλων διὰ τὴν κομψότητα τῆς ὀστεΐνης λαβῆς των καὶ τὴν λεπτὴν αὐτῶν τέχνην, καθὼς καὶ διὰ τὴν περίφημον κατασκευὴν ξυλίνων πινακίων πρὸς χρῆσιν τοῦ φαγητοῦ καὶ κοχλιαρίων. Οὗτοι προσέτι εἶναι ἄριστοι ὀπλοποιοὶ εἰς τὴν κομψότητα τοῦ κοπᾶνου τοῦ ὄπλου καὶ τὴν χυτὴν αὐτοῦ σιδηρὰν κατασκευὴν. Οἱ δὲ οὗτοι σπουδαῖοι παράγοντες τῆς Βορείου Ἡπείρου ἀπαρτίζουν τὸ πλεῖστον τῆς ἐμπορικῆς ταύτης πανηγύρεως.

Καὶ ἐξ Ἰωαννίνων προσκομίζουσιν ἐκεῖθε οἱ τσαρουχάδες ἰδίως τὰ ὀνομαστά αὐτῶν σανδάλια καὶ δέρματα κατεργασμένα πρὸς τὴν αὐτὴν χρῆσιν, εἰς τὰ ὅποια ἐπίσης γίνεται μεγάλη κατανάλωσις. Ἐτι δὲ καὶ ἔμποροι χαλκωμάτων, οἰκιακῶν σκευῶν καὶ κωδωνίσκων μεταφέρουσιν εἰς τὸ Παζαρόπουλον ἐμπορεύματα. Δὲν παύουσι δὲ καὶ οἱ Ἑβραῖοι τῶν Ἰωαννίνων μὲ τὰ παλαιὰ των φορέματα, τὰ διάφορα ψιλικά των νὰ φωνάζωσιν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Κονίτσης κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας. Καὶ ἐν γένει κατὰ τὸ ὀλιγοήμερον τοῦτο διάστημα ἡ νεκρὰ αὕτη πόλις ἀναζωογονεῖται, ἐξέρχεται τῆς μακροχρονίου νάρκης καὶ λαμβάνει ζωὴν ἐκ τῆς πνιγηρᾶς κινήσεως. Κατ' αὐτὰ καὶ μόνον τὰς ἡμέρας καθαρίζονται τῆς πολυκαιροῦς κόνεως τὰ διάφορα ὑφάσματα καὶ ψιλικά τῶν ἐνταῦθα ἐμπόρων καὶ τὰ ἀπεξηραμένα ὑποδήματα τῶν τσαρουχάδων. Κατ' αὐτὰς καὶ μόνον ὁ ξενοδόχος καθαρίζει τὸ μαγειρεῖον καὶ τοὺς κοιτῶνας του, ὁ χασάπης τροχεῖ τὴν μάχαιράν του, ὁ καφεπώλης τὰ καθίσματά του καὶ κάπου ἀκούεται ἡ βραχνὴ φωνὴ τοῦ «καρσὸν» καὶ ἡ κλαγγὴ τῆς μαχαίρας.

Δὲν ὑπολείπονται δὲ ὡς πρὸς τὴν τέχνην καὶ αἱ Κονιτσιώτισσες, αἵτινες κατὰ τὴν πανήγυριν ταύτην μὲ τὰς κομποτάτας καὶ ποικιλοχρόμους ποδιάς των, τὰ μάλλια τσερέπια καὶ χειρόκτιά των κατακλύζουσι τὰς γωνίας τοῦ πεζοδρομίου τῆς ἀγορᾶς ἐκθέτουσαι αὐτὰ πρὸς πώλησιν.

Σημειωτέον δὲ ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν τῶν κατερχομένων εἰς Παζαρόπουλον ἐμπόρων καὶ ἀγοραστῶν ἐκ τῶν διαφόρων μερῶν ἔνεκα τῆς ἐκεῖ, ὡς θὰ εἶδωμεν, πληθώρας ληστῶν ἡ Μακαρίτισσα Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἐλάμβανε τὰ κατάλληλα μέτρα, διαθέτουσα ἀνὰ τὰ διάφορα μέρη τῆς ἐπαρχίας ἀρκετὴν χωροφυλακὴν μέχρι Ἰωαννίνων ἀφ' ἑνὸς καὶ μέχρι Φούρκας καὶ Σαμαρίνας ἀφ' ἑ-
ρου πρὸς Βορρᾶν πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως καὶ πρόληψιν ἐνδε-
χομένης ληστείας, καθότι οὐχὶ ἐλάχιστα κρούσματα τοιαῦτα ἐση-
μειώθησαν καθ' ἃ οἱ δυστυχεῖς βιοπαλαισταὶ ἀποκομίζοντες τοὺς
καρπούς τῶν ἐτησίων κόπων των ἀπεγυμνώθησαν τελειῶς, ἐγκα-
ταληφθέντες εἰς τὰς ὁδοὺς ἔλεεινοὶ καὶ ἀξιοδάκρυτοι».

Σ Τ Γ Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Α

Ἡ ἐπικοινωνία μὲ τὰ Ἰωάννινα τόσον στὸν καιρὸ τῆς Τουρ-
κοκρατίας ὅσον καὶ ἐπὶ τινὰ ἔτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν γινό-
ταν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲ τὰ ἄλογα τῶν κυρατζήδων.

Ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα πολλοὶ ἤρχοντο καὶ μὲ ἀμάξας πρὸς τὰς
ἔσυρον τρία ἄλογα. Ἐπειδὴ οἱ δρόμοι ἦσαν πρωτόγονοι καὶ μὲ
μεγάλαις ἀνηφοριῆς, τὰ ἄλογα δὲν μπορούσαν νὰ σύρουν τὰς φορ-
τωμένας ἀμάξας σ' αὐτὲς γι' αὐτὸ οἱ ἐπιβάται ἀνέβαιναν πεζοὶ
τὲς ἀνηφοριῆς.

Στὸ δρόμο Ἰωαννίνων — Κονίτσης (μέσω Μουραζανίου,
Σανοβοῦ, Μάζιου) ὑπῆρχαν πολλὰ χάνια γιὰ νὰ ξεκουράζωνται
τὰ ἄλογα. Ἡ Καλλιθέα, τοῦ Περικλῆ, οἱ Νεγράδες, τοῦ Πασσᾶ,
ἡ Ἀσφάκα, τὸ Λυκόστομο. Ὅλα σήμερα εἶναι ἐρεῖπια.

Ἀγωγιότης — κυρατζῆς — ἦτο ὁ Κώτσιο Λούδας, χαίρων
ἀπείρου ἐκτιμήσεως διὰ τὴν ἐντιμότητά του καὶ γενικῶς τὸ ἀκέ-
ραιο τοῦ χαρακτῆρος του. Οἱ ἔμποροι τῆς Κονίτσης τοῦ ἐνεπι-
στεύοντο τὰ χρήματά των διὰ τὴν προμήθειαν καὶ μεταφορὰν δια-
φόρων ἐμπορευμάτων. Ὁ πρῶτος πρὸς ἔθεσεν εἰς κυκλοφορίαν
φορτηγὸν ἀμάξαν μὲ δύο τροχοὺς (σούστα) ἦταν ὁ Ρουμπάτης.

Αὐτοκίνητο πρώτη φορά εἶδαν οἱ Κονιτσιῶτες ὅταν τὸ 1913 ἐπεσκέφθη τὴν Κόνιτσαν ὁ τότε διάδοχος τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου καὶ μετέπειτα Βασιλεὺς Γεώργιος Β΄ Τακτικὴ δι' αὐτοκινήτων συγκοινωνία ἄρχισε κατὰ τὸ ἔτος 1918 μὲ φορτηγὰ αὐτοκίνητα ΦΙΑΤ τὰ ὅποια ἐπώλησαν αἱ τότε στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ τῶν συμμάχων.

Πρῶτοι πού ἔφεραν τέτοια αὐτοκίνητα ἦσαν οἱ Λ. Λαμπρίδης, Δ. Παπαϊωαννίδης καὶ Β. Μάλιακας συμπτήξαντες ἑταιρίαν. Ἡ διαδρομὴ Κόνιτσα — Ἰωάννινα διήρκει περὶ τὰς 4—5 ὥρας, ἦτο δὲ μαρτυρικὸ τὸ ταξίδι λόγῳ τῆς κακῆς καταστάσεως τοῦ δρόμου ἀλλὰ καὶ τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν αὐτοκινήτων καὶ ἰδία τῶν ἐλαστικῶν.

Τακτικὴ διὰ λεωφορείων συγκοινωνία ἄρχισε ἀπὸ τὸ ἔτος 1957 βάσει τοῦ γενικοῦ προγράμματος τακτοποιήσεως τῶν συγκοινωνῶν τῆς τότε Κυβερνήσεως. Ἰ. Μεταξᾶ.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΣΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑ

Λίγο μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ὁ ἔμπορος Λ. Λαμπρίδης, πού εἶχε καὶ στοιχειῶδες τυπογραφεῖον, ἐξέδωκε τὴν ἐβδομαδιαίαν ἐφημερίδα «ΑΩΟΣ». Ἡ ἐφημερίς αὕτη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Α΄ Παγκοσμίου πολέμου καὶ τὴν στρατιωτικὴν κατάληψιν τῆς Ἠπείρου ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν διέκοψε τὴν ἔκδοσίν της, ἐπανεκδοθεῖσα καὶ πάλιν κατὰ τὸ 1925 μὲ συντάκτην τὸν Σπῦρον Δόβαν. Αὕτη διέκοψε τὴν ἔκδοσίν της καὶ πάλιν κατὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον.

Κατὰ τὸ 1914—15 ἐξεδόθη καὶ ἑτέρα ἐβδομαδιαία ἐφημερίς ἐν Κονίτση ὑπὸ τοῦ τότε πολιτευομένου Παναγ. Φλώρου, ὑπὸ τὸν τίτλον ΚΟΝΙΤΣΑ, ἦτο δὲ ἱκανοποιητικῆς ἐμφανίσεως. Ἐκλεγέντος βουλευτοῦ τοῦ Π. Φλώρου ἡ ἐφημερίς ἔπαυσεν ἐκδιδομένη.

Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐξεδόθη ἐπί τινος μῆνας καὶ σατυρικὴ πολὺ μικροῦ μεγέθους 15θήμερος ἐφημερίς, ἐκτυπούμενη εἰς τὸ ἄρτιον τυπογραφεῖον τῆς «Κονίτσης», ὑπὸ τὸν τίτλον «ΚΑΤΗΣ» πού τὴν ἔγραφε ὁ Κώστας Παπαγεωργίου υἱὸς τοῦ περιφήμου Παπαγιώργη τῆς Κάτω Κονίτσης. Οὗτος ἀφοῦ ἐξέδωκε φύλλα τινὰ ἐν Κονίτση μετέβη εἰς Ἰωάννινα ὅπου καὶ συνέχισε

τὴν ἔκδοσιν τοῦ «ΚΑΤΗ» μέχρι τοῦ χειμῶνος τοῦ 1918, ὅποτε προσβληθεὶς ἀπὸ τὴν μαστίζουσαν τὴν χώραν μας γρίππην, τὴν ἰσπανικὴν λεγομένην, ἀπεβίωσεν ἐν Ἰωαννίνοις.

Θ Ε Α Τ Ρ Ι Κ Α Ι Π Α Ρ Α Σ Τ Α Σ Ε Ι Σ

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν οἱ τότε μορφωμένοι νέοι τῆς Κονίτισης ἔδωσαν ἀρκετὰς θεατρικὰς παραστάσεις μὲ ἔργα τοῦ Περρεσιάδη, ὅπως ἦταν «ἡ Ἑσμὲ ἡ Τουρκοπούλα», «ἡ Γκόλφω» καὶ ἄλλα.

Αἱ παραστάσεις ἐδίδοντο εἰς τὴν κάτω αἴθουσαν τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ἄνω Κονίτισης προχείρως διασκευαζομένης σκηνῆς. Ἑρασιτέχναι ἠθοποιοὶ ἦσαν οἱ Τάκης Ἡγουμενίδης, Ἀθανάσιος Ρούσης, Λάμπρος Λαμπρίδης, Ἀριστ. Λαμπρίδης, Δημ. Πορφύριος, Ἰ. Ἀναστασίου, Ἀπόστολος Γενεράλης, Γεώργιος Δόβας κ.ἄ.

Ἐπίσης ἔδωσαν παραστάσεις τινὰς καὶ στρατιῶται, ἰδίως ἑπτανήσιοι. Εἰς δὲ τὰ καφενεῖα τοῦ Φλώρου καὶ τοῦ Σδούκου ἐδόθησαν κατὰ καιροὺς καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐμποροπανηγύρεως καὶ παραστάσεις καραγκιοσοπαικτῶν καὶ ταχυδακτυλουργῶν.

Τ Ο Ρ Ο Λ Ο Ἰ Τ Η Σ Α Γ Ο Ρ Α Σ

Στὴ θέσι πού εἶναι σήμερα τὸ ξενοδοχεῖον ΠΙΝΔΟΣ τοῦ Παπαχρηστίδη, ἦταν τὸ χάνι τοῦ Γιάννη Λούπα πού κατήγετο ἀπὸ τὸ Παληοσέλι, πίσω δὲ ἀπὸ αὐτὸ ἦταν τὸ τζαμί μὲ τὸν μινάρε του καὶ μὲ ἓνα πανύψηλο κυπαρίσσι δίπλα του. Ἡ εἴσοδος τοῦ τζαμιοῦ ἦταν ἀπὸ τὸ δυτικὸ μέρος πού ἦταν καὶ ὁ δρόμος πού ἀπὸ τὴν ἀγορὰ ὠδηγοῦσε στὴν Κάτω Κόνιτσα. Ἀπέναντι ἀπὸ τὴν εἴσοδο τοῦ τζαμιοῦ ἦταν τὸ ψηλὸ τετράγωνο στενόμακρο κτίριο τοῦ ρολογιοῦ τῆς ἀγορᾶς. Στὴν κορυφή του εἶχε μιὰ μεγάλη καμπάνα πού ἐσήμαινε τὶς ὥρες πού ἠκούοντο σὲ ὅλη τὴν Κόνιτσα. Τὴν ἐπιμέλεια τοῦ ρολογιοῦ εἶχε ὁ μοναδικὸς ὠρολογᾶς καὶ ὄπλο-διορθωτῆς Κ. Ζαχαράκης.

Τὸ ρολοῖ αὐτὸ ὅταν ἔλειψε ὁ ἄνθρωπος πού τοῦ ἔδιδε τὴ ζωὴ, ἔπαυσε καὶ νὰ στέλνη τοὺς ἤχους του. Ἔτσι πεθαμένο τὸ ἀποτε-

λείωσαν κάποτε ἀφαιρῶντας τὴ μεγάλη καμπάνα πὺ εἶχε. Τὴν μετέφεραν στὴν ἐκκλησία τῆς ἐπάνω Κόνιτσης ὅπου καὶ βρίσκεται μέχρι σήμερον. Αὐτὸ δὲ ἔγινε γιὰτὶ ἡ καμπάνα τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ μικρότερη ἦτο, ἀλλὰ καὶ εἶχε χάσει κάπως τὸν ἦχο τῆς ἀπὸ τότε πὺ ὁ νεαρὸς τότε ἀξιωματικὸς τοῦ Μηχανικοῦ συμπατριώτης μας Γεώργιος Μήλιος τὴν ἐτρύπησε μὲ μιὰ σφαῖρα πὺ ἔρριξε μὲ τὸ ὄπλο του ἀπὸ τὴν ἀπέναντι οἰκία τοῦ Λιμαῆς μπέη στὴν ὁποία κατοικοῦσε ἡ οἰκογένειά του.

Τ Α Π Α Ι Γ Ν Ι Δ Ι Α

Στὴ σημερινὴ ἐποχὴ τοὺς νέους, ἀλλὰ καὶ τοὺς μεγάλους ὡς θεατὰς, ἔχει ἀπορροφήσει τὸ ποδόσφαιρο.

Ὁ φανατισμὸς σ' αὐτὸ ἔφθασε σὲ ὑπερβολές.

Στὰ χρόνια ἐκεῖνα ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μόνον στὶς μεγάλες ἐπαρχιακὲς πόλεις σχηματίσθηκαν οἱ πρῶτες ὀμάδες ποδοσφαίρου κι' αὐτὸ μετὰ τὸ 1920.

Στὴν Κόνιτσα τέτοια κίνηση σημειώθηκε κυρίως μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμο.

Στὴν ἐποχὴ πὺ ἀναφέρεται ἡ παροῦσα πραγματεία μου, ἀλλὰ ἦσαν τὰ παιγνίδια τῶν νέων, ἀνάλογα βέβαια καὶ μὲ τὴν ἡλικία τους.

Θὰ ἀναφέρουμε τὰ κυριώτερα.

1) Οἱ λουμάδες.

Ἡ λουμάδα ἢ ἀμάδα, ὅπως τὴν λένε σὲ ἄλλα μέρη, ἦταν μιὰ ἴσως πλάκα πέτρινη διαμέτρου περίπου 0,20 τοῦ μέτρου. Ἐστίνετο ὁ «φίτσιος», ἦτοι μιὰ μικρὴ πέτρα ὀρθογώνια, ὕφους περίπου ὀκτὼ πόντων, ἐπάνω στὴν ὁποία οἱ παῖκται δύο ἢ καὶ περισσότεροι, ἔβαζαν ἀπὸ ἓνα κουμπί.

Ἡ τέχνη ἦταν νὰ κυλοῦν μὲ δύναμη τὴν λουμάδα ἀπὸ μιὰν ὀρισμένην ἀπόστασιν τὴν ὁποίαν ὀρίζαν ὥστε αὕτη νὰ ρίχνη τὸν «φίτσιο» ὁπότε διεσκορπίζοντο τὰ κουμπιὰ πὺ εἶχε ἐπάνω του.

Ὅσα δὲ κουμπιὰ θὰ εὑρίσκοντο πλησιέστερα στὴν λουμάδα ἀπὸ τὸ φίτσι τὰ κέρδιζε ὁ ρίπτων.

Αὐτὸ τὸ παιγνίδι πολλὰς φορὰς ἐπαίξετο καὶ μὲ δεκάρες.

Ὁ δεύτερος παίκτης προσπαθοῦσε ρίπτων τὴν λουμάδα του

νά εύρεθῆ αὕτη πλησιέστερα ἀπὸ τὸν φίτιο στὰ διασκορπισμένα κουμπιὰ ἢ τὶς δεκάρες ὅποτε τὶς ἐκέρδιζε.

2) Ἡ πρώτη ἐλήα.

Αὐτὸ τὸ παιγνίδι ἐπαίξετο τὴν παλαιότεραν ἐποχὴν ἀκόμα καὶ στὴν Ἀθήνα.

Ἐνα ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἴστατο σκυφτὸ καὶ μὲ τὰ χέρια ἀκουμπισμένα στοὺς μηρούς γιὰ νὰ στηρίζεται καλὰ τὸ σῶμα του.

Τὰ ἄλλα πηδοῦσαν ἐπάνω του ἀκουμβῶντας στὴν ράχη του τὰ χέρια των.

Στὸ πρῶτο πῆδημα ἔλεγαν τὴ φράση «πρῶτη ἐλήα» ἐξ ἧς καὶ ἡ ὀνομασία τοῦ παιγνιδιοῦ.

Στὸ δεύτερο πῆδημα ἔλεγαν «δεύτερη γιὰ τὰ κλαδιά».

Στὸ τρίτο «τρίτη καὶ ἄγγιχτη».

Σ' αὐτὴν μόνο τὰ χέρια θὰ ἄγγιζαν καὶ καθόλου τὰ πόδια τὸ παιδί πὺ θὰ πηδοῦσαν. Ἐνὰ κατὰ τὰ πρῶτα δύο πηδήματα ἕνας δὲν κατῶρθωνε νὰ πηδήσῃ ἢ ἂν κατὰ τὸ τρίτο ἄγγιζε μὲ τὰ πόδια του τὸ κεφάλι ἢ τὸ σῶμα τοῦ πηδομένου, ἔχανε καὶ ἄλλαζε θέσιν μὲ τὸν πηδούμενον.

Στὸ τέταρτο πῆδημα ἔβγαζαν τὸ λουρί των (τὴν πέτσινη ζώνη των) καὶ πηδῶντας τὸ ἀφίναν ἐπάνω στὸν πηδούμενον λέγοντας «περνῶ κι' ἀφίνω τὸ μπαξίσι μου».

Στὸ τελευταῖο πῆδημα ἔπερναν τὸ λουρί των λέγοντας «περνῶ καὶ παίρνω τὸ μπαξίσι μου».

3) Τὸ μπαγάμα (ἀμύγδαλα).

Κοντὰ στὸν τοῖχο ἔφτιαναν μιὰ γουβίτσα διαμέτρου περίπου 0,10 τοῦ μέτρου καὶ βάθους 5—6 ἑκατοστῶν. Οἱ παῖκται ἦσαν ἐφωδιασμένοι μὲ ἀμύγδαλα. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς ἔκαμε «μπάγκα».

Οἱ ἄλλοι ἔρριχναν τὰ ἀμύγδαλά των στὴν γούβα προσπαθῶντας νὰ ἐπιτύχουν τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα ἐκείνου πὺ ἔλεγε ὁ κάμνων «μπάγκα».

Ἐλεγε ὁ παίκτης κρατῶντας στὸ χέρι του παραδείγματος χάριν 5 ἀμύγδαλα «Μὲ πέντε;».

Τοῦ ἀπαντοῦσε ὁ ἄλλος ἀνάλογα μὲ τὴν ἔμπνευση πὺ εἶχε «Μονὰ» ἢ «ζυγά». Ὁ παίκτης προσπαθοῦσε μὲ κατάλληλο χειρισμὸ νὰ φέρῃ τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα ὅποτε θὰ ἐπληρῶνετο μὲ ἰσάριμα ἀμύγδαλα. Ἐὰν ὁμως δὲν τὸ κατῶρθωνε ἔχανε τὸ ριπτό-

σάριθμα ἀμύγδαλα. Ἐὰν ὅμως δὲν τὸ κατώρθωνε ἔχανε τὰ ριπτόμενα ἀμύγδαλα.

4) Τὸ κηρί.

Τὸ παιγνίδι αὐτὸ ἐπαίζετο κατὰ τὴν μεγάλην τεσσαρακοστή. Στὰ πεζούλια πού ἦσαν στρωμένα μὲ μαλακὲς πλάκες κατεσκεύαζαν μιὰ γουβίτσα διαμέτρου περίπου τεσσάρων ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Τὸ παιγνίδι αὐτὸ συνήθως ἐπαίζετο μὲ 2 ἢ 3 παίκτας. Μὲ τὸ κερὶ ἔφτιαναν μικροὺς βώλους πού τοὺς ἄφιναν νὰ πέσουν ἀπὸ ἀρκετὸ ὕψος κοντὰ στὴ γουβίτσα. Ὁ παίκτης πού ἔτυχε ὁ βῶλος του νὰ πέση πειὸ κοντὰ στὴ γουβίτσα εἶχε προτεραιότητα καὶ ἐπαίξε πρῶτος. Προσπαθοῦσε νὰ μπάση, ὠθῶντας μὲ τὸν δείκτην τοῦ χεριοῦ του, ὅλους τοὺς βώλους ὁπότε καὶ τοὺς κέρδιζε καὶ τοὺς ἔνωνε μὲ τὸ ἄλλο κηρί πού εἶχε σχηματίζοντας μεγαλύτερο «γρουμπέλι». Ἄν δὲν κατώρθωνε νὰ τοὺς μπάση ὅλους συνέχιζε ὁ ἐπόμενος.

Ἄλλα παιγνίδια ἦσαν ἡ «Τσιουλέγκα», τὰ σιλαβάκια, τὸ τόπι τῆς πλάκας, ὁ μπακάλης, ἡ ντάμα, ἡ σημαία.

Συνήθως μὲ τὰ παιγνίδια ἠσχολοῦντο τὰ παιδιὰ πού φοιτοῦσαν στὸ Δημοτικὸ καὶ τὸ Σχολασχεῖο. Ὅσα ἀποφοιτοῦσαν ἐτρέποντο πλέον εἰς βιοποριστικὰ ἐπαγγέλματα.

Β Ρ Υ Σ Η Σ — Χ Α Ί Ρ Α Τ Ι Α

Σχεδὸν ὅλα τὰ σπίτια τῆς ἐπάνω Κόνιτσας εἶχαν βρύση ἐσωτερική. Στὴν κάτω ὅμως Κόνιτσα λίγα ἦσαν ἐκεῖνα πού εἶχαν βρύση ἐσωτερική. Στὴν κάτω Κόνιτσα λίγα ἦσαν ἐκεῖνα πού εἶχαν αὐτὸ τὸ προνόμιο.

Στὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν ἰδιοκτησία τοῦ καθενὸς τὸ νερό, τὸ ὁποῖο ἦταν ἀνάλογο μὲ τὴν ποσότητα (μία βρύση, μισὴ βρύση ἢ τέταρτο).

Τὸ ἄφθονο διαρκὲς νερὸ τῶν σπιτιῶν πού εἶχαν τὸ προνόμιο νὰ ἔχουν βρύση, ἦταν ἐκεῖνο πού ἔδιδε ζωὴ στοὺς κήπους μὲ τὰ παντὸς εἶδους δένδρα καὶ τὰ κηπευτικά.

Ἐπῆρχαν ὅμως καὶ βρύσες στὶς συνοικίες ἀπὸ τὶς ὁποῖες ὑδρεύοντο τὰ σπίτια πού δὲν εἶχαν δικό τους νερὸ καὶ πού ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ γιὰ τὸ πότισμα τῶν κήπων, διοχετευόμενον μὲ αὐλάκια στὰ πέριξ τῆς βρύσης σπίτια. Ἦσαν τὰ «χαῖράτια».

Γραφικὲς ἦταν οἱ βρύσες αὐτές. Μιὰ σκαλιστὴ ἀτόφια πέτρινη γούβα πὺν ἀπέληγε σὲ στενὸ στόμιο.

Κάτω γιὰ νὰ μὴ πιτσιλάη τὸ νερὸ ὑπῆρχε ἡ καρούτα. Χονδρὸς κορμὸς δένδρου σὰν εἶδος σκάφης. Στὴν καρούτα αὐτὴ ἔπλεναν οἱ περιόικοι καὶ τὰ χονδρὰ μάλλινα στρωσίδια καὶ τὰ χτυποῦσαν μ' ἐτὸν κόπανον, πὺν ἦταν χονδρὸ καὶ στερεὸ ξύλο.

Τέτοιες γραφικὲς βρύσες ἦσαν:

- 1) Στὰ Πλατάνια.
- 2) Ἐπάνω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Παπακώστα.
- 3) Στὸ σπίτι Ἡγουμενίδη — ἔναντι οἰκίας Σέττα.
- 4) Ἀπέναντι ἀπὸ τὸ σπίτι Ντάνα.
- 5) Στὸ φούρνο πὺν ἦταν κοντὰ στὰ Πλατάνια, μπροστὰ στὸ σπίτι Γουσγούνη καὶ Κώτσικου.
- 6) Στὸ σπίτι τοῦ ἱατροῦ Φώτου, πλησίον οἰκιῶν Λώλου καὶ Μπίλη.
- 7) Κοντὰ στὸ Περιβόλι.
- 8) Στὴν ἐκκλησία Ἀγίου Νικολάου.
- 9) Στὸ Σφά, μεταξὺ οἰκιῶν Τοτσοπούλου, Στεφάνου, Δαλαμάγκα.
- 10) Στὸν Πλάτανο Νταλήπ Βέη, μεταξὺ οἰκιῶν Χουσέν μπέη, Νταλήπ βέη (νῦν Κούσιου) καὶ Φακούρα.
- 11) Ἐξω ἀπὸ τὸ σπίτι Ἰωάννου Φλώρου (ἐκκλησία ἅγιος Γεώργιος).
- 13) Στὴν ἀγορὰ μεταξὺ τοῦ τζαμιοῦ καὶ τοῦ ψηλοῦ κτιρίου τοῦ ρολογιοῦ.
- 14) Μπροστὰ ἀπὸ τὸ σπίτι Δ. Παπαϊωαννίδη.
- 15) Μπροστὰ ἀπὸ τὰ σπίτια Ἀριστείδη Παππᾶ καὶ Κ. Νάτση.
- 16) Στὸ Δένδρο.
- 17) Στὴν Ἀλεξατεία, μεταξὺ τῶν σπιτιῶν Μάλιακα, Παπσπύρου, Τοδούλου,
- 18) Κοντὰ στὸ σπίτι τοῦ Ἐμμ. Μπούνα.
- 19) Στὰ ἐργαστήρια τῆς Κάτω Κονίτσης, μεταξὺ οἰκιῶν Ρόμπουλου καὶ Τρομπούκη.

20) Πλησίον στο τζαμί τῆς κάτω Κονίτσης.

21) Στὸν Τεκέ.

22) Στὸν Ἀγιάννη, μεταξύ Στρατῶνος καὶ Γεωργικῆς Σχολῆς.

Σήμερα αὐτὴ ἡ γραφικότης ἔλειψε. Πρέπει ὅμως νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι τὸ νερὸ σήμερα εἶναι κτῆμα ὅλων τῶν Κονιτσιωτῶν καὶ εἶναι ιδεώδης ἡ κατασκευὴ τοῦ ὑδραγωγείου.

δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Κόνιτσης

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Ἡ κοινωνία τῆς Κονίτσης, ἰδίως μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον ἄλλαξε μορφήν.

Τὰ παλιὰ ἀρχοντικά σπίτια ἐρημώθηκαν. Τὰ σαράγια τῶν Μπέηδων κεῖνται σὲ ἐρείπια.

Ἀπόγονοι τῶν παλαιῶν Κονιτσιωτῶν λίγοι εἶναι πού διαμένουν στὴν Κόνιτσα.

Πολλὰ ὀνόματα ὀνομαστῶν οἰκογενειῶν ἔμειναν σὰν μιὰ ἀνάμνησις καὶ μόνον, πού κι' αὐτὴ σβύνει σιγά - σιγά μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ἀφοῦ κανένας σύνδεσμος αὐτῶν δὲν ὑπάρχει μετὰ τοὺς νέους κατοίκους.

Ὅπως ἔσβυσαν τὰ ὀνόματα παλαιότερων οἰκογενειῶν (τοῦ Σκουμπουρδῆ, τοῦ Λιάμπεη, τοῦ Βέρογου, τοῦ Ρωμαῖλη, τοῦ Πρίγκου, τοῦ Ματσίνι, τοῦ Μακαριαδῆ, τοῦ Κέτσουρα, τοῦ Χαρισιάδη, τοῦ Μπουλαμάτση), ἔτσι σβύνουν γιὰ τὴν Κόνιτσα καὶ τῶν κατασταθῆ ὀριστικῶς ἀλλαχοῦ, ὅπως εἶναι τοῦ Ἡγουμενίδη, τοῦ νεωτέρων οἰκογενειῶν πού δὲν ἄφισαν ἀπογόνους ἢ πού ἔχουν ἐγ-Ἀδαμαντίδη, τοῦ Φλώρου, τοῦ Δόβα, τοῦ Μπάκα, τοῦ Πασχάλη, τοῦ Ζαφείση, τοῦ Μπάτα, τοῦ Μπίλη, τοῦ Τόγγα, τοῦ Κρέμου, τοῦ Τσιγαρίδα, τοῦ Ἰμβρου, τοῦ Παπανίκου, τοῦ Τζημηνάδη, τοῦ Μηλίγγου, τοῦ Κωνσταντινίδη, τοῦ Καχτίτση, τοῦ Μητσιάνη, τοῦ Πύρρου, τοῦ Γούναρη, τοῦ Τόδουλου, τοῦ Καμάνα, τοῦ Τσινάβαλου, τοῦ Πραβατζῆ, τοῦ Δερδέκη, τοῦ Παπασταυρίδη, τοῦ Γκαβίνου, τοῦ Λιάππα, τοῦ Λαχανᾶ κλπ.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἄρχισαν νὰ ἐκπατρίζωνται οἱ νέοι πού εἶχαν τὰ μέσα γιὰ ἀνώτερες σπουδές καθὼς καὶ πολλοὶ πού στὸ ταξίδι βρῆκαν τὸν τρόπο μιᾶς καλλίτερης ζωῆς. Ὅσο περνοῦσαν τὰ χρόνια τόσο καὶ μεγάλωνε ἡ ἀφαιμάξη αὐτὴ. Μὰ μετὰ τὸν δεύτερο παγκόσμιον πόλεμο τὸ ταξίδι πῆρε, ὅπως γράφω καὶ ἀλλαχοῦ, μορφή οἰκογενειακή. Πραγματικὸς ἐκπατρισμός.

Κι' ὅμως ἡ Κόνιτσα ἀντὶ νὰ ἐλαττώνεται σὲ πληθυσμό, ἀντιθέτως αὐξήθηκε.

Ἡ ἐγκατάλειψις τῶν χωριῶν τῆς Ἐπαρχίας μας ἀπὸ τοὺς κατοίκους των, ἔφερε ἀρκετοὺς στὴν Κόνιτσα. Ἔτσι προέκυψε νέα σύνθεσις τῆς κοινωνίας τῆς Κονίτσης πού σήμερα ἀπαρτίζεται ἀπὸ τοὺς Μικρασιάτας πρόσφυγας, τοὺς μετοικήσαντας ἀπὸ τὰ χωριά των καὶ τοὺς λίγους ἐναπομείναντας παλαιοὺς Κονιτσιῶτες.

Τὰ γεγονότα τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1947 καὶ ἡ ἥρωϊκὴ ἀμυνα τοῦ ἐγκλωβισμένου Στρατοῦ καὶ τῶν κατοίκων τῆς Κονίτσης, εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα ἡ πόλις μας νὰ γίνῃ Πανελλήνιο σύμβολο καὶ νὰ καταστῇ γνωστὴ εἰς πάντα.

Ἡ δοκιμασία αὐτὴ ἔφερε καὶ τὰ καλά της ἀποτελέσματα. Κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ λειτουργεῖ δαπάναις αὐτοῦ τὸ θαυμάσιο νοσοκομεῖο καὶ ἐτακτοποιήθη κατὰ ιδεώδη τρόπο ἡ ὑγιεινὴ ὑδρευσις τῆς Κονίτσης.

Ἄλλη μορφή παίρνει σιγὰ - σιγὰ καὶ ἡ πόλις.

Καινούργια σύγχρονα σπίτια χτίζονται καὶ μικρὲς ἀκόμα πολυκατοικίες.

Ὁ ἠλεκτρισμὸς ἔφερε τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ περισσότερα σπίτια ἔχουν ἐφοδιασθῆ με ψυγεῖα καὶ κουζίνες ἠλεκτρικὲς, ἀρκετὰ δὲ καὶ με ἠλεκτρικὰ ἀκόμη πλυντήρια.

Σήμερα βλέπεις καταστήματα ἀρκετὰ συγχρονισμένα πού σοῦ κάνουν ἐντύπωση. Βρίσκεις ὅ,τι ζητήσεις καὶ ὅ,τι ὑπάρχει στὶς μεγάλες πόλεις καὶ σὲ τιμὲς ὄχι ἀνώτερες. Ἀκόμα καὶ βαφεῖο καὶ καθαριστήριο σύγχρονο ὑπάρχει, ὅπως ὑπάρχουν καὶ κομμωτήρια κυριῶν.

Διαβάξεις τὸ μεσημέρι τὶς πρωινὲς ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν. Ἔχεις κινηματογράφο. Σὲ λίγο καὶ τηλεόρασι.

Δρόμοι ἀρκετοὶ διορθώθηκαν. Ἔγιναν ὠραῖα γκαλντερίμια. Σὲ ἀρκετοὺς δὲ δρόμους, παρὰ τὴν ἀνηφορικότητά των, κυκλοφοροῦν καὶ αὐτοκίνητα.

Οἱ πτωχοὶ ἔχουν τὸ νοσοκομεῖο των δωρεάν. Ἀπόκτημα μεγάλο αὐτό. Ὅλοι ἔχουν δωρεάν τὸν Δημοτικὸ γιατρό. Τὸ ΙΚΑ προστατεύει τοὺς ἐργαζομένους. Τελευταία, χάρις στὴν ἐνεργητικότητα τοῦ ἀξίου ἱερωμένου, τοῦ νῦν Μητροπολίτου κ.κ. Σεβα-

στιανοῦ, λειτουργεῖ καὶ γηροκομεῖο σὲ οἶκημα πὺ δωρεὰν παρεχώρησεν ἡ Ἑλένη Πατέρα καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς.

Ἐπάρχει καὶ ἀξιόλογη Δημοσία βιβλιοθήκη μὲ ἀρκετὰς χιλιάδας ἐκλεκτῶν βιβλίων. Ἐνα ἀπὸ τὰ σπουδαῖα ἔργα τοῦ πρώην Μητροπολίτου μας κ.κ. Χριστοφόρου εἶναι τὸ κτίριο τῆς πνευματικῆς στέγης ὅπου καὶ δίδονται διαλέξεις.

Τὸ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν λειτουργοῦν Γυμνάσιον στεγάζεται σὲ προσφάτως ἀνεγερθὲν κτίριον, ἕνα ἀπὸ τὰ τελειότερα στὸν τόπο μας. Ἐνα στολίδι κι' αὐτὸ γιὰ τὴν Κόνιτσα. Τὸ Κρατικὸ Ὁρφανοτροφεῖο πὺ εἶναι τὸ σημαντικώτερο Ἰδρυμα τῆς Κονίτσης, λειτουργεῖ ἀψόγως. Καὶ σὲ οἶκημα πὺ ἀποτελεῖ πραγματικὸ κόσμημα.

Ἡ πλατεῖα τῆς ἀγορᾶς ἔχει εὐπρεπισθῆ καὶ κοσμεῖται μὲ τὸ ἄγαλμα τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλομήτορος Φρειδερίκης.

Ἐποκατάστημα τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς καὶ Ἀγροτικῆς δίνουν ζωὴ στὸν τόπο μας.

Ἡ συγκοινωνία μὲ τὰ Ἰωάννινα ἰσοδύνη.

Ὁ κατασκευαζόμενος νέος δρόμος Ἡγουμενίτσης — Κονίτσης — Κοζάνης θὰ τονώσῃ τὴν Κόνιτσα καὶ ἴσως νὰ δώσῃ κάποια ζωὴ καὶ νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν πέραν τῆς Κονίτσης διαβιούντων Κονιτσιωτῶν νὰ τὴν ἐπισκέπτονται τακτικὰ καὶ νὰ περνοῦν σ' αὐτὴν λίγο καιρὸ, ξαναδίδοντας, ἔστω καὶ προσωρινῶς, λίγη ζωὴ στὰ θουβαμένα σπίτια τους.

Μὰ ἡ Κόνιτσα αὐτὴ, ὅπως παρουσιάζεται σήμερα, δὲν εἶναι παλῆα Κόνιτσα μὲ τὴν ἀριστοκρατικὴ σύνθεσι τῆς κοινωνίας της.

Ἡ Κόνιτσα ἐκεῖνη ἡ παλῆα ἔσθυσε.

ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. ἡ ἀγγουραμιὰ = τουρσί ἰδίως μὲ ἀγγούρια.
2. ἡ ἀγκωνὴ = ἡ ἄκρη.
3. τὸ ἄλειμα = τὸ ἀσθέστωμα τῶν τοίχων.
4. ἡ ἀμάκα = τὸ νὰ ἱκανοποιεῖται τις εἰς θάρος πῶν ἄλλων.
5. ὁ ἄμπουρας = ὁ ἀχνός.
6. τὸ ἀνάμα = πὸ κρασί γιὰ τὴ θεία λειτουργία.
7. ὁ ἀναφακᾶς = τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ζωὴν.
8. ἀνατσιργιάζω = ἀνατριχιάζω.
9. τὸ ἀνοιγμα = θεία λειτουργία ὑπὲρ τινος οἰκογενείας, δαπάναις αὐτῆς τελουμένης.
10. ἡ αὐτράλα = ζάλη.
11. αὐτραλεύομαι = ζαλίζομαι, σαστίζω.
12. ἡ ἀπλάδα = ὁ δίσκος μὲ πὰ κόλυθα.
13. ἡ ἀρμιὰ = λάχανο στὴν ἀρμη ὑφιστάμενον ζύμωσιν.
14. ἡ ἀρμπακανέλα = τὸ γεράνι.
15. ὁ ἄφκος = τὸ μπιζέλι.
16. ἡ θασνιά = ἡ θάτος.
17. ἡ θζιά = πόα ἀρκετοῦ ὕψους τῆς ὁποίας τὰ ἄνθη χρησιμοποιοῦνται ὡς μαλακτικὸν ἀφέψημα.
18. τὰ θούζια = πόα ἀγρία ὕψους 60 ἐκ. τοῦ μέτρου.
19. θλάσα = φυτὸν μὲ ἄνθη ἀμάραντα.
20. ἡ θρουταλίδα = εἶδος σαύρας.
21. ἡ γάστρα = θολωτὸ ἐκ σιδήρου σκέπασμα τοῦ ταψιοῦ εἰς πὸ ὁποῖον ψήνονται κυρίως οἱ πίττες.
22. ὁ γῆκος = τὸ στίθαγμα τῶν στρωμάτων καὶ ἄλλων εἰδῶν.
23. ἡ γκουστιρίτσα = ἡ σαύρα.
24. τὸ γκιούλσι = ἀπόσταγμα τριανταφύλλων.
25. τὸ γκιούμι = χάλκινον μεγάλο δοχεῖο νεροῦ.
26. ἡ γκλαθανή = ἡ καταπακτή.
27. ἡ γκόλια = γαλατόπιττα χωρὶς φύλλα.
28. ὁ γκόλιος = ὁ γυμνός.
29. ὁ γκουντούλιαρος = πολὺ ἀπότομος κατήφορος.
30. ὁ γκρίσλιανος = ὁ οἰσοφάγος.
31. ὁ γλοῦπος = ὁ οἰσοφάγος.
32. ἡ γρέντα = ἡ δοκός.
33. τὸ γρουμπέλι = κάτι πὸ δλοστρόγγυλο.
34. ἡ δοντούρα = δόντι τραπεζίτης.
35. ὁ ζαῖρες = ἡ χορτονομή.
36. ζακατίζω = χάνω.

37. ἡ ζαμπούνα = ἡ προμπέτα.
38. τὰ ζαχαρικά = αἱ καραμέλλες.
39. τὸ ζέρντιλο = τὸ θερύκοκκο.
40. τὸ ζιαμπόχελο = εἶδος μικροῦ χελιοῦ.
41. τὰ ζιουμπέκια = εἶδος γλυκίσματος.
42. οἱ ζιρνικαντέδες = πὰ ζουμπούλια.
43. ὁ ζουκόπος = ἡ πολὺ ἄσχημη, ἡ ἀνυπόφορη μυρουδιά.
44. ἡ ζουμπουγιά = ἡ βιολέττα.
45. τὰ ζυγγιά = ἀναβατῆρες στὴ σέλλα πῶν ἀλόγων.
46. τὸ ζωντόβολο = ὁ γαῖδαρος.
47. ἡ θέρμη = ἡ ἔλονοσία.
48. τὸ θιάσο = εἶδος σουμάδας.
49. τὸ ἰλιάτσι = μέσον θεραπείας.
50. ἡ Ἰνδιάννα = τὸ τσίτι.
51. ἡ κάκοψη = ἡ δυσκόλως ἀποφλοιωμένη, κυρίως ἡ κάκοψη κάχτα = τὸ μὴ καθαριζόμενο καρῦδι.
52. τὸ καραμπάτσι = ὁ θούρδουλας.
53. ἡ καρούτα = ἐν εἶδη σκάφης χονδρὸς κορμὸς, τοποθετούμενος μονίμως κάτωθι τῶν θρύσεων.
54. ἡ καρυὰ = ἡ καρυδιά.
55. τὸ καστραβέτσι = τὸ ἄγγουρι.
56. ἡ καισιούλα = τὸ σκέπασμα τῆς κεφαλῆς τῆς μέρτας.
57. ὁ κατφές = τὸ θελοῦδο (ὑφασμα).
58. ἡ καχπέ = ἡ πόρνη.
59. ἡ κάχτα = τὸ καρῦδι.
60. τὸ κερασοτέψη — δίσκος σερβιρίσματος γλυκῶν.
61. ἡ κίκιρη = τὸ φλυτζάνι.
62. ὁ κιρεστές = τὰ ὑλικά πῆς ὀροφῆς.
63. τὸ κirkίλι = τὸ τριζόνι.
64. ἡ κλουφα = ὁ διὰ τοῦ ἀπλοῦ ἀργαλειοῦ πάπης.
65. ἡ κόντα = τὸ αὐγὸ τῆς ψείρας.
66. ἡ κόσσα = μεγάλο δρεπάνι, ἡ πλεξούδα τῶν μαλλιῶν.
67. ὁ κόσσυβας = τὸ κασίφι.
68. ἡ κουκουσιούλα = ὁ καρπὸς τῆς πεύκης.
69. τὸ κουμπουρλάχανο = τὸ λάχανο.
70. ὁ κουσιὸς = ἡ τρεχάλα.
71. ὁ κουτομόγιας = ὁ προσποιούμενος πὸν κουτόν.
72. ἡ κότσα = ἡ τσιπούρα.
73. τὸ κουρὶ = τὸ πυκνὸ δάσος.
74. τὸ κουτσέκι = ἀποθήκη δημητριακῶν.
75. ἡ κρεβάτα = ὑπόστεγο σπιτιοῦ.
76. ἡ κρέχτω = ἡ χαριτωμένη, ἡ ὠραία.
77. ἡ κρικέλα = ὁ κρῖκος.
78. πὰ κρινὶ = κυψέλη μελισσῶν.
79. τὸ λαγοῦμι = ὁ ὑπόνομος.

80. ὁ λαδερὸς = μικρὸ δοχεῖο λαδιοῦ.
81. τὸ λα(γ)ένι = πιθάρι.
82. ὁ λαιμοδέτης = γραβάτα.
83. τὸ λανάρι = συσκευή γιὰ τὸ ξάνοιγμα τοῦ μαλλιῦ.
84. ἡ λειτουργιὰ = τὸ πρόσφορο.
85. τὸ λεμον—τόζ = τὸ κιτρικὸν ὄξύ.
86. τὸ λικιοῦνι = μίγμα ἀσθέστου, λαδιοῦ καὶ τριχῶν ποῦ ἐ-
χρησιμοποιεῖτο ἀντὶ τσιμέντου εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ὑ-
δραγωγείων.
87. τὸ λιγένι = ἡ λεκάνη.
88. ἡ λίμπα = τὸ γλυκοδοχεῖο.
89. λιμπίζομαι = ἐπιθυμῶ.
90. ἡ λίπα = ἡ φιλλύρα.
91. τὰ λιπάνθια = τὰ ἄνθη τῆς φιλλύρας.
92. τὰ λουβίδια = τὰ φρέσκα φασολάκια.
93. οἱ λουμάδες = οἱ ἀμάδες.
94. ὁ μαϊμάρης = ὁ ἀργὸς τὴν ἐκτέλεσιν ἔργου.
95. τὸ μακεδονῆσι = ὁ μαϊδανός.
96. τὰ μανούσια = οἱ μενεξέδες.
97. τὸ μαντζάτο = τὸ δωμάτιο ὑποδοχῆς.
98. ὁ μασιᾶς = ἡ τσιμπίδα τῆς φωτιᾶς.
99. τὸ μασλάτι = τὸ εὐχάριστο κουβεντολόι.
100. τὸ ματσι = τὸ μικρὸ γατάκι.
101. ματσιαλάω = μασῶ.
102. τὸ μαρκάλισμα = ὁ σεξουαλικὸς ὄργασμός τῶν ζώων.
103. τὸ μεϊντάνι = ἀνοιχτὸς τόπος.
104. τὸ μελίγκι = ὁ κρόταφος.
105. τὸ μεντέρι = τὸ στῤῥωμα ποῦ ἐτίθετο στὰ μπάσια.
106. ἡ μετάνοια = θαθεῖα γονυκλισία.
107. τὸ μεσάλι = τὸ ὕφασμα ποῦ ἐστρώνετο κάτω ἀπὸ τὸ τρα-
πέζι τοῦ φαγητοῦ.
108. ὁ μεσανταρᾶς = ἐντοιχισμένη μεγάλη ντουλάπα.
109. ὁ μολοχτὸς = ὁ ὕπουλος.
110. ἡ μόρα = ὁ ἐφιάλτης.
111. ἡ μορόζα = ἡ συζῶσα παρανόμως.
112. τὸ μοναμπέτι = εὐχάριστη συζήτησις.
113. τὸ μουσκέτο = τὸ φανάρι πρὸς φύλαξιν τροφίμων.
114. τὸ μουσλοῦκι = τὸ σιδηροῦν στόμιον βρῦσης.
115. μουτεύω = μαδῶ.
116. τὸ μούτσο = τὸ πρόσωπο.
117. τὸ μουχαλεμπι = χυλὸς γάλακτος μὲ ριζάλευρο καὶ ζά-
χαρι.
118. τὰ μπαγάμια = τὰ ἀμύγδαλα.
119. τὸ μπαγκράτσι = χάλκινον δοχεῖο μὲ κρεμάστρο ἄνωθεν.
120. ὁ μπάκακας = ὁ βιάτραχος.

121. ἡ μπακλαή = μπακλαβᾶς.
 122. ὁ μπακουλέτης = ὁ σκορπιός.
 123. ἡ μπάλα = τὸ μέτωπο — ὁ τοῖχος σπιτιοῦ.
 124. ἡ μπαμπανάτσα = εἶδος πίττας με ἀλεύρι, βούτυρο καὶ τυρί.
 125. ὁ μπανταλός = ὁ ὄχι ἰσορροπημένος.
 126. ἡ μπαντζίνα = χυλός με καλαμποκάλευρο.
 127. ἡ μπαντιούσια = μικροῦ μεγέθους ἄρτος.
 128. τὸ μπασαμάκι = μεγάλη πέτρινη πλάκα.
 129. τὸ μπάσι = μόνιμος φαρδύς καναπές.
 130. τὸ μπαστί = τὸ νόθον βέκνον.
 131. ὁ μπατζιάς = ὁ φεγγίτης.
 132. ἡ μπατσαρόπιττα ἢ μπατσαριά ἢ μπατσάρα = εἶδος πίττας με χόρτα καὶ καλαμποκάλευρο ἀντὶ φύλλων.
 133. ἡ μπίμσα = τὸ δροσερὸ ὑπόγειο.
 134. τὸ μπλέσι = τὸ στήθος.
 135. τὸ μπορμπολόι = μετὰ τὸν τρυγητὸ περιήγησις τῆς ἀμπέλου πρὸς ἐξεύρεσιν τυχόν μὴ ἀποκοπεισῶν σταφυλῶν.
 136. τὸ μπιλιζίκι = τὸ βραχιόλι.
 137. τὸ μπινέκι = τὸ ἄλογο ἵππασία.
 138. τὸ μπισκίρι = ἡ πετσέτα.
 139. τὸ μπιρμπίλι = ἡ σφυρίχτρα.
 140. τὸ μπορτζι = τὸ χρέος.
 141. ὁ μποῦκλος = ξύλινο δοχεῖο ὕδατος.
 142. τὸ μπουρανί = τὸ σπανακόρυζο.
 143. ἡ μπούτινα = ὄρθιο βαρέλι.
 144. τὸ μπουχαρί = ἡ καπνοδόχος.
 145. ὁ μπουχός = δεξαμενὴ ὕδατος.
 146. τὸ μπρῆκι = δοχεῖον ποσίμου ὕδατος.
 147. τὸ μπρικολίγενο = δοχεῖο νεροῦ καὶ λεκάνη πρὸς πλύσιν τῶν χειρῶν κατὰ τὸ γεῦμα.
 148. τὸ μπροσιάρι = ἡ ποδιὰ τῶν μικρῶν παιδιῶν.
 149. ἡ μπρούσλιανη = ὁ κισσός.
 150. ὁ νισεστές = τὸ ἄμυλον τοῦ σιταριοῦ.
 151. ὁ νταῖρες = τὸ ντέφι.
 152. τὸ νταούλι = ἐγχωρίας κατασκευῆς ταμποῦρλο.
 153. ὁ νταουτζιάς = ἡ ἀπλοπληξία ἐπὶ ζώων.
 154. τὰ ντριγκανέλια = τὰ μικρὰ κουδουνάκια (σφαιρικά).
 155. ἡ ντρίτσα = τὸ ψάθινο καπέλλο.
 154. ἡ νρόζκα = ἡ πυκνὴ ἀδιαπέραστος συστάς θάτων.
 157. ἡ ντρούγα = ἡ σαῖτα τοῦ ντόπιου ἀργαλειοῦ.
 158. τὰ ντουλμπι = τὰ κυάλια.
 159. ὁ ξουπαρμένος = ὁ χαζός.
 160. ὁ ὄβορός = ἡ αὐλή.

161. ὁ οὐκλαῆς = θέργα γιὰ τὸ ἄνοιγμα πῶν φύλλων τῆς πίττας.
162. τὸ οὐργιὸν = τὸ ρίγος.
163. ἡ οὐστρέχα = τὸ ἐξέχον μέρος τῆς σκεπῆς.
164. ὁ οὐφτάς = πολύχρωμο ὕφασμα ποῦ ἐζώνοντο οἱ στενοὶ συγγενεῖς ἐν εἶδη ποδιᾶς κατὰ τοὺς γάμους.
165. τὰ παζιά = τὰ σέσκουλα.
166. ὁ παραῶς = τουρκικὸ νόμισμα ἀλλὰ καὶ τὸ νόμισμα ποῦ ἐτίθετο στὴν πίττα τῆς πρωτοχροनिᾶς.
167. ἡ πατατούκα = τὸ βαρὺ παλτό.
168. τὰ πατίκια = οἱ παντόφλες.
169. ἡ πατριτζιάννα = ἡ μελιτζάνα.
170. ἡ πεντεφούντω = ἡ ὄχι καλῆς διαγωγῆς.
171. ὁ περάτης = χονδρὸ ξύλο ποῦ ἐσύρετο ἔσωθεν τῆς πόρτας τῶν σπιτιῶν ὥστε νὰ μὴ ἀνοίγη αὕτη.
172. τὰ περισιόρια = τὰ γιουβαρλάκια.
173. περγελῶ = κοροϊδεύω.
174. ἡ πικραλίδα = τὸ ἄγριο ραδίκι.
175. ὁ πιπερόθρος = ἔθιμο διὰ τὴν πρόκλησιν βρογχίτιδος.
176. τὸ πλαστήρι — ἐπίπεδο στρογγυλοῦ σχήματος λεῖο ξύλο χρησιμεῦον γιὰ τὸ ἄνοιγμα τῶν φύλλων τῆς πίττας.
177. οἱ πλέγες = τὸ κολύμπι.
178. ὁ πλιάκος = ὁ πολὺ γέρος.
179. ἡ πλόσκα = δοχεῖο ξύλινο γιὰ κρασί.
180. τὸ πλόχειρο = ἡ χούφτα.
181. τὰ ποδήματα = οἱ μπότες.
182. τὰ πούρνα = τὰ κορόμηλα.
183. τὰ προσκάλια = οἱ μαγουλίδες.
184. ἡ πυκνάδα = πυκνὸ κόσκινο.
185. ὁ πυρομάχος = τὸ τζάκι.
186. ἡ πυροστιά = μεταλλικὴ ἐσχάρα γιὰ τὴ φωτιά.
187. τὸ ρακογιάλι = τὸ οὐζοπότηρο.
188. τὸ ροβόλι = τὸ περιστροφο.
189. τὸ ράμα = ἡ κλωστή.
190. τὸ ρέντζελο = τὸ κουρέλι.
191. τὸ ριγάλο = τὸ δῶρο.
192. τὰ ριγάνια = τὰ ἄνθη τῆς πασχαλιᾶς.
193. ἡ ρόκα = τὸ ἀραποσίτι — ξύλο στὸ ὁποῖο τοποθετεῖται τὸ πρὸς κλώσιμο μαλλί.
194. ἡ ρυσποῦ = ἡ πόρνη.
195. τὸ σαγάνι = κατσαρόλα ἀβαθῆς με χερούλια.
196. ἡ σαῖτα = ἡ ἔχιδνα.
197. ὁ σάκκος = γυναῖκειο κοντὸ ἐπανωφόρι.
198. ὁ σάλιαρος = ὁ σαλίγκαρος.
199. τὸ σαλτανάτι = ἔκφρασις παληκαριᾶς.

ΠΑΝΑΓ. ΧΡ. ΠΑΠΑΔΗΜΟΥΛΗΣ

Ἐγεννήθη στὴν Κόνιτσα (1904) ἀπεφοίτησε τοῦ Γυμνασίου μὲ τὸν βαθμὸν ἄριστα. Ἔλαβε πτυχίον Νομικῆς καὶ τὴν ἄδειαν τοῦ δικηγορεῖν.

Κατὰ τὸ 1931 διορίσθη εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον τοῦ Κράτους ἐπιτυχὼν μεταξὺ τῶν πρώτων εἰς διενεργηθέντα διαγωνισμὸν. Προήχθη πάντοτε κατ' ἀπόλυτον ἐκλογὴν μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ Διευθυντοῦ Α' τάξεως. Ἀπεχώρησε τὸ ἔτος 1966 ὡς συμπληρώσας τὸ νόμιμον ὄριον.

Διὰ τὴν εὐδόκιμον αὐτοῦ ὑπηρεσίαν ἀλλὰ καὶ τὰς ὀργανωτικὰς αὐτοῦ ἰκανότητας ἐτιμήθη διὰ τῶν παρασῆμων Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Τάγματος τοῦ Φοίνικος, Χρυσοῦ Σταυροῦ τοῦ Τάγματος Γεωργίου τοῦ Α' καὶ τοῦ Σταυροῦ τῶν Ταξιαρχῶν τοῦ Τάγματος τοῦ Φοίνικος.

Ὡσαύτως, διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας περιθάλψεως τῶν ὑπαλλήλων καὶ συνταξιούχων τοῦ Δημοσίου ἔτυχε τῆς ἠθικῆς ἀμοιβῆς τῆς εὐφήμου μνείας, κοινοποιηθείσης δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ εἰς ἀπάσας τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν.

Ἐπῆρξεν ἐκ τῶν ἰδρυτῶν τοῦ Συνδέσμου Κονιτσιωτῶν ὁ «Ἀῶς» καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη Πρόεδρος αὐτοῦ. Ὡσαύτως ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐχρημάτισε μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Πανεπειρωτικῆς Ἀδελφότητος Ἀθηνῶν.

Κατὰ καιροὺς δὲ μέλος τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων ὀργανισμῶν (Ταμ. Ἀσφαλίσεως Ἀρτοποιῶν, ΚΟΜΔΕ, Ὄργανισμοῦ Ἀποχετεύσεως Πρωτευούσης, Ταμείου Προσωπικοῦ ΣΠΑΠ, Οἴκου Ναύτου, τοῦ Ἰνστιτούτου Γαιολογίας καὶ Ἐρευνῶν ὑπεδάφους κλπ., τῆς Ἐπιτροπῆς συντάξεως Κώδικος περὶ καταστάσεως τῶν Δημοσίων Πολιτικῶν Ὑπαλλήλων.

Επιμημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

10860

KON